

GLOBAALIEN KANSALAIJÄRJESTÖJEN MUUTTUVAT TOIMINTATILAT

**Sisällönanalyttinen tapaustutkimus Amnesty Internationalin ja Attacin
toimintatiloista suomalaisten jäsenlehtien näkökulmasta**

Samuli Liuskari

Pro gradu -tutkielma

Yhteiskuntapolitiikka

Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2013

TIIVISTELMÄ

GLBAALIEN KANSALAIJÄRJESTÖJEN MUUTTUVAT TOIMINTATILAT

Sisällönanalyttinen tapaustutkimus Amnesty Internationalin ja Attacin toimintatiloista suomalaisten jäsenlehtien näkökulmasta

Samuli Liuskari
Yhteiskuntapolitiikka
Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma
Pro gradu -tutkielma
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Ohjaajat: Pertti Lappalainen, Sakari Taipale
Kevät 2013
Sivumäärä: 81

Tämän tutkielman tarkoituksena on tutkia, millaiset ovat Amnesty Internationalin ja Attacin toimintatilat Suomen osastojen jäsenlehtien näkökulmasta. Tutkielmassa toimintatilat määrittyvät globaalin kansalaisyhteiskunnan teoretisoinnin avulla ja muodostuvat ihmisten välisessä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tällainen tarkastelu laajentaa tilan käsitystä sen perinteisestä ymmärtämisestä paikan perusteella.

Tutkielmassani on kaksi teoreettista perustaa. Aluksi taustoitan ja määrittelen tilan käsitteen. Tarkastelen erityisesti sosiaalisen tilan teoriaa, mutta myös globaalia, julkista ja virtuaalista tilaa. Globaalin kansalaisyhteiskunnan käsite on tutkielmani toinen teoreettinen perusta. Lähestyn sitä erityisesti osallistumisen ja demokratian, hallinnan sekä uusliberaalin vastavoiman näkökulmasta.

Aineisto on kerätty vuosina 2001 - 2011 ilmestyneistä Amnesty Internationalin ja Attacin jäsenlehdistä. Tutkimusaineistona on 39 Amnesty-jäsenlehteä ja 29 Hiekanjyvät-lehteä, joka on Attacin jäsenlehti. Tutkimani tekstit ovat artikkeleita, mielipidekirjoituksia, kolumneja, uutisia ja järjestöjen raportteja. Tutkimukseni on sisällönanalyttinen, joten tutkin jäsenlehtien sisältöä ja etsin teksteistä löytyviä teemoja järjestöjen toimintatiloille. Tutkimusmenetelmäni sivuaa eniten teorialähtöistä sisällönanalyysia.

Analyysissa käy ilmi, että sekä Amnestyn että Attacin toimintatila voidaan hahmottaa globaalina suhteiden verkostona, joka on jatkuvan muutoksen alaisena. Tarkemmin järjestöjen toimintatilat on eritelty demokratian ja osallistumisen vaatimuksen toimintatilaan, paikallisen tilan suhteeseen globaaliin tilaan, julkiseen tilaan sekä virtuaaliseen tilaan. Keskeisin ero järjestöjen välillä on se, että Attacilta puuttuu kansainvälinen organisaatio, joka edistäisi globaalin tason toimintaa ja verkostoitumista.

Asiasanat: globaali kansalaisyhteiskunta, suhteellinen tila, tapaustutkimus, Amnesty International, Attac

Sisällys

1.	JOHDANTO.....	1
2.	TILAN KÄSITE.....	4
2.1.	Kaksi tilan käsitettä: absoluuttinen ja suhteellinen.....	4
2.2.	Masseyn tilan teoria.....	6
2.3.	Globaali tila.....	8
2.4.	Julkinen tila.....	10
2.5.	Virtuaalitila.....	12
3.	GLOBALI KANSALAISSYHTEISKUNTA.....	16
3.1.	Globaalin kansalaisyhteiskunnan lähtökohdat.....	16
3.2.	Globaali kansalaisyhteiskunta hallinnan näkökulmasta.....	19
3.2.1.	Globaalin kansalaisyhteiskunnan roolit suhteessa globaaliin hallintaan.....	23
3.3.	Globaali kansalaisyhteiskunta uusliberaalin globalisaation vastavoimana.....	26
3.4.	Moninainen globaali kansalaisyhteiskunta.....	28
3.5.	Tilan suhde globaaliin kansalaisyhteiskuntaan.....	30
4.	AINEISTO.....	32
5.	MENETELMÄT.....	34
5.1.	Kvalitatiivinen sisällönanalyysi.....	34
5.2.	Tapaustutkimus.....	35
5.3.	Näkökulmia aineistoon.....	37
6.	AMNESTY INTERNATIONAL.....	39
7.	ATTAC - Association pour une Taxe sur les Transactions financiers pour l'Aide aux Citoyens.....	41
8.	ANALYYSI.....	43
8.1.	Järjestöt luovat tilaa sosiaalisten suhteiden ja prosessien kautta.....	43
8.1.1.	Amnestyn ja Attacin luomat verkostot sosiaalisina tiloina.....	43
8.1.2.	Hallitukset ja muut järjestöt Amnestyn ja Attacin toiminnan kohteena.....	49
8.2.	Tavoitteena demokratian lisääminen globaalisti.....	51
8.2.1.	Heikoimpien ääni esille osallistumisen kautta.....	52
8.2.2.	Paikallinen demokratiavaje – globaalin tason ongelma.....	54
8.2.3.	Uusliberaalin globalisaation vastustus.....	56
8.3.	Paikallinen vs. globaali tila.....	58
8.3.1.	Paikallisuus lähtökohtana toiminnalle.....	59
8.3.2.	Paikallisuudesta globaaliin toimintaan - globaali toimintatila tavoitteena....	61
8.3.3.	Kehitysmaat riippumattomiksi länsimaista.....	65
8.4.	Virtuaalinen toimintatila Amnestyn ja Attacin toiminnassa.....	66
9.	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	72

10. POHDINTA.....	76
LÄHTEET.....	78

1. JOHDANTO

Globalisaation on usein kuvattu pienentävän maailmaa ja lisäävän ihmisten kanssakäymistä kansainvälisesti. Myöskään kansalaisyhteiskunta ei ole välttynyt tältä ilmiöltä, vaan 1990-luvulta lähtien on alettu puhua globaalista kansalaisyhteiskunnasta. Kansalaisyhteiskunta on nykyisin entistä kansainvälisempi, eivätkä kansallisvaltiot rajoita sen toimintakenttää. Voidaankin sanoa, että kansalaisyhteiskuntaa eivät sido enää alueelliset rajat (Kaldor 2006, 12). Erityisesti järjestöt ovat muuttuneet ylikansallisiksi toimijoiksi, jotka toimivat ympäri maailmaa. Kansalaisyhteiskunnan ydinajatus on edelleen pysynyt kutakuinkin samana, mutta yhtä määritelmää globaalille kansalaisyhteiskunnalle ei ole (Kaldor 2006, 14).

Tutkielmassani tarkastelen globaalia kansalaisyhteiskuntaa suhteellisen eli sosiaalisen tilan käsitteen kautta. Suhteellinen tila eroaa perinteisestä tilan ymmärtämisestä usealla tavalla. Perinteinen tila ymmärretään usein maantieteellisen paikan perusteella, ja se on siten muuttumatonta. Suhteellinen tila on puolestaan sosiaalisesti rakennettua, kontekstisidonnaista ja jatkuvan muutoksen alaista (esim. Ridell ym. 2009; Massey 2005, 2008). Merkittävää suhteellisen tilan teoretisoinnissa on huomioida se, että tila syntyy ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Sen vuoksi globaalin kansalaisyhteiskunnan toimintatiloja on useita ja ne ovat moninaisia. Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen tilan käsitettä globaaliin kansalaisyhteiskuntaan ja tutkin erityisesti, kuinka globaali kansalaisyhteiskunta rakentuu eri tiloista. Muodostan globaalin kansalaisyhteiskunnan teoretisoinnin pohjalta erilaisia tiloja, joissa kansalaisjärjestöt toimivat.

Tutkimukseni toteutan tapaustutkimuksena kahdesta kansainvälisestä kansalaisjärjestöstä, Amnesty Internationalista (myöhemmin Amnesty) sekä Attacista. Nämä kaksi järjestöä olen valinnut, koska ne edustavat mielestäni hyvin globaaleja kansalaisjärjestöjä. Sekä Amnestylla että Attacilla on toimintaa ympäri maailman, ja ne ovat kansainvälisesti tunnettuja. Lisäksi järjestöjen välillä on eroa, minkä vuoksi kahden järjestön tarkastelu on mielekästä. Tutkielman aineistona käytän Amnesty International Suomen osaston jäsenlehteä Amnesty ja Attac-järjestön jäsenlehteä Hiekanjyvät. Aineistoksi olen saanut kerättyä 39 Amnestyn jäsenlehteä vuosilta 2001–2011 ja Attacilta yhteensä 29 jäsenlehteä vuosilta 2002–2011. Tutkimukseni siis kohdistuu Suomen jäsenlehtien analysoimiseen.

Tämä ei haittaa tutkimuksen globaalia otetta, vaan tarkastelen globaalia maailmaa Suomen jäsenlehtien näkökulmasta.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

- Miten järjestöjen toimintatilat muodostuvat globaalin kansalaisyhteiskunnan teorioista?
- Millaiset Amnestyn ja Attacin toimintatilat ovat Suomen osastojen jäsenlehtien näkökulmasta tarkasteltuna?

Globaalin kansalaisyhteiskunnan tutkiminen on ajankohtaista. Globaalit kansalaisjärjestöt osallistuvat yhteiskunnan toimintaan yhä suuremmissa määrin ja niiden vaikutusvalta tuntuu kasvavan. Tästä käy hyvin esimerkkinä juuri Amnesty Internationalin rooli kansainvälisenä toimijana. Itselläni ei ole läheisiä siteitä Amnestyyn eikä Attaciin, vaikka niiden toiminta Suomessa on tunnettua. Globaali kansalaisyhteiskunta sen sijaan kiinnostaa minua suuresti, ja siksi pidän tätä tutkimusta mielekkäänä. Tutkimukseni tarkoitus on löytää uusia näkökulmia järjestöjen toimintatilojen tarkasteluun.

Tutkielmani ensimmäinen osio keskittyy tilan käsitteen avaamiseen ja erityisesti suhteellisen tilan tarkasteluun. Yksi tärkeimmistä teoreetikoista osuudessa on Doreen Massey, joka on tehnyt merkittävää tutkimusta tilan käsitteestä. Teoriaosuuden toisessa osuudessa perehdytään globaalin kansalaisyhteiskunnan teoretisointiin. Tuon esille, kuinka globaalin kansalaisyhteiskunnan käsitteestä ei ole päästy yhteisymmärrykseen, vaan sen voi ymmärtää monella tavalla. Globaali kansalaisyhteiskunta on moninainen ja sen teoretisointi sisältää mielenkiintoisia ulottuvuuksia.

Metodiosuudessa käyn tarkemmin läpi tutkielman aineiston ja käyttämäni tutkimusmenetelmän, teorialähtöisen sisällönanalyysin. Analyysiluku on tutkimukseni pääluku. Siinä etsin aineistosta järjestöjen eri toimintatiloja, jotka perustuvat teoriaosuudessa esille tuomaani teoreettiseen viitekehykseen. Tutkielmassani olen löytänyt kahdelle globaalille kansalaisjärjestölle useita toimintatiloja, joita erittelen ja tarkastelen

tarkemmin. Tutkielman lopuksi vedän yhteen tulokset ja muodostan niiden perusteella johtopäätökset.

2. TILAN KÄSITE

2.1. Kaksi tilan käsitettä: absoluuttinen ja suhteellinen

Tilan käsitettä on mahdollista tarkastella useasta eri näkökulmasta, mutta tässä osuudessa keskityn kahteen tilan käsitteeseen: absoluuttiseen ja suhteelliseen. Perinteisessä maantieteellisessä katsannossa tila on usein tulkittu absoluuttiseksi, jolloin sitä tarkastellaan sijainnin, etäisyyden tai hallinnollisten alueiden perusteella. Lisäksi absoluuttinen tila on ymmärretty luonteeltaan pysyväksi rakenteeksi. Tällaisia absoluuttisia ja muuttumattomia tiloja ovat esimerkiksi torit ja kadut. (Ridell ym 2009, 12-13.) Absoluuttinen tila on staattista ja muuttumatonta. Se pitää hallussaan rakenteen, jolla voidaan lokeroida tai yksilöidä tiettyjä ilmiöitä, ja se on ikään kuin erillään kaikesta muusta. (Massey 2005; 2008; Harvey 2009, 13.) Absoluuttinen tila on lisäksi mielletty tiukasti geometriseksi, tyhjäksi tilaksi. Ennen tila miellettiin matemaattiseksi ja sosiaalisesta tilasta puhuminen olisi ollut outoa. Matematiikassa alettiin käyttää tilaa erilaisissa merkityksissä (x-ulottuvuus yms.). (Lefebvre 1991, 1-3.) Usein tila tulkitaan myös siten, kuin se on ymmärretty fysiikassa (Harvey 2009, 27). Tilan ymmärtäminen absoluuttisena ei kuitenkaan yleisesti toimi silloin, kun tutkitaan sosiaalista toimintaa.

Tilan ja paikan ymmärtäminen staattisena on monella tavalla ongelmallista. Yksi siihen sisältyvistä ongelmista on oletus, jonka mukaan paikoilla olisi yksi olemuksellinen identiteetti. Toiseksi paikan identiteetti, paikan tuntu, oletetaan rakennettavan sisäänpäin kääntyneen historian pohjalta, jolloin se perustuu sisäisten alkuperien etsimiseen menneisyydestä. (Massey 2008, 25.) Ongelmana on ollut myös paikan itsepintainen samastaminen yhteisöön. Ensinnäkin yhteisöt voivat olla olemassa olematta samassa paikassa, kuten samanmielisten ystävien verkostot, tärkeimmät uskonnot tai etniset ja poliittiset yhteisöt. Toiseksi sellaiset paikat, joita asuttaisi vain yksi yhteisö, ovat olleet jo pitkään harvinaisia. Sellaisessakin paikassa kaikilla ei välttämättä ole samanlainen paikan tuntu. Esimerkiksi miehillä ja naisilla on erilainen paikan tuntu. (Massey 2008, 27-28.)

Absoluuttinen käsitys tilasta on saanut myöhemmin rinnalleen relatiivisen eli suhteellisen tilan ajatuksen, jossa tila ei ole muuttumaton vaan määrittyy esimerkiksi aika- ja kustannusetäisyyksien perusteella. Suhteellinen tila muodostuu kulttuurisesti ja

yhteiskunnallisesti aina suhteessa ihmisiin, esineisiin, asioihin tai tilanteisiin. (Ridell ym 2009, 12-13.) Tila ei ole siis erillään muusta ympäröivästä maailmasta, vaan se on sosiaalisesti rakennettua. Suhteellinen tila on prosessinomainen, kontekstisidonnainen ja sosiaalisissa suhteissa syntyvä. (Ridell ym 2009, 13). Tila muokkaantuu dynaamisesti ja se sisältää erilaisia valtasuhteita.

Myös David Harveyn (2009, 13) mukaan suhteellisen tilan käsite tulisi ymmärtää objektien välisenä suhteena, joka olisi olemassa vain silloin, kun objektit ovat olemassa ja niillä on suhde toisiinsa. Ihmisaktiiviteetti luo tarvetta tietynlaisille tilan käsitteille, ja näin ollen on hyvä tarkastella sosiaalisten prosessien ja tilallisten muotojen suhdetta (Harvey 2009, 14). Sosiaaliset prosessit ovat tilasidonnaisia, ja tämän vuoksi ne ovat myös sosiaalisesti rakennettuja (Harvey 2009, 11).

Harvey nostaa esille aiemman tilan teoretisoijan ja filosofin, Ernst Cassirerin. Cassirer (1944) erottelee kolme peruskategoriaa tilan kokemiselle. Ensimmäinen, orgaaninen tila (organic space) viittaa sellaiseen tilan kokemiseen, joka on geneettisesti siirtynyt ja siten biologisesti määrittynyt. Tämänlaista on esimerkiksi vaistonvarainen reviiirin hahmottaminen ja tilatietoisuus. Toinen tilan kokeminen, hahmottamistila (perceptual space), on monimutkaisempi. Sen mukaan tilan hahmottaminen pohjautuu ihmisen aisteihin: esimerkiksi optiseen, akustiseen tai kineettiseen aistiin. Tila muodostuu aistien yhteen sovittamisen lopputuloksena. Kolmas tilan kokeminen on abstrakti. Cassirer kutsuu tätä symboliseksi tilaksi (symbolic space). Symbolisen tilan mukaan koemme tilaa epäsuorasti symbolisten esitysten tulkintojen kautta, joilla itsellään ei ole tilallista ulottuvuutta. Tästä Cassirer käyttää esimerkkinä kolmiota. Sanasta 'kolmio' ihminen pystyy jo mielessään muodostamaan kuvan kolmiosta ja ymmärtämään minkälainen tila on kolmionmallinen tila. Nämä kolme käsitettä eivät ole toisistaan irrallisia, vaan toisiinsa sidonnaisia. (Harvey 2009, 28.)

Tilan ymmärtäminen suhteellisena sopii mielestäni paremmin globaalien kansalaisjärjestöjen toimintatilojen hahmottamiseen kuin absoluuttisen tilan teoria. Sekä Amnesty että Attac luovat sosiaalisia suhteita ja ovat vuorovaikutuksessa eri toimijoiden kanssa. Molemmat järjestöt toimivat siten useissa eri tiloissa. Kummankin järjestön

toiminta perustuu prosesseihin, jolloin niiden toimintatilat ovat jatkuvasti muutoksen alaisena. Globaalien kansalaisjärjestöjen toiminta ei ole staattista, vaan ne reagoivat jatkuvasti muuttuvaan maailmaan.

2.2. Massey'n tilan teoria

Doreen Massey (esim. 2005; 2008) on teoretisoinut merkittävästi tilaa ja hänen tiläkäsityksensä onkin pääosassa tässä pro gradu -tutkielmassani. Hän tarkastelee tilaa ja paikkaa erityisenä toimintatilojen ja sosiaalisten suhteiden sekoituksena, joka syntyy ja elää ihmisten, ihmisryhmien ja tilojen vuorovaikutuksessa (Massey 2008, 9). Tila on Masseyllä ihmisten kohtaamispaikka, jossa sosiaalisten suhteiden rakentuminen ymmärretään laajemmin kuin pelkän paikan sisäisen määritelmän perusteella. Tämä mahdollistaa sellaisen ulospäin suuntautuneen paikan tunnun, joka on yhteydessä muun maailman kanssa sekä yhdistää paikallisen ja globaalin. (Massey 2008, 29.) Massey'n mukaan tilan käsitteellistämisenä on keskeisintä tapamme kokea ja käsitteellistää maailmaa (Massey 2008, 35). Kaikilla sosiaalisilla ilmiöillä, toiminnoilla ja suhteilla on tilallinen muoto ja suhteellinen tilallinen sijainti, jotka vaihtelevat eri aikoina. Sosiaalinen on siten väistämättä myös tilallista. Tilan luovat monimutkaiset kytkeytymiset sekä suhteiden verkostot, jotka sijaitsevat kaikissa mittakaavoissa paikalliselta tasolta globaalille tasolle. Tila ei ole suljettu ja sisäisesti yhtenäinen, vaan se on luonteeltaan avointa politiikalle. Lisäksi aika ja tila ovat erottamattomia, jolloin tulee korostaa niiden yhteistä rakentumista ilmiöiden välisten keskinäissuhteiden kautta. (Massey 2008, 57-60; 63-64.) Massey'n tarkoitus on laajentaa tilan käsitettä liikkumattomuuden, sulkeutuneisuuden ja edustamisen piiristä heterogeenisyyteen, suhteellisuuteen ja samanaikaisuuteen (Massey 2005, 13). Lisäksi Massey (2005, 55) pyrkii vapauttamaan tilan käsitteen vanhoista merkityksistä ja liittämään siihen enemmän poliittisuuden käsitettä.

Massey'n suhteellisen tilan teoriassa on selkeitä yhtymäkohtia sekä Harvey'n että Ridellin ym. teoretisointiin. Kaikille heille suhteellinen tila ei ole staattista, vaan se on sosiaalisissa prosesseissa eli vuorovaikutussuhteissa syntyvää. Tila tunnistetaan ihmisten välisten suhteiden tuotteena. Koska tila on sosiaalisesti rakennettua, se ei myöskään ole muusta maailmasta erillään. Erityisesti Ridell ym. ja Massey painottavat sitä, että tilalla ei tarvitse olla rajoja, jotka perustuvat vastakkaisuudelle ulkopuoleen nähden (vrt. absoluuttinen tila).

Lisäksi sosiaalisissa suhteissa syntyvä suhteellinen tila on jatkuvassa muutoksessa olematta koskaan valmis. Näin ollen tilalla ei ole vain yhtä, ainutlaatuista ”identiteettiä”, vaan tila on moninainen, kontekstisidonnainen ja se voi olla täynnä sisäisiä konflikteja. (Massey 2005, 9-10; 2008, 30-31; Ridell ym. 2009; Harvey 2009.)

Erona Harvey'n ja Ridellin ym. teorioihin Massey vastaa paremmin suhteellisen tilan kytkökseen aikaan, avoimuuteen ja poliittisuuteen. Tila ja aika on usein nähty toisilleen vastakkaisina ja monesti tila on jätetty taka-alalle ja on painotettu ajan merkitystä. Pitkin 1900-lukua tilaa käsiteltiin pitkälti ajan sisällyttämisen kautta: muutos syntyy ajassa, ei tilassa. Mikäli tilaa puolestaan pidetään täytenä vastakohtana ajalle, ongelmia syntyy siinä, että silloin tilan käsitteestä puuttuu dynaamisuus eli todellisen muutoksen mahdollisuus ja se hahmotetaan suljettuna systeeminä. (Massey 2005, 36-39.) Massey'n teorian keskeisin piirre on tilan dynaamisuuden ymmärtäminen sekä pysähtyneisyyden poistaminen.

Tilaa ja aikaa ei kuitenkaan voida alistaa toisilleen, vaan ne ovat kaksi toisistaan erillistä aluetta, jotka tukeutuvat toisiinsa. Mikäli aika ymmärretään avoimena, tilakin täytyy ymmärtää avoimena. Tilan ja ajan yhteisside johtaa interaktiivisuuteen ja sitä kautta muutosvalmiuteen. Avoimuus vapauttaakin tilan useille kehityskaarille sekä mielipiteille. Kun tila käsitteellistetään avoimena, monimuotoisena ja suhteellisenä, epävalmiina ja muutosvalmiina, se on ennakoedellytys sille, että politiikalle jää tilaa. (Massey 2005, 42 55-56, 59.)

Tila ihmisten välisten suhteiden tuotteena voi johtaa poliittiseen kamppailuun. Poliittisuuden väitteen taustalla on käsitys yksilöiden identiteettien muodostamisesta. Massey'n mukaan poliittisuus on yksilöiden välisiä suhteita ja niiden harjoittamista. Ihmisten välisten suhteiden muodostuminen ja lisääntyminen puolestaan lisäävät monimuotoisuutta ja jatkuvaa tilan sosiaalista rakentamista. Näin ollen voidaan olettaa, että sosiaalinen tila on aina avointa, sillä se on kykenevä muutokseen ja erilaisiin sosiaalisiin suhteisiin. Tämän Massey'n määritelmän mukaan tila on silloin poliittista, kun siellä tapahtuu avointa ihmisten välistä kanssakäymistä, joka muokkaa tilaa johonkin suuntaan. (Massey 2005, 9-11.) Tässä pro gradu -tutkielmassa on olennaista ymmärtää tilan rakentuvan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Siten myös Massey'n määrittelemän

tilan poliittisuuden ymmärtämisestä on hyötyä, kun tutkin Amnestyn ja Attacin suhdetta tilaan ja paikkaan. Lisäksi Massey'n tilan ja ajan kytkeminen toisiinsa on oivallista erityisesti globaalien tilan hahmottamisessa, jota käsittelem seuraavassa luvussa.

2.3. Globaali tila

Globalisaatio tuo usein mieleen valtavan, rakenteettoman ja rajoista vapaan tilan sekä monimutkaisen yhdistelmän. Ennen oli rajallinen maailma, kun taas nykyään on rajaton maailma, jossa on koko ajan erilaisia virtauksia. Globalisaatiolla onkin eri ulottuvuuksia. Puhutaan talouden globalisaatiosta, informaation vapaasta liikkuvuudesta tai esimerkiksi järjestöjen lisääntyneestä kansainvälisestä kommunikaatiosta ja vuorovaikutuksesta. Ennen oli sulkeutuneita identiteettejä, mutta nykyään tila ymmärretään suhteiden kautta muodostuneeksi yhteydeksi. Joka tapauksessa globalisaatio sanana tunnustaa tilan. Toisaalta globalisaatio on poistanut tilan siltä kannalta, että maat ikään kuin asetetaan jonoon, jota niiden tulee seurata pysyäkseen globalisaatiokehityksen mukana. Mailla ei välttämättä ole muuta vaihtoehtoa, sillä kaikkien odotetaan käyttäytyvän samalla tavalla. Vaihtoehtoja ei sallita. Silloin globalisaatiosta häipyä monimuotoisuuden periaate eikä se perustu vuorovaikutukseen, kuten suhteellisen tilan teoretisointi esittää. (Massey 2005, 81-83.)

Globalisaatio ajatellaan tällöin moderniteetin (modernity) tarinana, jonka mukaan maailman eri paikat kehittyvät eri tahtia ja niiden kehitykset ovat toisiinsa sidonnaisia. Maailma ymmärretään jaetuksi eri ”paikkoihin”, jotka jakautuvat ja sulkevat toisensa rajoilla. (Massey 2008, 105-110.) Moderniteetin tarinan standardiversio, jossa edistyksen ajatellaan säteilevän Euroopasta, edustaa ajan saavuttamaa diskursiivista voittoa tilasta. Tällä Massey tarkoittaa, että erot, jotka ovat tosiasiallisesti tilallisia, tulkitaan ajallisen kehityksen ja saavutettujen kehitysvaiheiden välisiksi eroiksi. Tilalliset erot siis esitetään ajallisella jatkumolla. Eurooppa olisi silloin ”edistyksellinen”, kun taas muu maailma olisi ”jäljessä” Euroopasta. Tästä on Massey'n mukaan seurauksena se, että ajattelu tuhoaa keskustelun kohteena olevien tosiasiallisten erojen merkityksen ja niiden koko laajuuden. Kyseessä on ei-tilallinen -käsitelmä globaalistumisesta, jonka mukaan jäljessä olevat maat voivat kuroa kehityksessään kiinni edellä olevia. On siis olemassa vain ”yksi” tie modernisaatioon, yksi oikea reitti kehitykseen. (Massey 2008, 110-115.)

Jotta erilaiset ajallisuudet voisivat olla samanaikaisesti olemassa, on oltava tila (Massey 2008, 111). Kaikkien yhteiskuntien tai kulttuurien tavoin kansallisvaltio on tilallis-ajallinen tapahtuma. Se on aina suhteessa jonnekin muualle: ei ole olemassa puhtaita identiteettejä, vaikka rajoilla onkin aina sellaisia pyrittä tuottamaan. Tilallisen globaalistumiskäsityksen mukaan globaalistumista ei pystytä tunnistamaan yhtenä ”vapaana tilana” ilman vuorovaikutusta sen paremmin kuin jaettuna pelkästään ajallisesti eri kehitysvaiheissa oleviin ”paikkoihin”. Tämä käsitys torjuu tilallisten erojen esittämisen ajallisiksi eroiksi. Sen avulla on helpompi tunnistaa tällä hetkellä kokemamme globaalistumisen erityisen muodon takana toimivat tahot ja valtasuhteet. (Massey 2008, 125-126.) Jokaisen aika-tilan, oli se sitten kansallisvaltio tai alue, rakenne muovautuu jatkuvasti ja on aina uusien neuvottelujen kohteena. Masseyn mukaan globaali tila koostuu useista tilallis-ajallisista kehityskuluista, joihin kohdistuu vaikutuksia niin sisältä kuin ulkoapäin. (Massey 2008, 182, 199.) Tämän vuoksi on huomioitava, että näillä kehityskuluilla Massey ei tarkoita yhtä ajallista kehityskulkua, kuten moderniteetin tarina sen esittää. Globaali tila on avointa ja samanaikaista. Se koostuu erilaisista suhteista, murtumisista, keskeytyksistä ja sitoutumisen käytännöistä. (Massey 2005, 83-84.)

Massey kritisoi nykyistä globalisaatiota siitä, että sen myötä on syntynyt kaksijakoinen ajatus liikkuvuudesta ja rajoista. Ensinnäkin pääomalle ei ole ollenkaan rajoja, vaan se voi liikkua vapaasti. Toisaalta ihmisten liikkumista rajoitetaan edelleen ja tämän seurauksena ihmisiä pidätetäänkin jatkuvasti laittomasta rajanylityksestä. Eli tavallaan rikkaiden maiden ihmiset elävät suljetussa tilassa, jonne muut eivät pääse, mutta he itse voivat vapaasti liikkua sen ulkopuolella. Massey väittääkin, että tämän hetken globalisaatio ei ole tilallistettu. Globalisaatiosta ei hänen mukaansa löydy moninaisuutta, avoimuutta tai suhdetta ajallisuuteen. (Massey 2005, 86.)

Globaali tila tulee siis käsittää avoimena ja muutosvalmiina. Ihmisten ja yhteisöjen toiminta vaikuttaa jatkuvasti siihen. Eri toimijat ja kehityskulut kuuluvat olennaisena osana maailman kehitykseen, jolloin globaali tila hahmotetaan konstruoituna, rakennettuna. Tämä on ymmärrettävissä myös siten, että jokainen luo ja rakentaa oman (globaalin) tilansa. Globaali tila on kansainvälistä vuorovaikutusta, jolle organisaatiot ja järjestöt ovat

välineitä. Toisaalta maailma saattaa näyttäytyä tietynlaisena kaaoksena, useiden samanaikaisten liikesuuntien muodostelmana. Tilat muuttuvat koko ajan ihmisten suhteissa eikä niitä voida sulkea tai pysäyttää. Konkreettisenä esimerkkinä tilan muuttuminen voidaan esittää seuraavasti. Mikäli ihminen liikkuu paikasta toiseen, on lähtöpaikka jo erilainen sen jälkeen, kun ihminen on sieltä lähtenyt. Erityisesti globaali tila on jatkuvasti tällaisten sosiaalisten suhteiden muokkaama.

2.4. Julkinen tila

Julkisen tilan merkitys kansalaisjärjestöille on merkittävä, sillä julkisessa tilassa ne pystyvät saamaan huomiota ja näkyvyyttä ajamalleen asialle. Sekä Amnesty että Attac korostavat julkisen tilan tärkeyttä omassa toiminnassaan. Ne eivät halua toimia piilossa, vaan toimivat tietoisesti näkyvässä tilassa. Julkisessa tilassa toimiminen usein lisää toiminnan vaikuttavuutta ja tietysti myös avoimuutta. Lisäksi ihmisten on helpompi lähteä toimintaan mukaan, kun järjestöt ovat näkyviä ja niiden toiminta on esillä.

Tutkielmassani painotan suhteellisen tilan teoretisoinnin pohjalta määriteltyä julkista tilaa. Monet julkisen tilan ominaisuudet ovat tuotavissa esiin aiemmin esittelemistäni ja vertailemistani suhteellisen tilan teorian oletuksista. Ridellin ym. (2009, 9) mukaan tila saa lopulta luonteensa ja merkityksensä vasta ihmisten läsnäolosta ja kanssakäymisestä. Julkinen tila on samaan aikaan sekä sosiaalisissa suhteissa tuotetuksi tuleva että noita suhteita vastavuoroisesti ylläpitävä ilmiö (Ridell ym. 2009, 11). Julkinen tila ei ole pysyvä ja muuttumaton rakenne, joka vain ympäröi meitä irrallisen kehyksen lailla, vaan tilan luonne voi muuttua, kun toiminta tiloissa muuttuu muotoaan tai kun tilojen käyttö vaihtuu toiseksi. Ihmiset muokkaavat julkista tilaa vuorovaikutuksellaan ja toiminnallaan, kuten suhteellisen tilan teoria määrittelee. (Ridell ym. 2009, 9.) Julkisessa tilassa on kyse tekemisen, tulkintojen, käytäntöjen ja erilaisuuden myötä syntyvästä tilasta. Suhteellisesta näkökulmasta julkinen tila näyttäytyy prosessinomaisena, alati liikkeessä ja muutoksessa olevana. (Kymäläinen 2005; 2009, 96-97; Massey 2005.) Julkisen tilan luonne on usein performatiivinen ja poliittinen. Keskeinen julkisen tilan ja vallan suhdetta koskeva kysymys liittyy siihen, missä määrin ihmisten toiminta niin kaupungin, median kuin verkon julkisissa tiloissa muokkaa tai muuntaa toiminnalle asettuvia ehtoja. (Ridell ym. 2009, 9.)

Julkinen tila liittyy ihmisten mielissä sosiaalisiin kohtaamisiin tai fyysiseen paikkaan. Se ymmärretään myös neuvottelujen ja kamppailujen tilana, jossa tuodaan esille erimielisyyksiä. Tämän lisäksi julkinen tila on mahdollista käsittää myös vallankäytön tilana. Näin ollen poliittisten ajatusten julkinen esilletuominen yhdistyy aina tietynlaisiin tiloihin. Tämän lisäksi yhteisöjen sisäinen ja niiden välinen vuorovaikutus taas edellyttää ja tuottaa omanlaisiaan tiloja. Julkisuuskäsitykseen vaikuttavat myös kulttuuriset ja yhteiskunnalliset kontekstit, joissa julkisesta tilasta puhutaan. Esimerkiksi lainsäädäntö tai toimintatavat saattavat vaihdella eri maittain. Suhteellisen tilakäsityksen mukaan julkinen tila muokkautuu jokapäiväisen elämän sosiaalisissa suhteissa ja ihmisten toiminnassa. Se ei siis ole pelkästään fyysinen tila, joka aina täyttyy ja tyhjenee aika ajoin. Julkisen muokkautumiseen vaikuttavat monet tekijät, kuten jopa sää. (Kymäläinen 2009, 93-94.)

Poliittisuus tarkoittaa julkisten tilojen kohdalla neuvotteluja menettelytavoista ja tilan ”käytännön käyttämisestä”. Tilan liikesuunnista keskustellaan ja kamppaillaan. Jokaisella käyttäjällä on omanlaisensa käsitys siitä, miten tilaa tulisi käyttää. Mielikuvat tilasta sisältyvät neuvotteluihin. (Massey 2005, 154-155.) Jokainen paikallinen kamppailu on suhteellinen ja avoin, ne tuotetaan suhteissa. Lokaalin ja globaalin ero ei ole niin selkeä kuin voisi kuvitella ja paikallinen toiminta on aina suhteessa globaaliin toimintaan. Paikallinen toiminta on yhtä lailla neuvottelua, sitoutumista ja moninaista kuin globaali toiminta. Poliittikka muuttuu prosessissa. Poliittinen toiminta muokkaa tilallisia suhteita ja identiteettejä. (Massey 2005, 182-183.)

Vuorovaikutukselle perustuvan julkisen tilan normatiivinen idea jäsentää Jürgen Habermasin (2004) ajattelusta ponnistavia käsityksiä, joiden mukaan demokraattinen, avoin ja vastavuoroinen keskustelu tapahtuu osapuolten jakamassa julkisessa tilassa sovittuja pelisääntöjä noudattaen. Hannah Arendtilla (2002) on puolestaan käsitys julkisen tilan kaksinaisuudesta: julkisessa tilassa on kyse yhtäältä itsensä esittämisen ja muille näyttäytymisen paikasta ja toisaalta taas kollektiivisen vuorovaikutuksen, neuvottelun ja yhteistoiminnan areenasta. Julkinen tila ymmärretäänkin usein tilana, jossa kaikilla on oikeus osallistua kaikkia koskevaan yhteiseen keskusteluun. (Ridell ym. 2009, 14-15.)

Julkisen tilan suhteellisesta ymmärtämisestä johtuu, että julkiset tilat voidaan ymmärtää monesta eri näkökulmasta. Esimerkiksi puistossa voi olla päivisin eri käyttäjät kuin iltaisin. Sama koskee myös kauppakeskuksia ja toreja. Yksityinen omistus saattaa vallata omistustaan julkisista paikoista, mikä vaikuttaa käyttäjien kokemuksiin tilasta. Doreen Massey (2005) mukaan julkisen tilan kaupallistumista ja yksityistämistä sekä tätä kautta syntyneitä julkisen tilan rajoituksia tulee tarkastella kriittisesti, sillä ne voivat siirtää julkisen tilan kontrollia demokraattisesti valituilta henkilöiltä. Samalla se voisi sulkea joitain tilan käyttäjäryhmiä, vaikkakaan tilat eivät ole automaattisesti avoimia ja julkisia. (Massey 2005, 152-153; Kymäläinen 2009, 95.) Vaikka julkisilla paikoilla vallitsee tietyt yksittäiset säännöt (kuten ei roskaamista, pelejä), sosiaalisia suhteita määräävät entistä enemmän kaupalliset säännökset kuin kollektiiviset kontrollin muodot (demokraattisesti äänestetyt säännöt). Tulisiko yhteisesti sovittuja ja neuvoteltuja sääntöjä korostaa ja sisällyttää entistä enemmän julkisiin tiloihin? Jos näin toimittaisiin, silloin demokraattisuus toimisi paremmin julkisiin tiloihin liittyvissä keskusteluissa ja asioissa. Demokraattisten politiikkojen tulee näkyä. Tärkein piirre, joka julkisiin tiloihin liittyy, on juuri keskustelun ja debatin mahdollisuus eli poliittisuus. (Massey 2005, 152-153.)

2.5. Virtuaalitila

Kyber- eli virtuaalitila on informaatio- ja viestintäteknologian mahdollistama tila, jossa eri toimijat ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Se on jatkuvasti muuttuva tila eikä yksi homogeeninen tila. Tarkemmin jaoteltuna virtuaalitila jaetaan kolmeen eri tilaan: internetiin, virtuaalitodellisuuteen ja telekommunikaatioon. Kuitenkin tämä jaottelu vanhenee nopeasti, koska erilaisia hybridejä syntyy jatkuvasti. Uudenlaiset informaatio- ja viestintäteknologiat muokkaavat ajan ja tilan suhdetta. Lisäksi ne muokkaavat ihmisten suhdetta paikkaan. Uudenlainen media saa tilaa ja näkyvyyttä virtuaalitilassa (esim. verkkouutiset). (Dodge & Kitchin 2001).

Virtuaalitila muodostuu yhdestä yksiköstä, verkostosta tai jopa useasta verkostosta. Lisäksi verkostot voivat olla itsenäisiä tai yhteydessä toisiinsa linkkien kautta. Yhteistä verkostoille on se, että niissä ihmiset ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Sen vuoksi ne pystyvät muuttamaan niin yhteiskunnan poliittista, sosiaalista, kulttuurista, institutionaalista kuin taloudellistakin elämää. Vaikka virtuaalitilan väitetään poistavan

jopa tilan määritteen, ei reaali maailmaa ja sen luomia tiloja unohdeta. Virtuaalitala on myös sekoitus julkista ja yksityistä tilaa. (Martin & Kitchin 2001, 2, 13, 15, 19.)

Manuel Castells on kehittänyt hypoteesin, jonka mukaan tila järjestää aikaa verkostoyhteiskunnassa. Tällä hän tarkoittaa sitä, että teknologisesti kehittyneissä yhteiskunnissa useita tiloja on mahdollista yhdistää samaan aikaan. Käytännön esimerkkinä hän antaa sen, että yritys kykenee hajauttamaan toimintansa helposti ympäri maailmaa pienemmiksi toimipisteiksi, jolloin yritys ei ole kiinni yksittäiseen fyysiseen paikkaan. Tämä on erityisesti tapahtunut uuden teknologian avustuksella. Castells perehtyy tarkemmin tähän teknologian, yhteiskunnan ja tilan monitahoiseen vuorovaikutukseen, jota hän kutsuu virtauksien tilaksi (space of flows). (Castells 2000, 407-409.)

Mikäli yhteiskunta käsitetään rakentuvan virtauksista (esim. pääomavirrat, informaatiovirrat), tarkoittaa se sitä, että ne hallitsevat myös yhteiskunnan taloutta, poliittista ja symbolista elämää. Ymmärrän Castellsin tarkoittavan virtauksien tilalla sosiaalisten käytäntöjen tilaa, joka on mahdollista uuden elektronisen vaihdon ja vaihtokaupan seurauksena. Teknologinen infrastruktuuri luo siis uusia verkostoja ja siten uusia tiloja. Se yhdistää erillisiä paikkoja uudella tavalla. (Castells 2000, 441-443; Andersson 2009, 48.)

Julkinen tila lomittuu virtuaalitalan kanssa. Viestintä- ja mediateknologian digitalisoitumisen myötä kysymys tilasta ja sen julkisuudesta on moninaistunut uudella tavalla. Esimerkiksi virtuaalinen tila on nykyisin otettava esille yhtä lailla esimerkiksi perinteisen kaupunkitalan rinnalle. Teknologia on mahdollistanut monien tilallisuuksien samanaikaisuuden sekä erilaisten julkisten tilojen lomittumisen ja sisäkkäisyyden. (Ridell ym. 2009, 7.) Lisäksi uudet julkaisujärjestelmät ja -alustat ovat helpottaneet julkisen tilan muodostamista. Tilan pystyy luomaan vain kahden keskeisiä toimintoja varten tai laajalle yleisölle. Voidaan puhua muutoksesta siinä mielessä, että perinteisten julkisten joukkoviestimien rinnalle on noussut uusi julkinen sosiaalinen tila vuorovaikutukselle. (Sirkkunen 2009, 353-354.) Kuten aiemmin tekstissäni toin esille, virtuaalitalassa tapahtuva toiminta on jatkuvassa muutoksessa. Tähän muutokseen sekä Amnesty että Attac pyrkivät sopeutuvansa omassa toiminnassaan. Kumpikin järjestö luo sosiaalisia tiloja virtuaalisesti

ja mikä tärkeintä, molemmat yrittävät löytää erilaisia vaikuttamiskanavia sähköisen viestinnän avulla.

Virtuaalitila ei ole kuitenkaan erillään reaalitylasta, vaikka nämä kaksi tilaa usein erotetaan toisistaan. Nicholas Nisbett (2006) on tutkinut Bangalossa Intiassa niitä tiloja, jotka Internet-kahvilat mahdollistavat Bangaloren nuorille, erityisesti nuorille miehille. Uusia tiloja syntyy virtuaalisesti, mutta myös Internet-kahvila itsessään on jo uusi sosiaalinen tila käyttäytymistapoineen. Nisbett havaitsi, että virtuaalimaailma ja reaalitylma elivät rinnakkain ja vaikuttivat toisiinsa. Nuorten identiteetit ja hierarkiat seurasivat virtuaalitilaan ja lisäksi virtuaalityllassa paikan keskeisyys oli huomattavaa. Tällä tarkoitetaan sitä, että virtuaalityllassakin nuoret hahmottivat ympäröivää maailmaa tilan ja paikan kautta.

Käytännössä virtuaalitylta vain mahdollistaa nopean viestinnän reaalitylman eri toimijoiden välillä. Virtuaalitylta on ehkä parhaiten ymmärrettävissä reaalitylman sähköisenä todellisuutena. Tällä tarkoitan sitä, että virtuaalitylmaissa ihmiset toimivat edelleen yhteydessä reaalitylmaan. Virtuaalitylma toimii reaalitylman pohjalta, jopa sen tarpeiden mukaan. Virtuaalitylmaissa tapahtuva toiminta on ”oikeata tekemistä” siinä missä reaalitylmaissa tapahtuva toiminta. Virtuaalitylma on mahdollistanut kuitenkin uudenlaisia vaikuttamiskanavia ja siten myös toimintatiloja. Erityisesti virtuaalitylta on luonut uusia julkisia tiloja, joita globaalit kansalaisjärjestöt voivat hyödyntää toiminnassaan. Virtuaalityllassa tapahtuva toiminta on perustellusti sosiaalista toimintaa, sillä se ei merkittävästi perustu toimijoiden fyysiseen paikkaan, vaan ihmisten väliseen kanssakäymiseen. Virtuaalitylta tekee erittäin moninaisen myös se, että se käsitetään olevan rinnakkain sekä julkinen että yksityinen.

Sosiaaliseen mediaan tai vertaismediaan sisällytettävien palveluiden suosio on merkki siitä, että ihmiset ovat omaksuneet halukkaasti uusia toimintatapoja, joita verkossa on tätä nykyä tarjolla. Tähän ihmisten innokkuuteen on myös erityisesti Amnesty pyrkinyt saamaan jalansijaa uusilla teknologisilla vaikuttamiskeinoilla, mikä tulee esille myös tutkimusaineistostani. Haasteina ovat verkon tilallisen järjestyksen ja sen mahdollistamien sosiaalisuuden ja toiminnan käsitteellistäminen ja ymmärtäminen. Kysymys toimijan

vallasta tai vallattomuudesta on oleellista arvioitaessa, ollaanko virtuaalitulassa tuottamassa laadullisesti uudenlaista julkista tilaa ja julkisuutta. Viestinnälliset toimintamuodot tuottavat verkossa omanlaisiaan sosiaalisia tiloja tai ympäristöjä. (Sirkkunen 2009, 351-352.) Keskeistä verkkotoiminnalle on käyttäjien kokema mielekkyys omalle toiminnalle. Sitä voivat ohjata sekä yksilölliset että yhteisölliset motiivit, mutta usein molemmat puolet yhdistyvät. (Sirkkunen 2009, 357.)

Taulukko 1. Tilan erilaiset ilmentymät.

	fyysinen tila	sosiaalinen tila	virtuaalinen tila
paikallinen	maantieteellinen paikka	paikallisyhteisö	esim. paikallinen kommunikointi internetissä
globaali	koko maapallo	esim. globaali järjestöverkosto	esim. internet globaalina verkostona

3. GLOBAALI KANSALAISSYHTEISKUNTA

3.1. Globaalin kansalaisyhteiskunnan lähtökohdat

Kansalaisyhteiskunnan käsitteen alkuperäiseksi versioksi kutsutaan Mary Kaldorin (2006) mukaan *societas civilis*'ta. Se tarkoittaa kansalaisyhteiskuntaa lakien säätelemänä ja poliittisena yhteisönä, jonka rauhanomainen järjestelmä perustuu yksilöiden suostumukseen ja rauhanomaisuuteen. Tämän määritelmän mukaan kansalaisyhteiskuntaa ei eroteta valtion olemassaolosta, vaan se on vastakohta ei-siviilille eli esimerkiksi luonnontilalle tai sodalle. (Kaldor 2006, 20.) Sittenkin kansalaisyhteiskunta on yleisesti ottaen pyritty erottamaan valtiosta. David Held (1993, 6) esimerkiksi määrittelee kansalaisyhteiskunnan näin: ”Kansalaisyhteiskunta muodostuu niistä sosiaalisen elämän alueista (kodin alue, taloudellinen alue, kulttuuriset aktiviteetit ja poliittinen vuorovaikutus), jotka organisoidaan yksityisin tai vapaaehtoisin sopimuksin yksilöiden ja ryhmien välillä ilman valtion suoraa kontrollia”. Tällöin kansalaisyhteiskunta käsitteenä viittaa pakottamattomien ihmissuhteiden tilaan sekä suhteellisiin verkostoihin, jotka täyttävät tämän tilan. Nämä suhteet muodostetaan perheen, uskon, ideologian tai muun vastaavan johdosta. (Walzer 1998, 7.)

Keane (1998) puolestaan määrittelee kansalaisyhteiskunnan olevan ideaalityyppinen kategoria, joka sekä kuvailee että visioi monimutkaista ja dynaamista kokonaisuutta, joka muodostuu laillisesti suojatuista ei-valtiollisista instituutioista. Nämä instituutiot ovat taipuvaisia väkivallattomuuteen sekä itseorganisoitumiseen ja -refleksisyyteen. Lisäksi ne jatkuvasti reagoivat niin toisiinsa kuin valtion instituutioihin, jotka ”rajaavat”, rajoittavat ja myös mahdollistavat niiden aktiviteetteja. (Keane 1998, 6.) Toisaalla Keane selittää kansalaisyhteiskunnan olevan toimijoiden yhteisö, jossa sen jäsenillä on valta uudelleen tulkita ja muuttaa sekä sosiaalisia että poliittisiä rakenteita, joiden piirissä he ovat vuorovaikutuksessa (Keane 1998, 31).

Edellä toin esille sen, että kansalaisyhteiskunnan käsitteestä on useita eri tulkintoja. Tämän vuoksi tarkoitukseni on seuraavaksi osoittaa myös globaalin kansalaisyhteiskunnan käsitteen määrittelyn moninaisuus. Myöhemmissä luvuissa perehdyn käsitteeseen tarkemmin eri näkökulmista. Määritelmiä globaalin kansalaisyhteiskunnan käsitteelle on

useita, mutta olen tutkielmassani käyttänyt moninaisia ja laajempaa ymmärrystä tarjoavia teorioita. Globaalin kansalaisyhteiskunnan käsite on alkanut ilmaantua vasta 1990-luvulta lähtien samoihin aikoihin kuin globalisaationkin käsite. Yhdistävä tekijä globaalin kansalaisyhteiskunnan toimijoille on se, että ne ovat valtiosta ja markkinoista erillisiä toimijoita. Sillä viitataan usein järjestöihin (NGOs, non-governmental organisations) ja toimijoihin, jotka operoivat kansainvälisesti yli kansallisrajojen. Lisäksi sillä viitataan sosiaalisiin liikkeisiin, globaaleihin kannatusverkostoihin tai joskus jopa ylikansallisiin yrityksiin. Globaali kansalaisyhteiskunta pystyy myös luomaan globaalia lainkuuliaisuutta ja lain voimaa. Sen avulla pyritään parantamaan globaalia hallintaa ja ratkaisemaan kansainvälisiä ongelmia. Lisäksi toimijoista on useita eri muotoja eli toimijat voivat olla myös yhden asian liike tai liittouma. (Armstrong, Lorna, Redmond 2004, 251.; Batliwala & Brown 2006, 3-4.; Florini & Simmons 2000, 3, 7-8.)

Globaalia kansalaisyhteiskuntaa kuvastavat samat piirteet kuin kansallistakin kansalaisyhteiskuntaa. Mikäli globaali kansalaisyhteiskunta ymmärretään Heldin (1993) esittämän kansalaisyhteiskunnan määritelmän pohjalta, se tarkoittaisi silloin yksilöiden ja ryhmien sosiaalisten suhteiden ilmentymää globaalisti. Globaali kansalaisyhteiskunta ymmärretään myös globaalien instituutioiden ja rakenteiden perusteella. Tällöin ihmiset pystyisivät vaikuttamaan rakenteisiin, joiden kanssa he ovat vuorovaikutuksessa (Keane 1998; Bartelson 2006). Luvun alussa esille tuomani teoreetikko Walzerin teorian siirtäminen globaalille tasolle tukee tätä rakenteisiin vaikuttavaa käsitystä siten, että ihmiset muodostavat globaalin yhteisen tilan eli verkoston keskenään.

Globaalista kansalaisyhteiskunnasta on tunnistettavissa yleisiä piirteitä. Ensimmäinen yleisimmin tunnustettu puoli painottaa kansalaisyhteiskunnan olevan yhdistysten sektori, joka muodostuu erityisesti ei-valtiollisista ja tuottoa tavoittelemattomista organisaatioista, kuten kirkosta, sosiaalisista liikkeistä ja ammattiliitoista. Tärkeä ominaisuus näille yhdistyksille on se, että ne ovat itsenäisiä ajaessaan intressejään. Toinen aspekti painottaa kansalaisyhteiskunnan arvoja, pyrkimyksiä ja normeja, joilla pyritään hallinnoimaan ja ongelmanratkontaan sosiaalisten ongelmien parissa. Kolmas kansalaisyhteiskunnan puoli keskittyy puolestaan julkisen diskurssin tilan luomiseen. Tässä tilassa kansalaiset voivat keskustella, väitellä ja olla kaikenlaisessa keskusteluyhteydessä toisiinsa. (Batliwala &

Brown 2006, 2.) Myöhemmin tutkielmassani yhdistän tilan teoretisointia globaalin kansalaisyhteiskunnan teoretisointiin. On mielenkiintoista tarkastella, kuinka globaalin kansalaisyhteiskunnan muodostama tila suhtautuu hallintaan, ihmisten intressien ajamiseen tai yleisesti toimijoiden vuorovaikutukseen.

Siitä huolimatta, että globaalista kansalaisyhteiskunnasta ei ole selkeää määritelmää, monet koulukunnat ovat sitä mieltä, että sellainen globaali kansalaisyhteiskunta on olemassa, josta voidaan riittävän vahvasti tehdä empiirisiä analyysejä sekä eettisiä päätelmiä. Tämä on Bartelsonin (2006, 372) mukaan johtanut tilanteeseen, jossa kukaan ei pysty määrittelemään globaalia kansalaisyhteiskuntaa, mutta tietävät sen olevan olemassa. Globaalista kansalaisyhteiskunnasta voi olla vaikea tehdä selkoa sitomatta sitä jonkunlaiseen keskitettyyn hallinnolliseen auktoriteettiin, josta se olettaen haluaa erottautua. Tähän hallinnon ja rakenteiden teemaan palaan myöhemmin tutkielmassani, kun tarkastelen globaalin kansalaisyhteiskunnan suhdetta instituutioihin ja hallintoon. Yhdyn Bartelsonin näkemukseen globaalin kansalaisyhteiskunnan käsitteestä: kysymys on siitä, minkälainen maailma rakennetaan, minkälaisia uskomuksia, instituutioita ja toimenpiteitä oikeutetaan käsityksillä, jotka liittyvät globaaliin kansalaisyhteiskuntaan. (Bartelson 2006, 372.)

Globaalin kansalaisyhteiskunnan käsite on vahvasti liitetty länsimaihin ja sen perusta onkin lännessä. Globaali kansalaisyhteiskunta on mahdollista ymmärtää läntisen maailman merkinä sen vallasta ja vaikutuksesta koko maailmaan. Tästä huolimatta globaalin kansalaisyhteiskunnan käsite tulisi ymmärtää apukeinona hahmottaa ja ymmärtää ympäröivää maailmaa. Se on pikemminkin kuvaava, selkeyttävä ja yksinkertaistava termi sille, miten monimutkainen maailma on. (Keane 2003, 29-30.)

Ainoa varma asia koskien globaalia kansalaisyhteiskuntaa on siis se, että siitä ei voida puhua yhtenä alueena eikä yksiselitteisenä käsitteenä. Käsitteeseen liittyy kuitenkin tiettyjä ongelmia. Globaalin kansalaisyhteiskunnan käsitettä saatetaan tarkastella liiaksi nykypäivän tilanteesta käsin ja unohtaa sen historiallinen perspektiivi. Tämä ongelma kiteytyy usein siihen, kun puhutaan pelkästään ”uudesta” globaalista kapitalismista. Globaali kansalaisyhteiskunta tulisi käsittää jatkumona jopa ajoilta ennen nykyisen

kansallisvaltion syntyä. Sen juuret ovatkin syvällä historiassa ja ne ovat monimutkaiset (Munck 2006; Keane 2003, 40). Lisäksi ongelmana pidetään globaalin kansalaisyhteiskunnan eurosentrisyyttä sekä pohjois-etelä-jaottelua. Mikäli globaali kansalaisyhteiskunta ymmärretään nykyajan kolonisaationa, sen ei enää yllättäen ole mahdollista olla irrallaan valtiosta. Munck ehdottaa, että globaalia kansalaisyhteiskuntaa tarkasteltaisiin kansalaisyhteiskunnan käsitteen avulla ja sen tarkemmalla käsittelyllä. Lisäksi käsitteestä ei ole mahdollista tehdä määritelmää huomioimatta sen moninaisuutta ja monitahoisuutta. Globaalin kansalaisyhteiskunnan keskustelua vaivaa sanaston yksinkertaisuus eli puhutaan yleensä valtiosta, taloudesta, globaalista tai kansalaisyhteiskunnasta sekä se, että niiden välille vedetään turhan tiukkoja rajoja ja unohdetaan näiden välinen kytkeytyminen. (Munck 2004, 16-18; 20-21.) Kuten olemme huomanneet, lähtökohdat globaalin kansalaisyhteiskunnan määrittelylle ovat moninaiset. Siksi on tärkeää tarkastella globaalia kansalaisyhteiskuntaa erilaisista valituista näkökulmista.

3.2. Globaali kansalaisyhteiskunta hallinnan näkökulmasta

Kansalaisyhteiskunnan ja hallinnollisen auktoriteetin erottamiseen historian saatossa on löydettävissä kolme selitystä. Ensinnäkin kansalaisyhteiskunnan katsotaan olevan vastavoimana absoluuttiselle valtiolle ja sen toimenpiteille valistuksen ajan ajattelijoiden mukaan. Toisen selityksen mukaan kansalaisyhteiskunta on ymmärretty vastavoimana modernisaation poliittista sanastoa vastaan. Tämä ajattelu liittyy teollisen vallankumouksen jälkeiseen aikaan, jolloin kansalaisten sosiaaliset ja poliittiset oikeudet olivat kapeammat kuin nykypäivänä. Kolmannen selityksen mukaan kansalaisyhteiskunta käsitetään uutena tapana hallita. Se viittaa hallinnon toimenpiteisiin, jotka mahdollistuivat uuden poliittisen ekonomian myötä. Tällöin yhteiskunta koetaan liberaalina ja demokraattisena hallinnon muodostumana. Kansalaisyhteiskunta ilmenee hallinnan toimenpiteinä yhtä lailla kuin valtiokin. Tässä näkökulmassa valtio ymmärretään usein uhkaavan kansalaisyhteiskunnan itsenäisyyttä. Yksilön ja yhteisön itsenäisyys on ensisijaista. (Bartelson 2006, 380-381.)

Bartelsonin (2006) perusväite on seuraava: globaalin kansalaisyhteiskunnan teoriat esittävät samat funktiot maailmanpolitiikassa kuin valtiollisen kansalaisyhteiskunnan

teoriat kansallisessa politiikassa. Teoriat tarjoavat vastauksia kysymykseen, kuinka hallita tehokkaasti. Globaalin kansalaisyhteiskunnan teoriat siten siirtävät nämä kysymykset globaaliin mittakaavaan. Ne muodostavat ensisijaisesti globaalin poliittisen tilan ja muuttavat sen tilan hallittavaksi alueeksi oikeuttamalla auktoriteetin toteuttamisen siinä tilassa. Muutos paikallisesta globaaliin on historiallinen jatkumo. Globaalin kansalaisyhteiskunnan teorioilla oikeutettaisiin globaalin hallinnan instituutiot ja ne vastaisivat demokratian legitimitetin ongelmiin. (Bartelson 2006, 372-373.)

Globaalia kansalaisyhteiskuntaa kuvataan usein vastustuksena globaalin vallan ja hyvinvoinnin keskittymiselle sekä vaihtoehtona valtioiden väliselle valtopoliittikan toimenpiteille. Globaalin kansalaisyhteiskunnan teoretisointi syntyikin vaihtoehtona globaalille poliittiselle järjestykselle. Se myös kyseenalaisti valtioiden välisten valtasuhteiden tarpeellisuuden. Kansalaisyhteiskunnan tulee olla itsenäinen niin valtiosta kuin sen keskitetystä hallinnon auktoriteetista sekä markkinoista. Monet kriitikot ovat kuitenkin sitä mieltä, että vapauttavat toimet globaalille vallan keskittymiselle löytyvät todennäköisesti globaalin kansalaisyhteiskunnan ulkopuolelta. (Bartelson 2006, 374-377.)

Globaali kansalaisyhteiskunta on kuitenkin mahdollista ymmärtää sellaisena uutena hallinnollisena keinona, joka voittaa kansalaisyhteiskunnan ja valtion välisen jaottelun. Siinä kansallinen ja kansainvälinen tilajaottelu häviää ja globaalista kansalaisyhteiskunnasta tulee hallinnon tavoite. Tähän tarvitaan globaalin kansalaisyhteiskunnan instituutioita. Globaali kansalaisyhteiskunta on samanaikaisesti sekä keino että lopputulos. Kun globaalista kansalaisyhteiskunnasta puhutaan globaalina tilana, se häivyttää kansallisen ja kansainvälisen erottelun tarpeettomana sekä menettää rajansa. Ihmiset toimivat kansallisvaltioiden rajojen yli olematta vain yhden valtion jäseniä. On siis vain globaali sosiaalinen tila jäljellä, joka saa merkityksensä paikallisten olojen perusteella. Valtio ja kansalaisyhteiskunta sulautuvat yhdeksi, ja uudet hallinnolliset toimenpiteet tekevät kansalaisyhteiskunnan ja hallinnon auktoriteetin jaottelun turhaksi, sillä ne molemmat ovat osa uutta globaalia kansalaisyhteiskuntaa. Globaali kansalaisyhteiskunta tekee globaalin hallinnan olemassaolon näkyväksi ja onnistuu sen kuvaamisessa hyvin. Ihmisillä ja kansainvälisillä organisaatioilla olisi valtaa hallinnoida itseään demokraattisesti. (Bartelson 2006, 382-384.)

Bartelsonin lisäksi toisen lähtökohdan globaalin kansalaisyhteiskunnan teoriaan tarjoaa John Keane, jonka mielestä on vielä yleistä erottaa kaksi kansalaisyhteiskunnan tasoa, kansallinen ja globaali taso. Globaali kansalaisyhteiskunta on tämän tulkinnan mukaan ylikansallinen alue, jossa ihmiset muodostavat suhteita ja kehittävät identiteettien elementtejä ulkopuolella heidän roolistaan jonkin tietyn maan kansalaisena. Globaali kansalaisyhteiskunta nousee valtiosysteemin yläpuolelle ja toimii ylikansallisen julkisen intressin eduksi. Tässä on yhtäläisyyksiä Bartelsonin esittämän väitteen kanssa, että globaali kansalaisyhteiskunta muodostaa globaalin julkisen toimintatilan, jossa valtioiden rooli pienenee ja niiden väliset rajat häviävät. Keanin teesin mukaan kansallista kansalaisyhteiskuntaa ja globaalia kansalaisyhteiskuntaa pidetään toisiinsa sidonnaisina, mutta kuitenkin eritasoisina. Globaali kansalaisyhteiskunta ymmärretään tällöin ikään kuin kansallisen kansalaisyhteiskunnan yläpuolella olevaksi. Globaalin kansalaisyhteiskunnan toiminnot ja prosessit eivät kuitenkaan ole selkeästi erotettavissa sisä- ja ulkopuolisiksi, vaan kansallinen ja globaali risteytyvät ja toimivat rinnan jatkuvasti. (Keane 2003, 23-24.)

Keanen teoretisoinnissa globaali kansalaisyhteiskunta katsotaan vastaukseksi tarpeeseen, jonka mukaan olisi aika määrittellä uudestaan sosiaaliset, ekonomiset ja poliittiset jaot globaalilla tasolla. Se analysoisi menneen, tulevan ja nykyisen sosiaalisia suhteita maailman mittapuulla. Globaalin kansalaisyhteiskunnan käsite ymmärretään myös käytännön terminä siitä, kuinka muodostaa poliittinen strategia. Globaali kansalaisyhteiskunta on myös mahdollista ymmärtää normatiivisena ideaalina. Todellisuudessa nämä eri painotukset kuitenkin sekoittuvat keskenään ja täydentävät toisiaan. (Keane 2003, 2-3.)

Tärkeä yhtäläisyys näiden kahden teoreetikon väitteissä on se, että globaalin kansalaisyhteiskunnan avulla on mahdollista muodostaa yksi globaali julkinen tila, jossa ihmiset ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja vaikuttavat omiin asioihinsa. Tällöin globaali kansalaisyhteiskunta muodostaisi yhteisiä rakenteita ja sosiaalisia suhteita globaalisti. Kansalaisyhteiskuntaa käytetään myös analyttis-deskriptiivisenä (analytic-descriptive) terminä (Keane 2003, 3). Silloin termin avulla nimetään valikoivasti tärkeimmät instituutiot, toimijat ja tapahtumat, tarkastella niiden monitahoisia

muutosvoimia ja pyrkiä teoreettisesti sekä empiirisiin tutkimuksiin tekemään johtopäätöksiä niiden alkuperistä, nykyisistä kehityskaavoista ja ei-tarkoitetuista seuraamuksista. Tarkoituksena ei ole suositella tiettyjä poliittisia strategioita tai antaa normatiivisia tuomioita maailmasta, vaan pikemminkin ymmärtää maailman monimutkaisia sosiopoliittisia realiteetteja. Bartelson keskittyy kuitenkin enemmän instituutioihin ja rakenteisiin kuin Keane. Instituutioiden kautta globaali kansalaisyhteiskunta oikeuttaa olemassaolonsa globaalina, demokraattisena hallinnan muotona. Globaalit rakenteet ja instituutiot koetaan yhtenä julkisena, globaalina tilana.

Erona Bartelsonin teoretisointiin Keane ehdottaa, että globaalin kansalaisyhteiskunnan termiä pidetään normatiivisena ideaalina. Tällöin globaalin kansalaisyhteiskunnan etiikka tai idea olisi haluttavaa ja tavoiteltavaa, jolloin sitä käytettäisiin varoittavana käsitteenä siitä, mitä seuraa, jos globaalin kansalaisyhteiskunnan instituutioita heikennetään tai jopa hävitetään kokonaan. Tavoitteena olisi löytää universaali globaalin kansalaisyhteiskunnan etiikka, joka kuitenkin sulkisi ulkopuolelle riidanhaluisuuteen ja väkivaltaan taipuvat muodot. Näitä varoittavia käyttökeinoja usein vahvistetaan väitteellä globaalin kansalaisyhteiskunnan puolustavalla funktiolla eli sillä, että se on eettisesti puhuen hyvä asia. (Keane 2003, 4; 196; 201.) Globaali kansalaisyhteiskunta olisi tällöin tavoiteltavissa oleva yhteiskunnallisen kehityksen lopputulos.

Keanen teoriaa lähellä on myös Kaldorin (2006) tulkinta postmodernista globaalin kansalaisyhteiskunnan versiosta. Sen mukaan tulisi vaalia yhtä universaalista periaatetta, joka olisi suvaitsevaisuuden periaate. Postmodernin kansalaisyhteiskunnan kentällä vallitsee moniarvoisuus ja keskinäinen kilpailu, joka tuottaa rauhaa ja yhteistä hyvää ajavaa toimintaa, mutta myös vastakkaista. Postmodernissa versiossa yhteiskunnallisesti orientoituneet ryhmät ovat vain yksi osa kansalaisyhteiskuntaa. Postmodernistit painottavat kansallisen ja uskonnollisen merkitystä sekä moninaisten identiteettien samanaikaisuutta edellytyksenä kansalaisyhteiskunnalle. Avoimeksi tosin jää, kannattavatko postmodernistit väkivaltaisten ryhmien sisällyttämistä kansalaisyhteiskuntaan. Keane kuitenkin selkeästi jättäisi väkivaltaan taipuvat ryhmät globaalin kansalaisyhteiskunnan ulkopuolelle. Globaalilla tasolla postmoderni näkemys tarkoittaa keskenään kilpailevien aatteiden ja toiminnan maailmanlaajuisena leviämisenä. Erilaisten maailmanlaajuisen

järjestäytyneiden verkostojen kautta muodostuu ikään kuin monia, samanaikaisia globaaleja kansalaisyhteiskuntia, kuten islam tai ihmisoikeusverkostot. (Kaldor 2006, 23-24.)

3.2.1. Globaalin kansalaisyhteiskunnan roolit suhteessa globaaliin hallintaan

Seuraavaksi tarkastelen, kuinka globaalin kansalaisyhteiskunnan roolit suhtautuvat globaaliin hallintaan. Ensinnäkin globaali kansalaisyhteiskunta ymmärretään globaalin hallinnan partnerina. Tällöin globaalit järjestöt olisivat yhteistyössä hallitusten ja ylikansallisten organisaatioiden kanssa. Myös Yhdistyneitä Kansakuntien (YK) on ajateltu toimivan yhteistyössä globaalien järjestöjen kanssa. Globaaleilla järjestöillä olisi roolina asettaa ja tuoda esille normatiivisia standardeja globaaliin agendaan. Toisin sanoen globaalit järjestöt nostaisivat eri asioita esiin ja politisoida niitä. Esimerkkeinä kävisivät ympäristöasiat sekä ihmisoikeusasiat. (Armstrong, Lorna, Redmond 2004, 252-253, 255.)

Toiseksi globaali kansalaisyhteiskunta on mahdollista käsittää globaalin hallinnan legitimaationa. Tällöin globaalia kansalaisyhteiskuntaa pidetään vastauksena demokratiavajeeseen, joka usein koetaan kansainvälisten organisaatioiden toiminnan ongelmana. Valtiot kokevat, että demokraattinen vastuullisuus on vähentynyt kansainvälisten toimijoiden myötä. Esimerkiksi Maailman Kauppajärjestö (WTO) ei ole demokraattisesti valittu ja vastuuvollinen organisaatio. Lisäksi valtiot kokevat, että valta on siirtynyt enemmän kansainvälisille organisaatioille. Tällöin globaalin kansalaisyhteiskunnan järjestöt toisivat demokratiaa kansainvälisen toiminnan kentälle julkisen osallistumisen avulla. Järjestöt lisäisivät keskustelua, osallistumista ja vastuullisuutta. Entistä globaalimmat asiat (kuten ympäristöasiat) tarvitsevat globaaleja mielipiteenmuodostajia, jotka saavat paikallisen tason toimijat mukaan globaaliin toimintaan. (Armstrong, Lorna, Redmond 2004, 256-257.)

Kolmanneksi globaali kansalaisyhteiskunta koetaan globaalin vastarinnan paikkana. Tämä poikkeaa kahdesta aikaisemmasta roolista huomattavasti, sillä niillä pyrittiin tekemään globaalista hallinnasta vastuullisempaa ja legitiimiä. Kolmas näkökulma pyrkii siihen, että

globaalissa kansalaisyhteiskunnassa on mahdollista vastustaa globalisaation alistavia ja hyväksikäyttäviä piirteitä. Tämän näkökulman mukaan globaalin kansalaisyhteiskunnan tulisi vastustaa yhteistyötä valtioiden ja ylikansallisten organisaatioiden kanssa. Esimerkkinä tällaisesta ajattelusta käyvät liikkeet, jotka kritisoivat markkinaehtoista globalisaatiota ja ajavat toisenlaista globalisaatiota. Internet on helpottanut monien globaalien kansalaisjärjestöjen ja -liikkeiden toimintaa, mikä tämänkin tutkimuksen myötä käy ilmi. (Armstrong, Lorna, Redmond 2004, 258-259.)

Globaalin kansalaisyhteiskunnan ymmärtäminen globaalin hallinnan välineenä on kohdannut myös kritiikkiä. Globaali hallinta sinällään ei ole riittävää, vaan globaalin kansalaisyhteiskunnan pitää ajaa todellista globaalia demokratiaa. Globaalin kansalaisyhteiskunnan tulisi kriitikoiden (mm. Baker) mielestä tarjota paremmin ehdotelmia globaalin demokratian edistämiseen ja tarkastella nykyistä globaalia järjestystä kriittisemmin esimerkiksi kyseenalaistamalla nykyisten kansainvälisten organisaatioiden demokraattisuus. Tämän lisäksi kritiikkiä on esitetty erityisesti siitä, kuinka globaali kansalaisyhteiskunta lisäisi demokraattista vastuullisuutta, jos sen toimijat eivät itse ole vastuussa kenellekään kansalaistoimijalle. Globaalin kansalaisyhteiskunnan järjestöt eivät kaikki ole avoimia ja läpinäkyviä. Järjestöt eivät välttämättä korjaa demokratiavajetta, sillä ne tulevat monesti pienestä piiristä ja ilman demokraattisesti valittua johtoa. Kriittisimmät sanovatkin, että järjestöt edustavat aina vain itseään. Mikäli globaalin kansalaisyhteiskunnan toimijat pääsevät mukaan kansainväliseen toimintaan ja saavat määritellä yleisen moraalisen auktoriteetin, tulee niitä pystyä valvomaan yhtä lailla ja saada ne vastuuseen. Onkin varauduttava siihen, että globaalin kansalaisyhteiskunnan mukana hyväksikäyttäjät ja häiriköt pääsevät mukaan globaaliin toimintaan. (Armstrong, Lorna, Redmond 2004, 260; Baker 2002, 928, 934-936.)

Globaalin demokratian kannalta on merkittävää, että järjestöt tulevat suurelta osin länsimaista. Tämän seurauksena kehitysmaat uhkaavat saada vain pienen osan globaalin demokratian edustuksesta tai jäävät kokonaan ilman ääntä. Kritiikkiä on myös tullut siitä, että globaaleja kansalaisjärjestöjä on mahdollista käyttää hallitusten omien tarkoitusperien toteuttamiseksi. Tällöin järjestöt ovat ikään kuin välineitä toteuttaa valtioiden ja kansainvälisten organisaatioiden toimintoja. On muistettava, että tällä hetkellä suurin osa

globaalin kansalaisyhteiskunnan toimijoista on edelleen sidoksissa läntisiin kansallisvaltioihin, joilla on kansainvälisen toiminnan valta. Merkittävä ongelmakohta onkin siinä, kuinka globaalin kansalaisyhteiskunnan toimijat saadaan mukaan kosmopoliittisen demokratian raameihin mukaan ilman, että tasa-arvo ja vastuullisuus kärsivät tai globaalit järjestöt menettävät perimmäisen olemuksensa. Erityisen ongelmallista tulisi olemaan se, kuinka globaalin hallinnan päätöksenteko olisi demokraattisia kaikille. (Armstrong. Lorna, Redmond 2004, 260; Baker 2002, 934-936.)

Baker ehdottaa globaalin kansalaisyhteiskunnan olevan uusi ratkaisu demokraattiselle maailmanjärjestykselle. Hän tuo esille sekä institutionaalislähtöisen globaalin demokratian mahdollisuuden että ruohonjuuritasolta kumpuavan globaalin demokratian. Baker on käyttänyt institutionaalisen ehdotuksen mallina David Held'n (1995) kuuluisaa kosmopoliittista mallia. Baker on yhtä mieltä Held'n kanssa siitä, että kansalaisyhteiskunta mahdollistaa julkisen tilan, joka toimii globaalin hallinnan suvereniteetin perustana, luo resursseja tällaiselle globaalille demokraattiselle hallinnalle sekä tarjoaa mahdollisuuksia vapaaehtoisjärjestöille paikallisella tasolla. Kansalaisyhteiskunta ei olisi kuitenkaan itsehallinnoiva, vaan tulisi perustaa globaaleja instituutioita valvomaan lakia ja demokratiaa globaalisti. Kansalaisyhteiskunnan tulisi lisäksi tehdä poliittisia muutoksia, jotta demokraattinen globaali hallinta olisi mahdollista. Bakerin institutionaalislähtöisyydessä on tässä suhteessa yhtäläisyyksiä erityisesti Bartelsonin teoretisointeihin. Kansalaisyhteiskunta olisi ikään kuin sekä objekti että subjekti: se ottaisi osaa poliittiseen päätöksentekoon näiden uusien instituutioiden kautta. (Baker 2002, 930; Held 1995.)

Instituutiolähtöisestä ajattelusta eroaa puolestaan ruohonjuuritasolta kumpuava demokraattisuus, esimerkiksi ympäristöliikkeen kaltainen globaali toiminta. Tämä teoretisointi keskittyy poliittiseen toiminnan muotoihin ja organisaatioihin valtion ulkopuolella, jolloin sosiaaliset liikkeet toimivat globaalisti aloittaen muutoksen kohti demokraattista globaalia. Tämä eroaa kosmopoliittisesta institutionaalislähtöisestä mallista, joka perustuu ylhäältä johdettuun muutokseen. Alhaalta päin johdettu demokratia pyrki pikemminkin yhteisesti määriteltyyn globaaliin etiikkaan kuin uusiin globaalin politiikan rakenteisiin. (Baker 2002, 931-933.) Globaaliin etiikkaan ja normatiiviseen ideaaliin

keskittyi jo Keane omassa teoretisoinnissaan. Sosiaaliset liikkeet olisivat juuri se keino, jolla tähän globaalin kansalaisyhteiskunnan tavoiteltavaan ideaaliin päästäisiin.

3.3. Globaali kansalaisyhteiskunta uusliberaalin globalisaation vastavoimana

Kiistanalaista globaalin kansalaisyhteiskunnan käsitettä on mahdollista tarkastella uusliberaalista kontekstista. Ensinnäkin se voidaan tulkita normatiivisesti uusliberaalissa kontekstissa ei-valtiollisina verkostoina ja sosiaalisina liikkeinä, jotka vain vahvistavat, vaikuttavat ja laajentavat vallan siirtoa ylikansallisille korporaatioille ja organisaatioille. Toisaalta globaalia kansalaisyhteiskuntaa pidetään myös uusliberaalin globalisaation vastavoimana, joka haastaa epädemokraattiset ja demokratiaa heikentävät käytännöt. (Taylor 2004, 1-2.)

Globaali kansalaisyhteiskunta on määritelty myös ilman ideologioita ja normatiivisia oletuksia. Tällöin se on määritelty rakenteellisten organisaatiollisten muotojen mukaan. Globaalin kansalaisyhteiskunnan piiriin tulisi hyväksyä niin markkinauskoiset bisnesliittymät kuin internetissä huomiota herättävät uusnatsitkin. Taylor kuitenkin ehdottaa, että globaalia kansalaisyhteiskuntaa tulisi tulkita niin, ettei rakenteellista organisaatiota voida erottaa ideologioista ja käytännöistä. Tämä on tärkeä huomio, mikä jää ehkä hieman puutteelliseksi aiemmista tarkastelemistani globaalin hallinnan ja rakenteiden teoretisoinneista (Bartelson, Keane). Niissä keskitytään tarkemmin rakenteiden ja sosiaalisten suhteiden luomiseen ja lopputulokseen, mutta ei ihmisten taustalla vaikuttaviin ideologisiin tekijöihin, jotka ovat tärkeitä rakenteita luodessa. Globaalia kansalaisyhteiskuntaa pidetään poliittisen kilpailu alueena, missä erilaiset sosiaaliset ja poliittiset voimat kilpailevat hegemoniasta. Tästä seuraa, että globaaliin kansalaisyhteiskuntaan sisällytetään sekä ne toimijat, jotka toimivat kansainvälisinä organisaatioiden ja myös valtioiden piirissä, noudattavat ammattimaista asioiden ajoa ja kuuluvat monenkeskiseen maailmanjärjestelmään että ne toimijat, jotka muodostavat ylikansallisia aktivismiliikkeitä ja muita sen kaltaisia toimintoja. Tärkein huomio kuitenkin on se, että globaalin kansalaisyhteiskunnan piiriin ei tulisi hyväksyä taantumuksellisia (rasistisia, fasistisia tai fundamentaaleja) organisaatioita ja liikkeitä. (Taylor 2004, 2-4.)

Korten, Perlas ja Shiva (2002, 8) näkevät globaalin kansalaisyhteiskunnan olevan vastavoima demokratian vastaiselle hyökkäykselle. Uusliberaali hegemonia vahingoittaa demokraattista kehitystä maailmassa säännöstelyn poistamisella, yksityistämällä ja taloudellisten rajojen ja turvaverkkojen poistamisella. Globaali kansalaisyhteiskunta pyrkii vastaamaan tähän globaaliin uusliberaaliin demokratiavajeeseen. (Korten, Perlas & Shiva 2002, 2-3.) Tasainen vallan ja hyvinvoinnin jakautuminen ja desentralisaatio ovat olennaisia periaatteita, kun globaalia kansalaisyhteiskuntaa organisoidaan. On tärkeää tiedostaa globalisaation eliitin ja globaalin kansalaisyhteiskunnan välinen vastakkainasettelu. Jotta tavoite demokraattisemmasta yhteiskunnasta toteutuisi, tulisi globaalin eliitin kilpailumallista siirtyä kohti globaalin kansalaisyhteiskunnan mukaista kumppanuudelle perustuvaa yhteisömallia. (Korten, Perlas & Shiva 2002, 4-5; 8.)

Kansalaisyhteiskunnan toimijat pyrkivät eri strategioilla murtamaan globalisaation eliitin vallan. Ensinnäkin kansalaisyhteiskunnan avulla on mahdollista murtaa vallalla oleva eliittiä hyödyntävä uusliberaali kulttuuri ja puolestaan lisätä kulttuurista tietoisuutta. Kulttuurisella tietoisuudella ja vallalla tarkoitetaan tässä yhteydessä valtaa artikuloida ja puolustaa kulttuurisen elämän arvoja ja maailmankatsomusta, jotka ovat perustana sosiaalisten instituutioiden legitimitetille. Tavoitteena olisi lisätä kumppanuutta, demokraattisia suhteita ja yhteisöllisyyttä. Toiseksi kansalaisyhteiskunta puolustaa yhteisön poliittisia, militaarisia, kulttuurisia ja taloudellisia oikeuksia sekä ihmisten ja yhteisöjen suvereniteettia. Eriarvoiset rakenteet tulisi purkaa, jotta nämä oikeudet toteutuvat. Globaali kansalaisyhteiskunta on itsessään globaalien valtasuhteiden kenttä, joka osallistuu kapitalistiseen hegemoniaan, mutta pitää sisällään kuitenkin kyvyn muodostaa vasta-hegemonia tälle kapitalistiselle hegemonialle. Globaali kansalaisyhteiskunta muodostaa alueen, jossa ihmiset voivat vastustaa maailman eriarvoisuutta ja epädemokraattisuutta sekä luoda vaihtoehtoja maailman järjestystä (Cox 1999, 10-11). Kolmanneksi kansalaisyhteiskunnan avulla voidaan muodostaa paikallisia liittoumia luomaan kulttuurisia vapausalueita, joissa ihmiset luovat uusia suhteita, instituutioita ja elävän yhteisön kulttuureita. Myös paikallinen talous kehittyisi tätä kautta. Neljänneksi strategiaksi Korten ym. luettelevat näiden vapaiden yksilöllisten vapausalueiden liittämisen yhteen ja näin luoden entistä laajempia sosiaalisia tiloja, joissa kulttuurinen, poliittinen ja taloudellinen innovaatio voisivat kukoistaa. Viimeisenä

strategiana olisi demokratisoida isot rakenteet ja instituutiot, kuten Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF), Maailmanpankki tai Yhdistyneet kansakunnat (YK). (Korten, Perlas & Shiva 2002, 13; 16-18; Baker 2002, 933-944.)

Talouden alueella on tarkoitus korvata globaali talous paikallisilla talouksilla. Poliittisessa tilassa puolestaan on tarkoitus korvata rahademokratia ihmisten demokratialla. Uuden poliittisen tilan agenda on enemmän sosiaalinen ja kulttuurinen kuin institutionaalinen. Muodolliset instituutiot ovat periaatteessa jo melko demokraattisia, mutta vaativat pientä hienosäätöä. Tavoitteena on sellainen poliittinen järjestelmä, jossa kansalaiset pystyvät aktiivisesti osallistumaan ja vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon. Hallituksen tulee kuunnella kansan tahtoa ja olla vastuussa kansalle. Globaali kansalaisyhteiskunta sisältää laajan ihmiskapasiteetin organisoitumiseen globaalisti. Lisäksi globaali kansalaisyhteiskunta on inklusiivinen ja se kunnioittaa erilaisuutta ja moninaisuutta, jaettua johtajuutta, yksilöllistä aloitteellisuutta sekä syvää vastuuntuntoa kokonaisuudessaan. (Korten, Perlas & Shiva 2002, 24-26.)

Globaalin kansalaisyhteiskunnan näkeminen uusliberaalisen globalisaation vastavoimana painottaa ihmisten välistä toimintaa, vaihtoa ja kulttuuria. Tämänkin näkemyksen perusajatuksena on globaali verkosto eli instituutio, jonka pohjimmaisena periaatteena ovat demokratia ja tasa-arvo. Erityisesti uusliberaalille politiikalle halutaan tarjota vaihtoehto korostamalla paikallisuutta ja ihmisten välistä vuorovaikutusta ja kumppanuutta. Globaalit rakenteet eivät saa olla eliitin etua ajavia, vaan etujen ja globaalin tasa-arvon tulee jakautua tasaisesti. Ihmisten mielipiteille tulee antaa painoarvoa, jotta he voivat vaikuttaa omiin asioihinsa sekä muodostaa vapaasti sosiaalisia rakenteita globaalisti. Tähän tarkoitukseen juuri tasa-arvoinen globaali kansalaisyhteiskunta tarjoaa hyvät edellytykset.

3.4. Moninainen globaali kansalaisyhteiskunta

Globaalin kansalaisyhteiskunnan määritelmä on moninainen, ja sen perimmäinen olemus riippuukin usein valitusta näkökulmasta. Yleisesti ottaen globaalin kansalaisyhteiskunnan avulla tunnistetaan ongelmia ja tehdään johtopäätöksiä. Globaalin kansalaisyhteiskunnan merkitys kasvaa jatkuvasti. Sen toimijoiden lukumäärä ja vaikuttavuus ovat kasvaneet.

Globaali kansalaisyhteiskunta on toiminut auttaakseen kansalaisia saamaan äänensä kuuluviin ja mobilisoinut heitä. Se myös auttaa marginaalissa olevia ihmisiä tulla kuuluksi ja saamaan mielipiteensä esiin. Globaalin kansalaisyhteiskunnan toimijat ovat erityisen hyviä nostamaan esille sellaisia asioita, jotka muuten jäisivät huomioimatta. Verkostojen valta kattaa nykyisin usean eri poliittisen päätöksenteon tason kansainvälisesti. Globaalin kansalaisyhteiskunnan avulla vaikutetaan mielipiteiden muokkaamiseen sekä uusien normien ja standardien syntyyn. Sen toimijat vaikuttavat myös suoraan päätöksentekijöihin ja toteutettaviin politiikkoihin. Tämän lisäksi globaalin kansalaisyhteiskunnan toimijat valvovat ja vahvistavat lakien noudattamista. Globaali kansalaisyhteiskunta luo ylikansallista sosiaalista pääomaa lujittamalla luottamusta ja yhteistyötä. (Batliwala Srilatha & Brown L. David 2006, 5; Florini & Simmons 2000, 211.)

Kuten aiemmin tarkasteltiin, globaali kansalaisyhteiskunta käsitetään osana suurempaa globaalin hallinnan ongelmaa. Aiemmin kansallisvaltiot ovat olleet merkittävimpiä toimijoita kansainvälisesti, mutta nyt niiden rinnalle on noussut muitakin toimijoita. Valtion roolia ei kuitenkaan voida edelleenkään vähätellä. Tosin talouden globalisaatio, väestönkasvu ja ihmisten entistä suurempi liikkuminen laittavat perinteisten kansallisvaltioiden rajat tiukoille. Globaalia kansalaisyhteiskuntaa pidetään globaalin tietoisuuden levittäjänä, joka kykenee ratkaisemaan globaaleja ongelmia. (Florini & Simmons 2000, 3.)

Uusliberaalista politiikkaa kritisovasta näkökulmasta tarkasteltuna globaalin kansalaisyhteiskunnan toimijat lupaavat voimaannuttaa ja vapauttaa toimijoita, jotka ovat jumissa valtion ja markkinoiden välissä. Globaali kansalaisyhteiskunta poistaisi sen mukaan primitiivisen valtapolitiikan ja lisäisi sivistystä kansojen sisällä ja välille. Globaalin kansalaisyhteiskunnan vapauttava voima tulisi ymmärtää järjestäytymisvapautena yli kansallisten rajojen. Globaali kansalaisyhteiskunta olisi ikään kuin hyvien tarkoitusperien globaali kauppapaikka. (Bartelson 2006, 388-390.)

3.5. Tilan suhde globaaliin kansalaisyhteiskuntaan

Globaali kansalaisyhteiskunta ei ole staattinen objekti eikä myöskään koskaan valmis. Se on keskeneräinen projekti, joka sisältää sekä löyhiä että tiiviitä sosioekonomisten instituutioiden ja toimijoiden verkostoja. Nämä verkostot organisoituvat yli rajojen, tarkoituksenaan yhdistää maailma uusin keinoin. Nämä ei-valtiolliset instituutiot ja toimijat ovat taipuvaisia heterogeenisyyteen ja moniarvoisuuteen sekä hyväksymään vieraan, mikä usein johtaa maailmanlaajuiseen huomioon. (Keane 2003, 8.)

Toimijoiden ja verkostojen avulla pyritään luomaan globaalia poliittista tilaa, joka on ihmisten hallittavissa. Yhdistämällä globaalin kansalaisyhteiskunnan teoriaa tilan teoretisointiin saadaan globaalista kansalaisyhteiskunnasta kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti rakentuva tila, joka on aina suhteessa ihmisiin, aikaan ja paikkaan. Globaali kansalaisyhteiskunta on siis jatkuvan muutoksen ja vuorovaikutuksen kohteena. Erityisen tärkeää on tunnistaa ihmisten ja verkostojen välinen sosiaalinen suhde, joka syntyy juuri vuorovaikutuksen myötä. Globaalissa tilassa niin yksilöt kuin yhdistykset pystyvät vaikuttamaan asioihinsa globaalisti ja saavat kansainvälistä näkökulmaa. Tällä tavoin globaali kansalaisyhteiskunta pysyy jatkuvasti avoimena ja, lainatakseni Massey'n ajatuksia, mahdollisen uuden tuottajana.

Globaali tila kytkeytyy globaaliin hallintaan (governance) monella tapaa. Institutionaalisen näkökulman kautta tarkasteltuna tilan kautta mahdollistetaan demokraattisempi hallinta instituutioiden ja rakenteiden avulla. Demokraattisempi maailma ei kuitenkaan ole itsestään selvyys, vaan se vaatii juuri toimijoiden aktiivisuutta. Lisäksi globaalin toimintatilan sisällä on helpompi pyrkiä kohti ideaalia eli normatiivisen ajattelun mukaista ”lopullista” globaalia kansalaisyhteiskuntaa, jossa vallitsee yhteisesti jaettu etiikka.

Globaali kansalaisyhteiskunta on saanut virtuaalitalasta uudenlaisen toimintatilan. Uusien viestintä- ja kommunikaatiolaitteiden avulla järjestöt ovat levittäytyneet entistä globaalimmaksi. Kansainvälisen järjestön toiminta on helpottunut ja eri osastot voivat toimia miltei reaaliajassa keskenään. On hyvä pohtia, onko globaalin kansalaisyhteiskunnan tavoite levittäytyä virtuaalitalassa itsessään vai onko se vain väline

niiden toimintaan. Aiemmin esittelemieni globaalien kansalaisyhteiskunnan ja tilan teorioiden näkökulmasta on mahdollista perustella, että virtuaalitulassa on globaalien kansalaisyhteiskunnan toimijoille mahdollisuus luoda uusia sosiaalisia tiloja ja suhteita. Virtuaalitulassa avulla toiminnasta voidaan tehdä tehokkaampaa, läpinäkyvämpää, demokraattisempaa ja kattavampaa. Tämä kuitenkin vaatii useiden toimijoiden pääsyn virtuaalitulaa. Lisäksi virtuaalitulo on suhteessa reaali maailmaan. Vaikka virtuaalitulassa luodaan uusia suhteita, se on mielestäni väline reaali maailman työn helpottamiseksi.

Gloaalien julkisen tilan laajentaminen on havaintojeni mukaan selkeästi globaalien kansalaisyhteiskunnan tärkeimpiä tavoitteita. Julkisen tilan avulla ihmiset vaikuttavat sosiaalisiin suhteisiinsa, omiin asioihinsa sekä pystyvät luomaan uudenlaista sosiaalista todellisuutta. Globaalien julkinen tila edistää ihmisten julkista osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia. Tutkielman myöhemmässä osassa tulee esille, kuinka Amnesty International ja Attac hahmottavat tämän julkisen globaalien tilan ja kuinka ne toimivat siinä. Erityisenä kiinnostuksen kohteena tutkielmassani on, kuinka järjestöt hahmottavat oman toimijuutensa ja paikkansa globaalissa tilassa. Oletukseni mukaan sekä Amnesty International että Attac näkevät maailman olevan jatkuvan muutoksen kohteena ja vaikuttavat yksilöiden, järjestöjen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Tutkielmani tarkoitus on löytää näitä suhteita, niiden muodostamista sekä järjestöjen toteuttamaa poliittista toimintaa. Lisäksi tutkielmassa tarkastellaan järjestöjen hyödyntämää julkista tilaa ja uusien, teknologian mahdollistamien, virtuaalitulojen avaamia mahdollisuuksia.

4. AINEISTO

Tutkielman aineistona käytän Amnesty International Suomen osaston jäsenlehteä Amnesty ja Attac-järjestön jäsenlehteä Hiekanjyvät. Järjestöt julkaisevat jäsenlehteään säännöllisesti ympäri vuoden. Amnesty-lehti ilmestyy korkeintaan kahdeksan kertaa vuodessa ja Hiekanjyvät puolestaan korkeintaan neljä kertaa vuodessa. Olen rajannut tutkittavien jäsenlehtien määrän seuraavasti. Amnesty-lehteä olen tutkinut vuosilta 2001 ja 2002 kaikki julkaisut (yhteensä 12 julkaisua), vuodelta 2003 viisi julkaisua ja vuosilta 2004 ja 2005 kummaltakin 6 julkaisua (yhteensä 12 julkaisua). Lisäksi olen käyttänyt internetissä julkaistuja Amnesty-verkkojulkaisuja. Verkkojulkaisut ovat vuosilta 2009–2011. Yhteensä verkkojulkaisuja on 10 julkaisua. Kaikkiaan Amnestyn jäsenlehtiä olen käyttänyt tutkielmassani 39 jäsenlehteä. Hiekanjyvät-lehteä olen saanut tutkittavakseni yhteensä 30 jäsenlehteä. Vuodelta 2002 on lehden saanut jäsenlehden avausnumeron. Vuodelta 2003 on kaksi julkaisua, mutta vuosilta 2004–2005 ja 2008 olen saanut neljä julkaisua per vuosi (yhteensä 12 julkaisua). Vuosilta 2006–2007 ja 2009–2011 käytettävissäni on ollut kolme julkaisua per vuosi (yhteensä 15 julkaisua).

Aineiston rajaus on tapahtunut osittain luonnollisista rajoitteista. Käytettävissä olevat jäsenlehdet olen tilannut yliopiston kirjastosta ja käytettävissäni on koko kirjaston arkisto kyseisistä jäsenlehdistä. Laajemman aineiston saaminen olisi ollut vaikeaa juuri saatavuuden vuoksi. Hiekanjyvät-lehti on ilmestynyt verkkojulkaisuna vuoden 2010 erikoisnumerosta lähtien. Tällä hetkellä internetissä on mahdollista lukea kolme Hiekanjyvät-jäsenlehteä. Aineistoni pohjautuu kuitenkin paperiversiona julkaistuihin Hiekanjyvät-numeroihin. Amnesty-lehti on ilmestynyt verkkojulkaisuna vuoden 2009 numeron 3 julkaisusta eteenpäin. Jäsenlehden julkaiseminen jatkuu edelleen, mutta olen rajannut tutkielmassani käytettäväksi aineistoksi vuoden 2011 viimeisen numeron.

Aineistossa mielenkiintoni kohdistui erilaisiin teksteihin ja niiden sisältöihin. Tutkimani tekstit olivat artikkeleita, mielipidekirjoituksia, kolumneja, uutisia ja järjestöjen raportteja. Tekstien monipuolisuus mahdollisti erilaisten tilaan liittyvien käsitysten löytämisen ja tulkitsemisen. On kuitenkin hyvä huomioida, että kolumnit ja mielipidekirjoitukset saattavat edustaa yhden kirjoittajan kokemuksia ja niistä on vaikeampi tehdä yleisiä

johtopäätöksiä järjestöjen toimintatilasta. Kuitenkin yksilöt edustavat sekä Amnestya että Attacia, joten niiden sisällyttäminen tutkimuksen aineistoksi on perusteltua.

Kvalitatiivisen tutkielman tarkoitus on pyrkiä kuvaamaan jotakin tapahtuma, ymmärtää tiettyä toimintaa tai antaa teoreettisesti mielekäs tulkinta jostakin ilmiöstä eikä pyrkiä tilastollisiin yleistyksiin (Eskola 1996, 34). Tässä tutkielmassa käytetty aineisto sopii hyvin ja perustellusti kvalitatiivisen tutkielman tekoon, koska uudet tapaukset eivät todennäköisesti enää tuottaisi mitään tutkimusongelman kannalta uutta tietoa. Eskola (1996, 39) ehdottaakin, että laadullisessa tutkimuksessa voitaisiin korvata puhe tilastollisesta yleistettävyydestä puheella teoreettisesta tai olemuksellisesta yleistettävyydestä. Ratkaisevinta on tällöin tulkintojen kestävyys ja syvyys.

Taulukko 2. Pro gradu -tutkielman aineistona käytetyt jäsenlehdet.

Vuosi	Amnesty	Hiekanjyvät
2001	6	-
2002	6	1
2003	5	2
2004	6	4
2005	6	4
2006	-	3
2007	-	3
2008	-	4
2009	3	3
2010	4	3
2011	3	3
Yhteensä	39	30

5. MENETELMÄT

5.1. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi

Tutkielman teen laadullisen tutkimuksen keinoin käyttäen sisällönanalyysia tutkimusmenetelmänäni. Tärkeintä sisällönanalyysissä on nimensä mukaisesti tutkia aineiston sisältöä. Teemoittelen aineistoa teorian pohjalta. Tuomi & Sarajärven (2009, 93) mukaan teemoittelussa on kyse ”laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan”. Itseäni kiinnostavia teemoja tutkimuksessa ovat järjestöjen toimintatilan ymmärtäminen ja sen liittäminen globaaliin kansalaisyhteiskuntaan. Siksi haluan etsiä aineistosta näitä teemoja tukevia näkemyksiä.

Tutkielmassani vertaan aineistoa ja aiemmin esittelemääni teoriataustaa. Tutkin, löytyykö aineistosta teoriaosiossa esittelemiäni tilan ymmärtämisen kriteereitä. Sisällönanalyysiiä käyttäen analysoin aineistoani systemaattisesti ja objektiivisesti ja sen pohjalta tuottamaan päteviä johtopäätöksiä. Työssäni ei ole tärkeää tarkastella, kuinka ja miten järjestöt toimivat, vaan tutkimuskysymyksiini vastatakseni riittävät tiedot saan tarkastelemalla jäsenlehtien sisältöä ja löytämällä tekstistä tilasidonnaisia tulkintoja. Menetelmänä sisällönanalyysi sopii pro gradu -tutkielmaani juuri edellä mainitusta syystä paremmin kuin sitä lähellä oleva diskurssianalyysi, jossa tutkitaan, miten puhetta tuotetaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104).

Tutkimusmenetelmäni sivuaa eniten teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Siinä ongelmanratkominen sisältää teoreettisia kytkentöjä ja niitä käytetään analyysin etenemisessä. Analyysi pohjautuu osittain myös aineistosta nouseviin teemoihin kuin jyrkästi teoriasta poimittuihin. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin tarkoitus on pikemmin luoda uusia ajatusuria kuin testata teorian paikkansa pitävyyttä. On kuitenkin huomioitava, että aineiston analyysivaiheessa teoria toimii taustalla ohjaavana ajatuksena, jolla perustellaan aineistosta esille nostettuja teemoja. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96-97; Eskola 2001.) Tutkielmassani se tulee hyvin esille siinä, kuinka etsin järjestöjen erilaisia toimintatilakäsityksiä. Jotta tilakäsitysten löytäminen tekstistä olisi mahdollista, tulee taustalla olla teoreettinen lähtökohta tilan käsitteelle.

Nostan tässä kohtaa esille aineiston analyysivaiheessa tapahtuvan teemoittelun. Teemoittelulla tarkoitetaan sitä, mitä kustakin teemasta on sanottu eli aineistoa ryhmitellään eri aihepiirien mukaan. Tärkeimpänä tavoitteena on löytää tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. (Eskola 1996, 135; Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Tässä pro gradu -tutkielmassa etsin aineistosta teemoja sille, kuinka tutkimani järjestöt kokevat tilan, jossa ne toimivat. Teemoittelun avulla nostetaan esille tutkimusongelmia valaisevia teemoja. Näin on mahdollista vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä ja ilmenemistä aineistossa ja löytää aineiston keskeiset aiheet suhteessa tutkimusongelmaan. Teemoittelun avulla tekstiaineistosta voidaan löytää vastauksia tutkimusongelmaan aiemmin esitetyn teoreettisen viitekehyksen pohjalta. (Eskola 1996, 135-136, 139.)

Sisällönanalyysi ja sisällön erittely tulee erottaa toisistaan. Sisällön erittelyllä tarkoitetaan dokumenttien analyysia, jossa kuvataan kvantitatiivisesti esimerkiksi tekstin sisältöä, kun taas sisällönanalyysissa pyritään sanalliseen kuvaamiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106.) Tämän eron tekeminen on tärkeää tutkielmani kannalta. Esimerkiksi englanninkielisessä kirjallisuudessa termi ”content analysis” viittaa usein sisällön erittelyyn ja sen kvantitatiiviseen luonteeseen luokkien laskemisena (esim. Silverman 1993, 9-10, 59). Itse käytän tutkielmassani juuri sisällönanalyysia enkä sisällön erittelyn mukaista määrällisten tulosten tuottamista. Käyttämäni sisällönanalyysi on siis tekstianalyysia ja tekstin sisällön kautta perusteltuja tulkintoja tilan käsitteestä. Näin ollen teoria ohjaa aineistosta tekemiäni tulkintoja, mutta ero puhtaaseen teorialähtöiseen analyysiin on siinä, miten aineistoa tulkitaan teorian pohjalta. Tarkoitukseni ei ole todistaa teorian paikkansa pitävyyttä, vaan perustella aineiston tulkinta aiemmin esille tuomallani teoreettisella viitekehyksellä.

5.2. Tapaustutkimus

Tapaustutkimus ei ole tutkimusmetodi, vaan se on pikemminkin tutkimustapa tai tutkimusstrategia, jonka sisällä käytetään erilaisia aineistoja ja menetelmiä. Siinä tutkimuksen kohteena on useimmiten tapahtumakulku tai ilmiö, jota pyritään kuvaamaan mahdollisimman perusteellisesti. Tärkeimpiä piirteitä tapaustutkimukselle ovat esimerkiksi kiinnostus sosiaaliseen prosessiin tai prosesseihin sekä tapauksen ja kontekstin rajan hämäräys. Jotta tapaustutkimus on merkittävää tutkimusta, tulee tutkimuksen kohteesta saada irti jotain konkreettista tai teoreettista. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 9-10.)

Tapaustutkimuksesta tehdään joko yleisempiä johtopäätöksiä tai sitten tulkinnat jätetään koskettamaan vain tutkittua tapausta. Jotta yleistyksiä on mahdollista tehdä, tulee miettiä tarkkaan saadaanko tapauksesta tarpeeksi luotettavaa kuvaa. Tässä helpottaa riittävä ja monipuolinen aineisto. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 27.)

Yleistämisestä on ollut paljon keskustelua, ja se koetaan myös joko mahdottomana tai vain tietyin ehdoin mahdolliseksi. Tapaustutkimuksen yksi tärkeimmistä seikoista on se, että tietyn tapauksen kuvausta verrataan toisen kontekstin tapaukseen ja verrataan pitääkö edellisen tapaustutkimuksen johtopäätökset siinä paikkansa. Yleistettävyydestä ei ole mahdollista tehdä yhtä tarkkaa sääntöä, vaan se riippuu pitkälti tutkittavan kohteen luonteesta ja siitä, mitä siitä halutaan selvittää. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 28.)

Leino (2007, 214) on sitä mieltä, että yleistettävyyden sijasta tapauksen kokonaisvaltainen ymmärtäminen on olennaista, jolloin tapaustutkimus tarjoaa mahdollisuuden yleistämiselle. Onkin tutkimuksen tuloksista ja tulkinnasta paljon kiinni, miten tapaustutkimusta käytetään yleisempien ongelmien tarkastelussa. Lisäksi merkittäviä huomioita pitää kiinnittää tapauksen kontekstiin, koska yhden tapauksen ja yleistämisen välissä on suuri ero. Kontekstin avulla tutkittavasta tapauksesta voidaan saada tietoa paremmin irti ja päästä paremmin yleistettävyyden asteelle. Tutkimuksessa tuleekin olla keskustelua tulkinnasta ja oletuksista, jotka syntyvät kontekstin kautta. (Eräsaari 2007, 149, 9.)

Millainen teoria sopii tapaustutkimukseen? Konteksti määrää paljon oikean teorian löytämisestä, jolloin tutkittavaa asiaa ymmärretään syvemmin ja paremmin. Tämä tutkielma on teoriapainotteinen tapaustutkimus, jossa konteksti vaikuttaa tutkimustulosten yleistettävyyteen. Onkin tärkeää löytää lähtökohdiltaan sopiva teoria, jota tutkija voi täsmentää vastaamaan näkökulmaansa. Tällä tarkoitetaan sitä, että teoria ei ole välttämättä suoraan valmis sovellettavaksi tapaustutkimukseen, vaan sitä pitää muokata ja tutkijan tulee käydä keskustelua teorian ja aineiston sopivuudesta ja lähtökohdista. (Häikiö & Niemenmaa 2007, 41.)

5.3. Näkökulmia aineistoon

Tutkielmassani olen siis käyttänyt kahden suuren kansainvälisen järjestön Suomen osaston jäsenlehtiä. On tärkeä huomioida, että aineistoni edustaa erityisesti Suomen osastojen näkökulmia, painotuksia ja ajatuksia järjestöjen toiminnasta. Näin ollen tutkielmani tulkinnat ovat erityisesti Suomessa tapahtuvan järjestötoiminnan näkökulmasta perusteltuja. Koska molemmat järjestöt ovat kansainvälisiä toimijoita ja ovat yhteyksissä muiden maiden sisärjestöihin, tutkielman tulkintoja on mahdollista tietyin varauksin yleistää myös globaaliin mittakaavaan. Tässä tutkielmassa olisi melko mahdotonta tutkia kaikkien maiden jäsenosastojen lehtiä useista syistä. Ensinnäkin aineistojen saatavuus olisi hyvin vaikeaa. Toiseksi kielelliset ongelmat vaikeuttaisivat tutkielman laajentamista muihin maihin kuin Suomen osastoihin ja mahdollisesti englanninkielisiin osastoihin. Kolmanneksi on vielä hyvä muistaa omat käytettävissä olevat resurssit ja aineiston mielekäs rajaaminen.

Aineiston koosta, luotettavuudesta, edustettavuudesta ja yleistettävyydestä olen tehnyt perusteltuja huomioita aiemmassa luvussa. Haluaisin kuitenkin vielä kommentoida aineistoa muutamista lähtökohdista ja jopa hieman kritisoidakin sitä. On tärkeä muistaa, että molempien järjestöjen jäsenlehdet on kirjoitettu erityisesti järjestöjen jäseniä varten. Lehdissä oleva asiasisältö ja kirjoitus on näin ollen kohdistettu tiettyä yleisöä varten. Tutkielmassa olisi voinut olla mielekästä tutkia myös järjestön muita julkilausumia, kuten yleisönosastokirjoituksia esimerkiksi laajalevikkisissä päivälehdissä tai kannanottoja muissa julkisissa tapahtumissa. Olen kuitenkin rajannut aineiston Suomen osaston jäsenlehtiin omien resurssien rajallisuuden vuoksi. Suomen osastojen jäsenlehtien avulla olen saanut tutkielmaani mielekkään näkökulman, vaikka kummallakin järjestöllä voi olla eri osastoissa eri painotuksia ja mielipiteitä. Yleisesti ottaen osastot ovat suurelta osin melko yhtäläisiä ja toimivat saman agendan mukaan.

Sekä Amnesty International että Attac ovat molemmat suunnanneet toimintansa tiettyjä tarkoituksia varten. Tästä seuraa, että jäsenlehtien sisältö voi olla osittain puolueellista ja tietystä näkökulmasta tarkoituksenmukaista. Huolimatta aineiston rajoituksista tarkoitukseni on tutkielmassani päästä ”syvälle” tekstin sisältöön ja löytää

tutkimusongelmaani mielekkäitä vastauksia. Suomen osastojen jäsenlehtien avulla on mahdollista tehdä tutkimusta siitä, millaisessa tilassa järjestöt katsovat toimivansa. Suomen osastojen jäsenlehdistä on mahdollista löytää globaalin kansalaisyhteiskunnan näkökulmia ja perusteluja tilan ymmärtämiseen.

Kun puhutaan laadullisesta tutkimuksesta, on hyvä tarkastella tutkimuksen mahdollisuudesta tuottaa tieteellistä tietoa (Eskola 1996, 104). Lähtökohtaisesti tekstin sisällön ajatellaan kuvaavan todellisuutta. Aineiston sisältämä teksti voi myös rakentaa todellisuutta eli tällöin aineiston analyysi on tutkijan tulkinta todellisuudesta. Siksi on hyvä muistaa se, kuinka aineiston tulkintaa pidetään yleistettävänä ja kuinka tutkijan tulkintaa pidetään luotettavana. Eskola (1996, 106) varoittaa valikoivasta lukutavasta, jolloin tutkija poimii mielestään tärkeimmät ja mielenkiintoisimmat sisällöt tekstistä. Tällöin analyysi ei välttämättä vastaa tutkittavaan asiaan, vaan kuvaa ainoastaan tutkijan omia käsityksiä ja ennakkoluuloja.

Tutkijan itsekriittisyys on olennaista tutkimusta tehdessä. Sillä tarkoitetaan ennen kaikkea oman tulkinnan kyseenalaistamista. Tutkijan oma lähtökohta tutkimuksen tekoon ja tutkijan ennakkoluulot aiheeseen liittyen on hyvä tiedostaa. Nämä asiat on hyvä tuoda esille, jotta niiden vaikutus tulkintoihin on mahdollista tunnistaa. Tästä syystä on tärkeää, että tutkija kriittisesti laajentaisi perspektiiviään ja ottaisi etäisyyttä välittömästi nousevaan tulkintaan (Laine 2001, 32.). Näin tutkimuksessa päästään omien ennakkoluulojen ”yläpuolelle” ja tutkimus on pätevämpää.

6. AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö. Kansainvälinen järjestö toimii ympäri maailman ja sillä on useita tukijoita. Tavoitteenaan Amnesty pitää maailmaa, jossa kansainvälisesti tunnustetut ihmisoikeudet toteutuvat kaikille ihmisille. Tavoitteiden saavuttamiseksi Amnesty tuo ihmisoikeudet tunnetuiksi, tutkii vakavia ihmisoikeusloukkauksia sekä kampanjoi niitä vastaan kaikkialla maailmassa. (Amnesty International n.d.a.)

Amnesty International tekee laajaa tutkimustyötä eri maiden ihmisoikeustilanteesta. Näiden tutkimustietojen perusteella järjestö esittää konkreettisia parannusehdotuksia havaitsemiinsa ongelmiin eri maiden hallituksille ja viranomaisille. Amnestyn toiminnassaan käyttämiin keinoihin kuuluvat esimerkiksi säännöllinen yhteydenpito viranomaisiin ja poliitikkoihin, tiedon levittäminen, asenteiden muokkaaminen ja ihmisoikeuskasvatus. Lisäksi Amnesty järjestää erilaisia kampanjoita, joilla pyritään vaikuttamaan ihmisiin. Amnesty International ei toimi pelkästään yleisten ihmisoikeusloukkauksien estämiseksi, vaan se toimii samanaikaisesti yksittäisten ihmisoikeusloukkausten kohteeksi joutuneiden ihmisten auttamiseksi. (Amnesty International n.d.a; n.d.c.)

Kansainvälisenä järjestönä tunnettu Amnesty on levittäytynyt myös Suomeen ja se tekee ihmisoikeustyötä niin paikallisesti kuin kansainvälisestikin. Tärkeimmät toiminnankohdeet liittyvät esimerkiksi romanien syrjintään ja köyhyyteen Euroopassa tai vähemmistöjen syrjintään. Muita kysymyksiä ovat naisiin kohdistuva väkivalta, kidutus, kuolemanrangaistus ja pakolaisten ja siirtolaisten oikeudet. (Amnesty International n.d.b.)

Amnestyn Suomen osasto on perustettu vuonna 1967 ja sillä on noin 40 000 tukijaa. Järjestön toimisto sijaitsee Helsingissä, jossa sillä on täysipäiväisiä työntekijöitä noin 20. Näiden lisäksi Amnestyn työntekijöihin kuuluu useita osa-aikaisia varainhankkijoita sekä vapaaehtoisia aktiiveja, joiden vastuulla on käytännön kampanjointi. Vuoden 2011 toimintakertomuksen mukaan Suomen osaston kampanjointiin osallistui 25

paikallisryhmää 17 paikkakunnalla. (Amnesty International n.d.d; Amnesty International Suomen osasto ry 2012.)

Amnesty itse määrittelee Suomessa tekemänsä työnsä näin: ”[Amnesty] pitää yhteyttä viranomaisiin ja vaatii heiltä ihmisoikeuksien huomioimista niin Suomessa, Suomen kahdenvälisissä suhteissa kuin EU:ssa tai YK:ssa”. Järjestö tapaa ministeriöiden edustajia ja yrittää saada näin aikaan esimerkiksi lakimuutoksia. Kaikki työ ei ole näkyvää, vaan suuri osa vaikuttamistyöstä tapahtuu kulisseissa. (Amnesty International n.d.b.)

Amnestyn toiminnassa vapaaehtoisilla on suuri rooli. Esimerkiksi maakohtaisessa työssä vapaaehtoisina asiantuntijoina toimivat maakoordinaattorit ja paikallisryhmät. Tämän lisäksi kampanjatyöstä vastaavat suurelta osin vapaaehtoiset aktiivit. Muita vaikuttamiskeinoja ovat verkkovetoomukset ja uutiskirjeet. (Amnesty International n.d.c; n.d.d.)

7. ATTAC - Association pour une Taxe sur les Transactions financiers pour l'Aide aux Citoyens

Vuonna 1998 syntyi Ranskassa Attac-liike ajamaan kansainvälistä valuutanvaihtoveroa, jonka avulla pyrittäisiin ehkäisemään finanssikriisejä ja jonka avulla saatu tuotto suunnattaisiin yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Nimi Attac tulee ranskan kielen sanoista Association pour une taxation des transactions financières pour l'aide aux citoyens (Yhdistys pääomavirtojen verottamiseksi kansalaisten hyväksi). Liike on kansainvälinen ja se toimii useissa eri maissa. (Attac n.d.a.) Attacin syntymisen taustalla vaikuttivat 1990-luvulla toistuneet finanssikriisit, jotka aiheuttivat useille mailla haittaa. Etenkin vuonna 1997 alkunsa saaneen Aasian talouskriisin seuraukset olivat kohtalokkaita. Talouskriisin seurauksena useiden erityisesti Kaakkois-Aasian maiden valuutat romahtivat ja niiden julkiset taloudet ajautuivat selvitystilaan. Tämän seurauksena maiden elintaso heikkeni ja absoluuttinen köyhyys lisääntyi nopeasti. Lisäksi Attac voidaan lukea mukaan osaksi maailmanlaajuista globalisaatiokriittistä liikettä. Se olikin keskeisessä roolissa, kun globalisaatiokriittisten voimien yhteishanke Maailman sosiaalifoorumi syntyi vuonna 2001. Attac on edelleen eräs Maailman sosiaalifoorumin keskeisistä voimista. (Attac n.d.b.)

Attac ei kuitenkaan ole enää pelkästään valuutanvaihtoveroa ajava järjestö, vaan sen poliittiset tavoitteet ovat laajentuneet. Kansainvälinen järjestö onkin nykyisin liike, joka ajaa globaalia demokratiaa ja finanssimarkkinoiden sääntelyä. Sen tärkeimpinä päämäärinä aiemmin esiteltyjen tavoitteiden lisäksi pidetään kehitysmaiden velkojen mitätöimistä, yleistä finanssitransaktioveroa sekä pääomaverotuksen kiristämistä. (Attac n.d.b.)

Suomen Attac on vuonna 2001 perustettu kansalaisjärjestö, joka ”pyrkii edistämään kriittistä globalisaatiokeskustelua, sosiaalista oikeudenmukaisuutta, kansalaislähtöistä demokratiaa, yhteiskunnallista avoimuutta ja kestäväää kehitystä”. Paikallisosastoja Attacilla on Suomessa yhdeksän, mukaan lukien Eduskunnan Attac. Toiminnassaan Attac tuo esille talouden poliittisuuden korostamisen. Järjestön mukaan taloudessakin päätökset perustuvat vallankäyttöön ja arvoihin, joiden tulisi perustua vaihtoehtoihin. Attac haluaakin tuoda esille oman vaihtoehtonsa ja osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Tämän vuoksi Attac pyrkii herättämään keskustelua, joka olisi mahdollisimman avointa ja laajaa. (Attac n.d.a; n.d.c.)

8. ANALYYSI

Analyysivaiheessa tutkin Amnestyn ja Attacin toimintatiloja globaalien kansalaisyhteiskunnan teoretisoinnin avulla. Molempien järjestöjen toiminta tapahtuu useammassakin tilassa. Erittelen näitä tiloja eri teemojen perusteella. Tällainen teema on esimerkiksi demokratian toimintatila. Lisäksi mielenkiinnon kohteenani on tutkia Amnestyn ja Attacin sosiaalisia suhteita, jolloin tarkoitukseni on löytää vuorovaikutuksen molemmat osapuolet.

Tarkoitukseni on ymmärtää, kuinka järjestöt kokevat ja käsitteellistävät ympäröivää maailmaa eli tilaansa. Koska maailma on kehittynyt teknologisesti entistä pidemmälle, en voi ohittaa uusien informaatio- ja kommunikaatioteknologioiden merkitystä järjestöjen toiminnassa. Siksi tutkin virtuaalitalan vaikutusta järjestöjen toimintaan. Tärkeä teema tutkimuksessani on se, onko virtuaalitala väline omalle toiminnalle vai onko se erillinen toimintatila.

8.1. Järjestöt luovat tilaa sosiaalisten suhteiden ja prosessien kautta

Ensiksi tarkoitukseni on tarkastella Amnestyn ja Attacin luomia sosiaalisia tiloja yleisellä tasolla. Tarkastelen aineiston avulla, minkälaisia tiloja järjestöt toiminnallaan luovat ja minkälaisina verkostoina ne näkyvät. Lisäksi hahmottelen järjestöjen yleistä toimintaa eri näkökulmista, kuten julkinen tila, toiminnan kohteet ja partnerit.

8.1.1. Amnestyn ja Attacin luomat verkostot sosiaalisina tiloina

Kummallakin järjestöllä on oma tila, jossa ne toimivat. Kaikkein yleisimmällä tasolla tämä tila on globaalien kansalaisyhteiskunnan kenttä, mutta sitä on mahdollista jaotella tarkemmin, kuten tulen tässä tutkielmassa myöhemmin tekemään. Sekä Amnestyn että Attacin toiminta kohdistuu aina joihinkin kohteita vastaan tai jonkin kohteen puolesta. Tästä syntyy toimintatilan sosiaalisuus eli vastavuoroisuus, sillä toiminnan kohde on samassa tilassa järjestöjen kanssa. Amnestyn tapauksessa keskeisintä toiminnassa ovat ihmisoikeuskysymykset. Amnesty on aloittanut toimintansa, koska se on halunnut saada yksittäisten mielipidevankien äänen kuuluviin.

*Aloitimme toimintamme ennen kaikkea
mielipidevankien vapauttamista vaativana järjestönä.
(Amnesty 3-4/2001, 5)*

Ihmisoikeusliike on kasvanut globaalisti merkittäväksi liikkeeksi, jolloin Amnesty ei ole enää ainoa tai yksi harvoista toimijoista. Tästä seuraakin se, että Amnestyn on erottauduttava muista ihmisoikeuskentän toimijoista. Erottautuminen voi tapahtua esimerkiksi oman toimintatilan löytämisellä. Amnesty kokee edelleen olevansa osa maailmanlaajuisista solidaarisuusliikettä, jolloin ihmisoikeuskysymykset ymmärretään laajemmassa kontekstissa. Tällöin ihmisoikeudet eivät ole pelkästään kansalais- ja poliittisia oikeuksia, vaan Amnesty on laajentanut toimintatilaansa talous-, sosiaali- ja sivistys-oikeuksien puolelle. Tämä vuonna 2001 tapahtunut muutos voidaan tiivistää seuraavasti:

Amnesty International pyrkii maailmaan, jossa ihmisillä on kaikki ihmisoikeudet. Amnesty tutkii ja vastustaa pääasiassa sellaisia vakavia ihmisoikeusloukkauksia, jotka loukkaavat koskemattomuutta, mielipiteenvapautta ja oikeutta olla vapaa syrjinnästä. (Amnesty 6-7/2001)

Tästä uudesta toimialalajennuksesta käy esimerkkinä rasismien vastustus. Rasismien torjunta on perinteisesti keskittynyt valtion toiminnan kritisoimiseen, mutta uuden suuntauksen myötä kaikki yhteiskunnan tasot tulee huomioida rasismien vastaista taistelua tehtäessä. Ihmisoikeudet ovat Amnestyn mukaan jakamattomia, jolloin ne tulee olla ensisijaisia joka tilanteessa. Myöhemmin tässä luvussa tarkastelen erikseen sekä Amnestyn että Attacin toiminnan kohteita tilan näkökulmasta.

Vaikka Amnestyn toiminta keskittyy ihmisoikeuksiin, sen toiminta ei voi tapahtua tyhjiössä ilman muutosta. Sosiaalisten suhteiden, yhteistyöpartnereiden ja toiminnan kohteiden myötä Amnestyn toimintatila on jatkuvan muutoksen tilassa, kuten on ympäröivä maailmakin. Amnestyn toiminnan tilana on niin sodanjälkeisen yhteiskunnan kuin vakaankin yhteiskunnan ympäristö. Amnestyn toiminta suuntautuu aina ihmisiin, jolloin se on suhteisiin perustuvaa toimintaa. Toiminta on myös monitasoista, mistä kertoo jo Amnestyn toiminta hallituksien kanssa, järjestövaikuttaminen kuin ihmisoikeuskasvatus kouluissa. Mikäli Amnesty on saavuttanut jo vakaan aseman omassa toimintakentässään, onko sillä tarve muuttua institutionaaliseksi toimijaksi? Instituutiot ja rakenteet ovat merkittäviä globaalien kansalaisyhteiskunnan teoretisoinnissa ja siksi kysymys on

olennainen. Toisaalta Amnestyn itse ei tarvitse muuttua instituutioksi, mikäli se onnistuu luomaan yhteisen globaalitilan, jossa vallitsee yhtenäiset instituutiot ja säännöt ihmisoikeuksien puolesta.

Huomion herättäminen kansainvälisellä, kansallisella ja paikallisella tasolla on edelleen tärkeää, jotta aihe (ihmisoikeudet) pysyy esillä ja saadaan aikaan todellista muutosta. (Amnesty 6/2004, 2 Joku raja - liite)

Amnesty on globaali kansalaisjärjestö, jonka toiminta on levinnyt laajasti ympäri maailman. Missä määrin järjestö on yhtenäinen? Onko sen sisällä paljonkin eriäviä mielipiteitä ja eri toimijoita? Aineiston perusteella järjestössä on useita eri toimijoita jo siitäkin syystä, että jokainen maaosasto on käytännössä oma toimijansa. Ylin toimija eli sihteeristö antaa ohjeita, vinkkejä, materiaalia ja helpottaa osastojen toimintaa monella tavalla, mutta jokainen maaosasto vastaa itse omasta toiminnastaan. Ovatko nämä paikallisosastot yhtenäinen liike vai ovatko niiden sosiaaliset tilat eriytyneet? Tähän paikallisuuden ja globaalitilan kysymykseen palaan myöhemmässä luvussa tarkemmin, mutta yleisesti ottaen aineiston perusteella näyttää, että paikallisosastoilla on yhteiset päämäärät toiminnassaan, mutta jokainen toimii omassa tilassaan.

Kulisseissa toimiminen ei riitä Amnestylle, vaan sen toiminnan edellytyksenä on julkinen tila ja näkyvyys. Sen vuoksi Amnesty nostaa ihmisoikeuskysymykset esille sekä ruohonjuuritasolla että korkeimmalla poliittisella tasolla. Amnestyn katsotaan saavuttaneen tietyn statuksen kansainvälisenä toimijana, jota esimerkiksi valtioiden hallitukset kuuntelevat ja jonka ne ottavat huomioon. Amnesty on ollut tarkka siitä, että se on säilynyt ihmisten eli yksilöiden ruohonjuuritaso toiminnasta kumpuavana liikkeenä, jonka perusajatus on vapaaehtoisuus. Onnistunutta Amnestyn toiminnassa on mielestäni sen eri toimintatilojen yhdistäminen yleisellä tasolla saman päämäärän tavoittelemiseksi. Verkostopohjainen toiminta mahdollistaa useiden tilojen samanaikaisen käytön, jolloin toiminta saavuttaa useampia tahoja ja sillä vaikutetaan useampiin kohteisiin. Lisäksi paikallistasolla ihmisten on helpompaa osallistua toimintaan, kun kansainvälinen järjestö on jokaisen tavoitettavissa.

Mary Kaldor (2006, 22) on kutsunut tämänkaltaista toimintaa kansalaisaktivistien (myös postmarxilaiseksi tai utopistiseksi) versioksi globaalista kansalaisyhteiskunnasta. Kansalaisaktivistien tulkinnan mukaan oikeusvaltio tulisi säilyttää, mutta valtiovaltaa rajoittaa ja valta jakaa uudelleen. Tarkoituksena on laajentaa poliittista osallistumista ja itsemääräämisoikeutta, eli kansalaisaktiivisuutta sekä virallisten poliittisten rakenteiden kautta että niiden ulkopuolella. Suora järjestäytyminen ja poliittinen painostaminen olisivat keinoja vaikuttaa omiin elinoloihin. Tämän tulkinnan mukaan on tärkeätä, että on olemassa globaali julkinen sfääri, globaali tila, jossa vapaamuotoinen vuorovaikutus on mahdollista. Tässä tilassa vaikuttavat valtioiden rajat ylittävien järjestöjen verkostot (esimerkiksi juuri Amnesty International), globaalit yhteiskunnalliset liikkeet (Seattlen mielenosoittajat vuonna 1999) tai uudet globaalit ”siviiliuskonnot”, kuten ympäristöliikkeet. (Kaldor 2006, 22.) Mielestäni Kaldorin tulkinta kansalaisaktivistien globaalista kansalaisyhteiskunnasta käy melko hyvin yhteen aineistosta löytämäni tulkintaan Amnestyn toiminnasta. Mikäli liike, niin Amnesty kuin Attac, todella haluaa olla globaali, sen tulee olla köyhemmissäkin maissa ihmisten tasolla. Amnesty käsittääkin olevansa eturintamassa luomassa uutta globaalia kansalaisyhteiskuntaa, joka on erillään kirkosta ja valtiosta. Sitä pidetään perustana ja tilana moraaliselle auktoriteetille.

Ainoa tapa saada poliittisia muutoksia aikaan on ihmisten organisoituminen sekä paineen luominen. Tällainen aktivismi on keskeistä kaikessa muutoksessa.
(Amnesty 3/2010, 9)

Siinä missä Amnesty on korostetun puolueeton järjestö, Attac on puolestaan enemmän poliittisesti latautunut: ”Suomen yleisesti ottaen epäpoliittisessa ja puolueettomuutta korostavassa järjestökentässä selkeälle puolueiden ulkopuoliselle poliittisuudelle on tarve.” (Hiekanjyvät 1-2/2011, 10). Attac mainitseekin aineistossa tavoitteekseen uusliberalismin vastustamisen ja globaalin kapitalismin kritiikin. Talouden käsitteistöstä ja kentältä onkin tullut paljon vaikutteita Attacin puhetapaan ja julkiseen esiintymiseen. Attac haluaa pelkän uusliberaalin talouspolitiikan vastustamisen lisäksi herättää keskustelua vaihtoehtoista ja yhteiskunnallisten muutosten strategioista. Onkin mahdollista sanoa, että Attac on vaihtoehtoliike. Ainakin se vastustaa vallitsevaa talouden hegemoniaa ja haluaa palauttaa ihmisille mahdollisuuden vaikuttaa omaan elämään. Tässä on yhtäläisyyksiä Amnestyn kanssa ja molemmat järjestöt ovatkin ”ihmisiä varten”.

Jos Amnesty oli osa kansainvälistä solidaarisuusliikettä, Attac luokittelee olevansa osa globaalia oikeudenmukaisuusliikettä (justice-movement). Attac on perustettu samalla periaatteella kuin Amnestykin eli maakohtaiset paikallisjärjestöt ovat suuressa vastuussa toiminnasta globaalisti. Attac on ollut mukana luomassa Maailman sosiaalifoorumia, jossa useat maailman järjestötoimijat kokoontuvat yhteen. Sitä pidetäänkin areenana järjestöjen tavoitteiden esille tuomiselle. Maailman sosiaalifoorumi on sittemmin (ensimmäinen oli vuonna 2001) jatkanut toimintaansa ja siitä on pidetty alueellisempiäkin foorumeita, kuten Euroopan sosiaalifoorumi.

Koska Attac liitetään vahvasti Maailman sosiaalifoorumiin, sitä on hyvä käsitellä aineiston pohjalta. Maailman sosiaalifoorumi on ehkä yksittäisistä tiloista Attacille sen tärkein sosiaalinen tila kanssakäymiseen. Aineistosta nousee esille sosiaalifoorumin merkittävyys monin paikoin. Se on tila, jossa tarjoutuu mahdollisuuksia keskusteluun ja yhteistoimintaan Attacin kannalta keskeisissä teemoissa. Sosiaalifoorumi on mahdollista käsittää hyvinkin erilaisten liikkeiden kokoajana, yhteen tuojana. Vaikka olen tässä analyysissä keskittynyt Maailman sosiaalifoorumiin, ovat alueellisemmat, pienemmän sosiaalifoorumit yhtä tärkeitä areenoja paikallisille Attac-osastoille. Esimerkiksi Suomen sosiaalifoorumi koetaan antavan kipinän toisenlaisen maailman mahdollisuudelle. Tärkeää foorumeissa on yhteisen tilan luominen järjestöille. Foorumissa tapahtuva kanssakäyminen, yhteistyö, keskustelu ja kritiikki luovat globaalille kansalaisyhteiskunnalle merkittävän perusteen järjestäytymiselle.

Foorumi on avoin tila, jossa liikkeet voivat keskustella keskenään ja toistensa kanssa sekä luoda yhteistä strategiaa uusliberaalin hegemonian murtamiseksi. Foorumi ei ole perinteinen hierarkkinen organisaatio, joka ottaa kantaa asioihin. Itse asiassa Maailman sosiaalifoorumin peruskirjan mukaan kukaan ei voi puhua foorumin nimissä. Kirja sisältää muitakin rajauksia esimerkiksi poliittisten puolueiden osallistumisen suhteen. (Hiekanhyvät 1/2008, 7)

Sosiaalifoorumiin osallistuu varsin monenkirjava joukko kansalaisjärjestöaktiiveja, poliitikkoja, taiteilijoita ja tutkijoita. Mukana on niin aikuisia, nuoria, lapsia kuin vanhuksiakin. (Hiekanjyvät 1/2009, 6)

Onkin tärkeää huomioida, että foorumi itsessään ei ole kuin areena julkiselle keskustelulle. Se toimii näin julkisena tilana globaalin kansalaisyhteiskunnan toimijoille. Attacin näkökulmasta sosiaalifoorumi tarjoaa mahdollisuuden uusliberaalin talouspolitiikan kritiikille, mutta foorumin tärkeitä muita teemoja ovat esimerkiksi globaali demokratia, tasa-arvo ja osallistuminen. Kritiikkiäkin Maailman sosiaalifoorumi on saanut osakseen. Kriitikoiden mielestä erityisesti Maailman sosiaalifoorumia vaivaa tehottomuus: ”*Kaikkien äänet pääsivät (Maailman Sosiaalifoorumissa) esille, mutta syntykö keskustelua, luotiinko verkostoja, löytykö yhteistyötahoja tai niitä kaivattuja yhteisiä päämääriä?*” (Hiekanjyvät 1/2005, 5)

Järjestöjen vaikuttamistyön edellytyksenä on siis julkisen tilan luominen ja siinä toimiminen. Toiminta ei voi olla tehokasta tai vaikuttavaa, mikäli se ei saavuta kohdeyleisöä eli ihmisiä. Siksi sekä Amnesty että Attacilla avoimuus ja julkisuus ovat käytännössä katsoen eilinehtoja toiminnalle. ”*Liikkeen on löydettävä uusia tapoja muotoilla vaatimuksensa populaarilla tavalla, jos se tahtoo mobilisoida joukkoja.*” (Hiekanjyvät 3-4/2009, 11). Attac onkin sisäistänyt julkisen toiminnan ja tavoittelee suurempaa kannatusta omalle toiminnalleen. Julkisen tilan teoreetikkojen (esim. Massey 2005; Ridell ym. 2009; Kymäläinen 2009) mukaan julkiseen tilaan kuuluu toimijoiden välinen vuorovaikutus ja jopa vallankäytön näkyminen. Koska julkinen tila on suhteissa syntyvää, se on jatkuvassa muutoksen tilassa. Julkisessa tilassa tapahtuva keskustelu on monesti luonteeltaan poliittista, mikä vaikuttaa omalta osaltaan julkisen tilan ymmärtämiseen. Juuri tähän julkisen tilan muokkaamiseen ja sen sisällä tapahtuvaan vuorovaikutukseen sekä Amnesty että Attac haluavat osallistua. Järjestöt näkevät julkisen tilan mahdollisuutena ajaa omaa asiaansa. Edellä tarkastelin mahdollisia julkisia foorumeita ja verkostoja, joissa kumpikin järjestö toimii. Lisäksi tutkielmassani järjestöjen toimintatiloja ei ole pelkästään yhtä, vaan molemmat järjestöt toimivat useassa eri toimintatilassa. Nämä julkiset toimintatilat syntyvät järjestöjen sosiaalisten suhteiden sekä resurssien kautta.

8.1.2. Hallitukset ja muut järjestöt Amnestyn ja Attacin toiminnan kohteena

Liikkeen vahvuus on myös sen moniäänisyys, solidaarisuus ja hierarkian puute, mikä tekee mahdolliseksi nopeat analyysit ja nopean toiminnan. ”Vanhan maailman” järjestöt eivät siihen kykene. Perinteisiä byrokraattisia järjestöjä kahlitsevat jäykät hallintomallit, ja niiden ajattelua sekä aloitekykyä alituinen [sic] valtataistelu. Yksityissektoria taas vaivaa mielikuvituksen puute, koska sen pitää keskittyä vain luomaan kvartaalivoittoa rahoittajilleen. (Hiekanjyvät 1/2008, 4)

Edellä oleva lainaus on otettu suoraan Attacin jäsenlehti Hiekanjyvistä. Siinä on mielenkiintoista se, kuinka Attac kokee olevansa uudenlainen järjestö, joka toimii edelläkävijänä järjestömaailmassa. Tässä luvussa tarkastelen sekä Attacin että Amnestyn toimintaa sen suhteen, keihin ne yrittävät eniten vaikuttaa toiminnallaan, ketkä ne kokevat olevan ”samalla puolella” ja miksi ne kokevat tietyt vaikutuskanavat tehokkaimmiksi tiloiksi vaikuttaa. Etsin sekä samanlaisuuksia että eroavaisuuksia järjestöjen toiminnasta.

Ensinnäkin Attacin tehtävänä on koko olemassaolonsa ajan ollut tuottaa analyysia globaalin talousjärjestyksen kipukohdista - asioista, jotka jäävät perinteisessä politiikkakeskustelussa huomioimatta. Toiseksi Attac pyrkii vaikuttamaan poliittisesti. Poliittinen vaikuttaminen on toisaalta kabinettivaikuttamista, toisaalta liikkeen rakentamista. Attac on myös ”uuden politiikan” liike. Attacin on tärkeää olla mukana sosiaalifoorumien kaltaisissa prosesseissa, haastamassa perinteisiä politiikan tiloja. (Hiekanjyvät 1/2007, 2)

Attac etsii ja luo välineitä, joilla voidaan vaikuttaa globaaliin talouspolitiikkaan. Mikäli Attacin toimintatilan pääpaino kohdistuu taloudellisen toiminnan tarkasteluun, järjestö pyrkii vaikuttamaan erityisesti valtioiden harjoittamaan talouspolitiikkaan sekä monikansallisten yritysten toimintaan. Itse tulkitseen aineiston perusteella, että taloudesta kumpuava retoriikka luo oman poliittisen tilan Attacin toiminnalle: se pyrkii globaalisti vaikuttamaan entistä enemmän talouden suuriin yksityisiin toimijoihin. Tällä hetkellä Attacin tärkeimmät sosiaaliset suhteet ovat kuitenkin hallituksiin ja muihin kansalaisjärjestöihin. Tärkeää on tuoda niin taloudelliset kuin poliittiset toimijat yhteiselle

tasolle keskustelussa ja saada globaalin kansalaisyhteiskunnan toimijat mukaan tähän toimintaan.

Attacin toimintaan verrattuna Amnestyn tavoitteena on selkeämmin vaikuttaa valtioiden hallituksiin. Järjestön tavoittelee aineiston perusteella avointa dialogia eri hallitusten kanssa. Amnesty onkin jo vuosia vedonnut hallituksiin ja sen toiminta on saanut siitä alkunsa. Attac on puolestaan saanut oman osaston Suomen eduskuntaan, joten se on päässyt ”vallan ytimeen” merkittävällä tavalla. ”Attac on yhä lähempänä päättäjiä niin fyysisesti kuin ideologisestikin.” (Hiekanjyvät 3-4/2009, 11) Useat hallitukset ottavat Amnestyn vetoomuskirjeet tosissaan, sillä globaalin kansalaisyhteiskunnan ja erityisesti ihmisoikeusliikkeen kannatus on kasvanut. Amnesty koetaan tasavertaisena toimijana valtioiden rinnalla, mutta mielestäni on tärkeää hahmottaa Amnesty kuitenkin valtiosta erillisenä toimijana, jotta sen asema puolueettomana säilyy. Se että Amnesty toimii usein samassa tilassa valtioiden kanssa, ei tarkoita sitä, että se olisi valtiollinen toimija. Paremmiin Amnestyn toimintaa kuvaa se, että se on ulkopuolinen toimija, joka kritisoi ja neuvoo. Kansalaisyhteiskunta ymmärretään Amnestyssä vastakkaisena valtiolle. ”Siksi suhteet viranomaisiin perustuivat alussa vastakkainasetteluun, kuten itseään kunnioittavalle kansalaisjärjestölle kuuluukin.” (Amnesty 2/2004, 9). Onko tämä vain yhden kirjoittajan mielipide vai voidaanko se yleistää koskemaan koko Amnestyä? Jollain tasolla kyllä, koska järjestön perusidea on vastustaa monien valtioiden toimintaa ja rikkomuksia. Euroopassa Amnesty on toiminut vahvasti vaikuttaakseen Euroopan unioniin. Euroopan unioni on Euroopan tasolla yksi suurimmista yksittäisistä toimijoista vaikutusvallaltaan, joten siihen tulisi Amnestyn mukaan panostaa. ”EU on mielellään vaikutuskanava, ja välillä tuntuu, ettei sitä vielääkään olla oikein Amnestyn pääkonttorissa Lontoossa tajuttu.” (Amnesty 3/2004, 21). Nykyään Brysselissä valmistellaan monet kansallisenkin tason lait, joten järjestöjen vaikutusmahdollisuudet ovat hyvät. Myös Suomen ihmisoikeuspolitiikka perustuu pitkälti EU-yhteistyöhön. Valtioiden kannalta nähtynä Amnesty on selkeästi ulkopuolinen toimija, joka tunnustetaan yhtenä keskustelukumppanina.

Aina toiminta ei kuitenkaan kohdistu hallituksiin: ”Taistelu rankaisemattomuutta vastaan tulee kohdistaa valtioiden lisäksi myös muihin toimijoihin.” (Amnesty 3-4/2001). ”Pitää

tehdä töitä kaikkien oikeuksien puolesta kokonaisuutena ja valita siten paras strategia tilanteen ja maan mukaan.” (Amnesty 3-4 2001, 9). Amnesty ei rajoitakaan toimintaansa pelkästään hallitukseen, vaan toiminnan kohteena ovat kaikki ihmisoikeusloukkauksien osapuolet. Puolueettomuus näkyy Amnestyn toiminnassa siinä, että se arvostelee konfliktien osapuolia tasapuolisesti, mikäli siihen on tarvetta. Erityisesti Amnesty on huomannut yhteistyön muiden järjestöjen kanssa olevan olennaista.

Sekä Amnesty että Attac toimivat yhteistyössä muiden järjestöjen ja toimijoiden kanssa. Globaalin kansalaisyhteiskunnan toimijoiden on pidettävä useasti yhtä, jotta niiden ääni tulee kuuluviin. Lisäpontta kyseiset järjestöt hakevat yhteistyöstä ammattiliittojen kanssa. Ammattiliittojen kanssa tehty yhteistyö sekoittaa perinteistä kansalaisyhteiskunnan toimikenttää. Ammattiyhdistysliikkeet ymmärretään osana globaalia kansalaisyhteiskuntaa siinä mielessä, että monesti niiden päämäärät ovat yhtenäisiä esimerkiksi Amnestyn ja Attacin kanssa.

Onkin mielenkiintoista pohtia ajatusta, missä määrin globaali kansalaisyhteiskunta ymmärretään vaihtoehtona valtioiden väliselle valtapolitiikalle ja ovatko globaalit järjestöt aina erillisiä toimijoita valtioihin verrattuna. Olisiko mahdollista muodostaa yhtä globaalia tilaa, jossa valtioiden merkitys vähenisi ja tilalle muodostuisi hallitusten, kansalaisjärjestöjen ja yksittäisten ihmisten yhteinen julkinen tila? Kansalaisuuskysymykset eivät tämän tutkielman piiriin kuulu, mutta globaalin tilan kannalta ajatus olisi mielenkiintoinen. Globaalin tilan laajentuminen voisi saada vahvistusta tekniikan kehityksestä, jonka muodostamia virtuaalituloja tarkastelen analyysiluvun lopussa. Joka tapauksessa tämän hetken toiminnassa sekä Amnesty että Attac edelleen pyrkivät vaikuttamaan merkittävästi hallitukseen ja kokevat ne tärkeinä toiminnan kohteina.

8.2. Tavoitteena demokratian lisääminen globaalisti

Aineistosta haluan nostaa esille teeman, joka on yksi kantavia teemoja sekä Amnestyn että Attacin jäsenlehtien sisällöstä. Demokratia liittyy läheisesti globaalin kansalaisyhteiskunnan teoretisointiin ja aineistosta pystyn perustellusti löytämään tiloja,

jotka määrittyvät demokratian kautta. Demokratian sisältöön tai keskusteluun ei ole tarkoitukseni pureutua, vaan teemoittelen aineistoa eri näkökulmista, jotka liittyvät jollain tapaa demokratiaan tai demokraattisempaan maailmaan.

8.2.1. Heikoimpien ääni esille osallistumisen kautta

Suurimpana demokratian edistämisen tavoitteena kummallakin järjestöllä on selkeästi se, että ne haluavat saada ihmisten äänen kuuluviin. Erityisesti järjestöt puolustavat niitä, jotka itse siihen eivät pysty. Vaikka järjestöjen toimintatilat ja tavoitteet ovat erilaisia, on molempien järjestöjen toiminnasta löydettävissä erilaisia demokratiaan liittyviä teemoja. ”*Amnestyn suurin haaste onkin yhä niiden ihmisten puolustaminen, jotka kärsivät piilossa maailman katseelta*” (Amnesty 2/2003, 8). Tämä kertoo Amnestyn toiminnasta sen, että järjestö tuo esille vaiettuja asioita ja nostaa kipeitä asioita julkisuuteen. Samaa on mahdollista sanoa osittain myös Attacin toiminnasta, kun se pyrki talousvetoisen globalisaation hegemonian pienentämiseen. Attac väittää, että kansalaisten tahto ei enää välity lainsäädäntöön, vaan se tapahtuu kansalaisten ulottumattomissa. Tähän Attac haluaisi puuttua ja luoda kansalaisille sosiaalisia tiloja vaikuttaa päätöksentekoon, olla yhteydessä päättäjiin ja tarjota paikka mielipiteenilmaisulle. Attacin jäsenet pitävät globalisaation suurimpina ongelmakohtina ennen kaikkea sen vaikutusta demokratian toimintaan, sen aikaansaamaa köyhyyttä ja uhkia luonnon monimuotoisuudelle.

Tärkeä tila, jossa sekä Amnesty että Attac toimivat, on osallistumista kehittävä tila. Kaikille ihmisille tulisi tarjota mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa sekä päätöksentekoon että keskusteluun.

Attacin rooli on pitää yllä vaihtoehtoista keskustelua erityisesti yhteiskunnallisista ja taloudellisista asioista ja tukea osallistavia demokratiaprosesseja (Hiekanjyvät 1/2007, 2).

(Sosiaalifoorumissa) ”joukko on yhtä mieltä siitä, että valta pitää palauttaa markkinoilta vaaleilla valituille ja kansalle vastuussa oleville elimille” (Hiekanjyvät 4/2003, 4).

Erityisesti Attac on ottanut kehittämisen kohteeksi demokraattisemman maailman kehittämisen ja ihmisten osallistumisen. Siinä missä Amnesty pyrkii saamaan yksilöiden

avun tarpeen esille, Attac pyrkii enemmän osallistumisen lisäämiseen. Lisäksi Attac kokee osallistumisen tilan erittäin tärkeäksi avoimuuden ja läpinäkyvyyden kannalta. Järjestön mukaan ihmisillä ei ole vaikutusmahdollisuuksia omaan elämäänsä riittävässä määrin. *”Attacin tehtävänä on sen sijaan tarjota demokraattisia vaihtoehtoja ja toteuttaa olennaisia muutoksia.”* (Hiekanjyvät 3/2004, 2). Attacin tavoitteena onkin uusien päätäntäfoorumien luominen ja uudenlainen demokraattinen keskustelu. *”Kansallinen osallistuminen ja edustus ovat melko hyödyttämiä, kun päätetään asioista maailman mittakaavassa.”* (Hiekanjyvät 4/2003, 24). Tähän globaalien demokratian teemaan siirryn hieman myöhemmin tässä luvussa. Se mikä molempien järjestöjen kohdalla on huomioitava, on usko omaan mahdollisuuteen vaikuttaa ja halu muuttaa maailmaa. Siinä entistä demokraattisempi maailma on tavoitteena, johon pyritään.

Järjestöjen oma tilanne demokratian kannalta arvioituna on mielenkiintoinen asia, joka on huomioitava. Erityisesti demokratian näkyminen järjestöjen toimintatilassa on kiinnostavaa tutkimuksen kannalta. Järjestöjen toiminnan kannalta olisi mielekästä pohtia, tulisiko järjestöissä vaatia kovempaa kansallista valtaa vai kansainvälistä valtaa. Kansainvälisten organisaatioiden tulee olla mukana ehkäisemässä globaaleja haittoja, mutta demokraattisemman ja ihmisten äänen paremmin huomioivan maailman kehittäminen vaatii yli rajojen tapahtuvaa yhteistyötä. Näin ollen kansainvälisen vallan lisääminen tulisi kyseeseen. *”Jotta kansalaisjärjestöjen voidaan katsoa edustavan globaalia kansalaismielipidettä, kysymystä niiden edustavuudesta ei voida ohittaa: minkä tai kenen nimissä ne toimivat?”* (Hiekanjyvät 4/2003, 24) Vaikka Attac ja Amnesty tekevätkin kansainvälistä työtä ihmisoikeuksien puolustamiseksi, ne tavoittelevat myös itse koko ajan parempaa, tasa-arvoisempaa ja jäsenet yhtäläisesti huomioon ottavaa toimintaa. Erityisen tärkeää on arvioida omaa toimintaa kriittisesti, koska kriitikot ovat huomauttaneet, että useat globaalit kansalaisjärjestöt eivät itse ole vastuussa kenellekään kansalaistoimijalle. Mikäli globaalien kansalaisyhteiskunnan toimijat vaikuttavat globaaliin demokratiaan, tulee niitä myös valvoa, kuten Baker (2002) huomauttaa. Järjestöjen on ikään kuin oltava itse edelläkävijä, jotta ne voivat uskottavasti toimia globaalien oikeuksien puolestapuhujina. Onkin tärkeää itse olla luomassa globaaleja tiloja globaalille osallistumiselle ja demokraattiselle toiminnalle. Vasta siten Amnesty ja Attacin oma esimerkki auttaa rakentamaan globaalisti toimivia demokraattisia toimintatiloja ja -malleja.

8.2.2. Paikallinen demokratiavaje – globaalien tason ongelma

Koska globaali toiminta on sekä Amnesty että Attac:n yksi pääperiaatteista, tarkastelen seuraavaksi aineistosta löytyviä demokratiaan liittyvien teemojen ilmentymistä globaalisti. Yhdistän myös instituutioiden merkityksen globaalien kansalaisyhteiskunnan kehitykseen erityisesti teoriaosuudessa esiteltyjen teorioiden näkökulmasta. Koska demokratian puute tai riittämättömyys on pitkälti globaali ongelma, ratkaisuja tarvitaan globaalilla tasolla. Järjestöjen näkökulmasta on kuitenkin parempi lähteä paikallisesti liikkeelle. Lisäksi rinnalle tarvitaan uudistuksia kansainvälisissä organisaatioissa. Tässä yhdistyykin globaalien kansalaisyhteiskunnan yksi periaatteista: paikallisuuden avulla kohti globaaliutta. ”Kannanotossa muistutetaan, että suomalaiset rahoituskriisit ovat osa maailmanlaajuisia prosessia, ja näin ollen niiden ratkaiseminenkin edellyttää uudistuksia kansainvälisissä organisaatioissa ja säädöksissä.” (Hiekanjyvät 1/2005, 2).

Taloushallinnon virkamiehillä on suhteettomasti valtaa verrattuna demokraattisesti valittuihin edustajiin (Hiekanjyvät 1/2006, 2).

Kuka valtiovarainministeriön ortodoksista, vaihtoehdotonta talousliturgiaa saarnaava virkamies ryhtyisi aitoon tasa-arvoiseen dialogiin kansalaisjärjestöjen kanssa? (Hiekanjyvät 4/2006, 3)

Varsinainen tarkoitus oli haastaa ihmisiä pohtimaan demokratian tilaa ja kansallisvaltioiden roolia. (Hiekanjyvät 1-2/2011, 2)

Edellä olevien lainauksien perusteella ainakin Attac on vahvasti sitä mieltä, että erityisesti valtion virkamiehillä on suhteettoman paljon valtaa verrattuna demokraattisesti valittuihin edustajiin. Kansalaisyhteiskunnan toimijoiden äänelle tulisi tarjota enemmän tilaa vähentämällä virkamiesten valtaa ja parantamalla läpinäkyvyyttä. Erityisesti poliitikkoihin ja siten hallitukseen vaikuttaminen on yksi tärkeimmistä suhteista eli tiloista, joissa sekä Amnesty että Attac toimivat. Tätä tilaa järjestöt voisivat hyödyntää vielä voimakkaammin. Toisaalta molemmat järjestöt haluavat luoda suoran vaikuttamisen tilan, jossa sekä poliitikot, kansalaisjärjestöt ja ihmiset kohtaisivat. Tässä tilassa erityisesti yksittäisten ihmisten ääni tulisi parhaiten esiin ja silloin pystyttäisiin globaalistikin toimimaan demokraattisemmin. Kaiken kaikkiaan on mielekästä pohtia, onko tällainen globaali julkinen tila kuitenkin utopiaa.

Mikäli globaalisti on mahdollista luoda demokraattisempia toimintatiloja niin yksilöille kuin kansalaisjärjestöille, voidaan näitä tiloja yhdistää globaalin kansalaisyhteiskunnan teoretisointiin. Onkin tärkeä tutkia, onko tämän aineiston perusteella mahdollista ymmärtää globaali kansalaisyhteiskunta ratkaisuna globaalin demokratian ongelmaan. Varovaisesti on mahdollista tulkita, että globaalien kansalaisjärjestöjen tehtävä on olla vastavoimana valtioiden väliselle valtopolitiikalle, kuten Bartelson (2006) omassa teoretisoinnissaan nostaa esille. Molemmat järjestöt ovat jatkuvasti haastamassa valtioita uudenlaiseen poliittiseen suuntaan. Olisi kuitenkin rohkeaa tulkita, että niin Amnesty kuin Attac ovat onnistuneet luomaan sellaisen globaalin tilan, joka ratkaisee globaalin hallinnan ongelman. Ennemmin tulisi tulkita molempien järjestöjen tähtäävän kohti sellaista yhteistä globaalia tilaa, jossa ihmiset ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja pystyvät vaikuttamaan omiin asioihinsa. Kuitenkaan kumpikaan järjestöistä ei suoraan ehdota sellaisia käytännön instituutioita, jotka mahdollistavat globaalin hallinnan.

Kun aineiston perusteella on vaikeampi löytää globaalin hallinnan instituutioille tukea, sieltä on helpompi löytää perusteluita globaalin kansalaisyhteiskunnan pyrkimyksistä normatiiviseksi ideaaliksi. Kananen (2003) teoretisointia mukailleen Amnesty toimintatilassa ihmisoikeudet halutaan ymmärtää globaalina normatiivisena ideaalina, johon tulisi pyrkiä yhteiskunnallisen kehityksen lopputuloksena. Tällöin globaalin kansalaisyhteiskunnan instituutiot ja rakenteet tukisivat universaalia globaalin kansalaisyhteiskunnan etiikkaa. Globaalin kansalaisyhteiskunnan toiminta perusteltaisiin sen eettisyydellä. Universaali etiikka on kuitenkin ongelmallista siitä syystä, että se on vaikea määrittellä ja sen periaatteista olisi vaikea päästä yhteisymmärrykseen. Tällöin pitäisi ottaa huomioon se, ketkä määrittelevät globaalin kansalaisyhteiskunnan eettiset perusteet ja miten sen toiminta perustellaan näiden eettisten perusteiden avulla. Amnesty toiminnasta on kuitenkin löydettävissä halu pyrkiä sellaiseen globaaliin tilaan, jossa sen ajamat tavoitteet ovat lopullisia päämääriä. Se on kuitenkin eri asia, olisiko Amnesty tavoitteista globaaliksi etiikaksi.

Lopuksi haluan lyhyesti vielä tarkastella demokratiaan liittyvää tasa-arvon ja tasavertaisuuden teemaa. Mielestäni tasa-arvoa ja -vertaisuutta ei tulisi ohittaa, kun

puhutaan globaalista demokratiasta. Monet globaalien kansalaisyhteiskunnan teorialkin nostavat esimerkiksi länsimaiden ja kehitysmaiden välisen epätasa-arvon yhdeksi kynnyskysymyksistä. Aiemmin käsittelin kansalaisjärjestöjen halua nostaa heikoimpien ääni kuuluviin, joten tasa-arvon teema jatkaa samalla linjalla. On selvää, että sekä Attac että Amnesty tavoittelevat tasa-arvoa niin paikallisesti kuin globaalistikin. Globaalien tasavertaisuuden korostaminen nousee usein esille tulkintani mukaan. Toiminnassa tulee kuitenkin huomioida resurssien rajoittamat mittakaavat. Kumpikaan järjestöistä ei pysty toimimaan täysin kattavasti ympäri maailman, koska se vaatisi yksinkertaisesti liian suuria resursseja. Siksi esimerkiksi Amnesty auttaa niitä, jotka apua eniten tarvitsevat.

Ihmisoikeuksien kunnioitus on saatava keskeiseksi osaksi globaalien maailmantalouden toimintaperiaatteita. On mielenkiintoista, kuinka Amnesty selittää Attacin tavoite globaalien rakenteellista epätasa-arvoa talouden globalisaation aiheuttamana seurauksena. Resurssien rajallisuudesta johtuen ja maantieteellisen kattavuuden sijaan voimat tulisi keskittää sinne, missä tarve ja vaikutusmahdollisuudet ovat parhaimmat. Tällöin on mahdollista tarkastella kriittisesti, onko tämä vain resurssien suuntaamista vai mahdollisesti epätasa-arvoista kohtelua. Amnesty kaltaisen järjestön on perustellusti kohdistettava resurssejaan, juuri niiden rajallisuuden vuoksi. Aineiston perusteella keskittyminen ”enemmän ongelmallisiin” maihin ja kohteisiin on perusteltua, sillä järjestö toimii aktiivisesti myös länsimaiden ongelmien parissa. Globaalien tasa-arvon ja -vertaisuuden tilassa Amnesty on aktiivinen toimija ja se luo suhteita useisiin osapuoliin. Yksi ratkaisu resurssipulaan olisi ”köyhät puolustavat köyhiä” -idea eli tavoitteena on saada jokaiselle ihmiselle mahdollisuus tulla mukaan toimintaan. Näin köyhien ihmisten ääni voitaisiin saada paremmin kuuluviin ja osallistumaan tasavertaisina päätöksentekoon. Todellista globaalien tasa-arvoa olisikin voimaannuttaa köyhiä ja saada heidät mukaan siihen toimintatilaan, jossa Amnesty toimii.

8.2.3. Uusliberaalin globalisaation vastustus

Globaalien kansalaisyhteiskuntaa voidaan pitää uusliberaalin globalisaation vastavoimana. Attacin tapauksessa on selkeää, että se vastustaa globaalien uusliberaalista talousoppia, koska se on perustettu sitä varten. Globaalien kansalaisyhteiskunnan teorian perusteella Attac on juuri sellainen uusliberaalin globalisaation vastavoima, joka haastaa

epädemokraattiset ja heikentävät käytännöt. Taylorin (2004) mukaan ideologiat ja käytännöt kuuluvat läheisesti globaalin kansalaisyhteiskunnan toimijoihin ja rakenteisiin. Attacin toimijoiden taustalla vaikuttavat selkeät poliittiset ajatusrakenteet, joiden avulla järjestö luo globaaleja tiloja sekä rakenteita. Tällaisen vastustamisen näkökulmasta Attac toimii poliittisessa tilassa, jossa se yrittää saada omalle ideologialleen etusijaa.

Yksi tärkeimmistä ideologioista Attacin takana on ylikansallisen veron (esimerkiksi Tobinin vero) ajaminen. Lisäksi järjestö kamppailee verokilpailua vastaan vaatimalla veroparatiisien sulkemista. Talouden globalisaation myötä on syntynyt valtioiden demokratiaa ja kansallista solidaarisuutta uhkaavia mekanismeja. *”Tarvitaan kansanliike, joka painostaa hallituksia reagoimaan. Tämän liikkeen on oltava kansainvälinen, koska yksittäinen valtio voi joutua vaikeuksiin, mikäli se yksin pyrkii nostamaan verotusta.”* (Hiekanjyvät syksy 2003, 2). Attac on vahvasti sitä mieltä, että nykyinen globalisaatio uhkaa hyvinvointivaltioiden olemassaoloa. Sen vuoksi Attac haluaa tulla tunnetuksi epäoikeudenmukaisia valtakeskittymiä synnyttävien rakenteiden vastustajana. Attacin toimintatila pyrkii tarjoamaan vaihtoehtoja ja tilaa poliittiselle keskustelulle. Järjestön mukaan nykyistä globalisaatiota vaivaa vaihtoehtottomuuden periaate. Tämän perusteella uusliberaalin globalisaation vastustus ymmärretään globaalisti demokraattisemman tilan luomisyhteyksensä.

Attacin toiminta pyrkii myös eliitin vallan murtamiseen tarjoamalla globaalin kansalaisyhteiskunnan mukaista kumppanuuteen perustuvaa yhteisömallia (kts. Korten, Perlas & Shiva 2002). Vastaamalla globaaliin demokratiavajeeseen paikallista toimintaa lisäämällä saadaan vasta-hegemonia kapitalistiselle hegemonialle. Paikallisen toiminnan korostaminen ja vapaiden yksilöiden yhteen tuominen luovat entistä enemmän laajempia sosiaalisia tiloja, joissa kulttuurinen, poliittinen ja taloudellinen innovaatio voivat kukoistaa. Attac on keskittynyt pitkälti talouden alalle, joten globaali kansalaisyhteiskunta voidaan Attacin näkökulmasta sitoa toteuttamaan paikallisia elintalouksia. Ihmisten kannustaminen aktiiviseen osallistumiseen poliittisessa päätöksenteossa on tärkeää. Lisäksi poliittisen järjestelmän tulee olla sellainen, joka mahdollistaa kansalaisten helpon osallistumisen. Uusliberaalille globalisaatiolle halutaankin tarjota vaihtoehto korostamalla paikallisuutta ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. Globaalit rakenteet eivät saa olla eliitin

etuja ajavia, vaan niiden tulee olla globaalia tasa-arvoa lisääviä paikallisuuden ehdoilla. Mikäli ihmiset osallistuvat paikallisesti, se tarjoaa myös erinomaisen lähtökohdan globaalille osallistumiselle ja demokratialle.

8.3. Paikallinen vs. globaali tila

Globaalin kansalaisjärjestön toiminnan perusta on paikallistoiminnassa. Paikallisissa toimintatiloissa järjestöt pystyvät reagoimaan nopeasti muuttuviin olosuhteisiin ja luovat suhteita käytännön toiminnalle. Lisäksi paikallistasolla yksilöiden osallistuminen on helpompaa, jolloin toiminnan vaikuttavuus voi lisääntyä. Mielestäni globaalien kansalaisjärjestöjen paikallistoiminnan avulla järjestöt pystyvät vahvistamaan aiemmin käsittelemiäni toimintatiloja. Järjestöille on tärkeää, että paikallistason, kansallistason ja kansainvälisen yhteistyön syventäminen kehittyy. Vaikka paikallistoiminta on eleehto globaaleille kansalaisjärjestöille, ne eivät nimensä mukaisesti voi olla globaaleja ilman kansainvälistä toimintaa.

Amnestyn ja erityisesti Attacin paikallisen tilan toiminnan tavoitteena on kansalaisvaikuttamisen, kansalaisten osallistumisen ja kansalaiskasvatuksen lisääminen. Käytännössä toimimalla paikallisesti järjestöt voivat vaikuttaa globaalisti. Olennaista on yhteydenpito eri osastojen välillä ja toiminnan organisoiminen. Globaalit kansalaisjärjestöt tarjoavat ihmisille mahdollisuuden vaikuttaa joukolla. ”Lisäksi Attac on Suomessa toiminut ikkunana laajempaan kansainväliseen altermondialistiseen liikkeeseen.” (Hiekanjyvät 1/2007, 2). Tämä on mahdollista tulkita niin, että paikallisen toimintatilan kautta järjestöt ovat mukana myös globaalissa toimintatilassa. Vaikuttamistyötä tehdään siis usein paikallisesti. Tästä käy hyvin esimerkkinä Attacin kiertäminen Suomessa eri kouluilla antamassa opetusta. Opetuksen tarkoituksena on puhua globalisaation ongelmista ja mahdollisista ratkaisuksista näihin ongelmiin. Kouluopetuksen tärkein tavoite on pohtia, mikä on oppilaiden rooli yhdyntävän maailman kansalaisina ja kokevatko he itse vaikuttavansa myös globaalisti. Tässä luvussa perehdyn tarkemmin siihen, miten paikallinen toimintatila nivoutuu yhteen globaalin toimintatilan kanssa.

8.3.1. Paikallisuus lähtökohtana toiminnalle

Paikallinen foorumi järjestettiin, koska haluttiin nähdä sosiaalifoorumiliike myös paikallisesti kansalaisyhteiskunnan rakentajana. Tarkoituksena oli luoda areena keskustelulle, jossa kuuluisivat sekä kansalaisjärjestöjen ja yksittäisten kuntalaisten ääni ja näkökulmat. (Hiekanjyvät syksy 2003, 7)

Vaikka globaalihallinnan kehittämisen prosessissa ei edetä pitkälle ilman kansainvälistä yhteistyötä ja rajojen yli kurkottavia verkostoja, myös kansallisilla toimenpiteillä on tärkeä roolinsa (Hiekanjyvät 1/2005, 6).

Kuten edellä jo mainitsin, paikallinen toimintatila on monille globaaleille kansalaisjärjestöille ensisijaista. Ne kokevat, että paikalliset toimintatilat ovat terävin kärki omassa toiminnassa, jota ilman globaali toiminta olisi tehottomampaa. *”Toiminnan perustana halutaan yhä säilyttää Amnesty-ryhmät ja aktiivinen jäsenistö.”* (Amnesty 6-7 2001, 10). Paikallinen toiminta välittyy globaalille tasolle esimerkiksi siten, että paikallistasolla on mahdollista selvittää ja kritisoida kunnallisia palveluita tuottavien yritysten kytköksiä veroparatiiseihin. *”Amnestyn toiminnan tarkoitus on maailman muuttaminen lainsäädännön, kansalaistoiminnan, kansainvälisten sopimusten ja maailmanlaajuisen yhteistyön keinoin.”* (Amnesty 2-3/2002, 5).

Aineiston perusteella sekä Attac että Amnesty haluavat pysyä liikkeinä, joille paikallistaso on se ilmeisin ja elinvoimaisin tila toimia. *”Järjestön kasvu ja sen suosio perustuu sen arvoihin. Viisaat johtohahmot ovat varmistaneet, ettei Amnestystä tule pienen eliitin organisaatio, vaan ruohonjuuritason kansanliike.”* (Amnesty 1/2001, 12-13). Jotta Amnestyn ja Attacin toiminta olisi elävää ja arvojensa mukaista, kumpainkin järjestö perustuu vapaaehtoisuuteen. Vapaaehtoisuuteen en sen suuremmin pureudu tässä tutkielmassa muuten kuin toteamalla, että se mahdollistaa laajan globaalinn toiminnan. On kuitenkin aina ajankohtaista pohtia, ovatko Amnesty ja Attac vapaaehtoisten järjestöjä vai ammatti-ihmisten järjestöjä. Lisäksi on mietittävä, onko liikkeiden voima juuri eri toimijoiden sekoittumisessa. Ruohonjuuritason toiminta yhdistettynä vapaaehtoisuuteen luo perustellun pohjan kansalaisten osallistumiseen paikallisessa toimintatilassa. Järjestöt pystyvät hyvin luomaan suhteita muihin paikallistoimijoihin, paikallishallintoon ja myös

valtion tason toimijoihin. Yhteistyö ja vuorovaikutus erityisesti valtion ja kuntien elimiin on monin paikoin helpompaa silloin, kun toiminta lähtee omasta maasta liikkeelle eikä ulkopuolisen toimijan aloitteesta.

Kuinka paikallinen toimintatila sitten näyttäytyy käytännössä? Sekä Amnestylla että Attacilla lähtökohtana on paikallinen vaikuttaminen. Tämä tarkoittaa monesti jalkatutumista kaupunkien kaduille. Amnestyn tavoitteena on varainhankkijoiden ("feissareiden") ja muiden julkisten tapahtumien kautta päästä koko kansan tietoisuuteen. Oman kokemukseni mukaan Amnesty onkin melko laajasti ja näyttäytyvästi tullut julkiseen tilaan esille. Tällä tavoin mielestäni Amnesty yrittää saavuttaa suuret massat ja löytää tukijoita omalle toiminnalle. Lisäksi tavoitteena on aineistonkin perusteella tietoisuuden lisääminen. Julkisen toiminnan ja näkyvyyden lisäämisellä järjestöt ovat vuorovaikutussuhteessa ihmisten ja hallitusten kanssa. Niin Amnestyn kuin Attacin toiminta on alhaalta ylöspäin suuntautuvaa toimintaa.

Tätä ruohonjuuritasolta kumpuavaa toimintaa kuvataan Mary Kaldorin (2006, 21) tulkinnan mukaan porvarillisen yhteiskunnan mukaiseksi kansalaisyhteiskunnaksi. Vaikka Kaldorin tulkinta kuvaa enemmän historiallista kansalaisyhteiskunnan kehitysvaihetta teollisen vallankumouksen jälkeen, se on mahdollista siirtää myös nykypäivän globaalin kansalaisyhteiskunnan tulkintaan. Kaldorin porvarillinen tulkinta kansalaisyhteiskunnasta perustuu pitkälti Marxin ja Hegelin määrittelemään kansalaisyhteiskuntaan, joka tarkoittaa eettistä elämänaluetta perheen ja valtion välissä. Kaupallisen yhteiskunnan synty loi sellaisen yksilöllisyyden, joka oli edellytys kansalaisyhteiskunnan synnylle. Tämä tulkinta tarkoittaa globaalilla tasolla sitä, että se on "globalisaatiota alhaalta päin", jolloin siihen sisältyy kaikki valtiovallan ja kansainvälisen poliittisten elinten ala- ja ulkopuolella tapahtuva globaali kehitys.

Hieman suuremmalla mittakaavalla tarkasteltuna eli maaosastotasolla, toimintatila ei juuri muutu paikallistoiminnasta. *"Meidän tulisi olla aktiivisemmin ottamassa kantaa myös Suomen sisäisiin asioihin."* (Hiekanjyvät 1/2007, 2). Valtakunnan tasolla Amnestyn ja Attacin sosiaalinen tila on vaikuttamistyö erityisesti hallituksiin. Maaosastot voivat tehdä itsenäistä tutkimusta ja työtä omien kiinnostuksen kohteiden mukaisesti. Jos

paikallistoiminnalla vaikutetaan globaaliin toimintaan, se tulee käsittää myös vastavuoroisena. Tällöin kansalaisjärjestön globaali toiminta vaikuttaa paikalliseen toimintaan. Maakohtainen kampanjointi on usein tietyn maan ”tarpeista” lähtevää, mutta siihen vaikuttaa myös kansainvälisen toiminnan sisältö tai painotus. Amnestyn osastoilla on vapaus valita toimintansa painopisteet omien tarpeidensa ja vahvuusalueidensa mukaan. Ongelmana saattaa olla se, että kansainvälinen sihteeristö ei tällöin välttämättä pysty tukemaan osastoa, koska silläkin on rajalliset resurssit materiaalin tuottamiseen. Mielestäni on havaittavissa, että maakohtaisten osastojen lisävastuu lisää tunnetta globaalista yhtenäisyydestä. ”Täällä lähiympäristössämme esiintyvät pienoiskoossa kaikki ne ongelmat, jotka askarruttavat maailmanlaajuisesti.” (Hiekanjyvät 11/02, 3). Kuten olemme tässä luvussa huomanneet, paikallistoiminnalla on hyvät edellytykset vaikuttaa globaaliin toimintaan. Paikallistoiminnan suhde globaaliin toimintaan on vuorovaikutuksellinen. Paikallinen toimintatila on jatkuvassa muutoksessa juuri sen takia, että siinä toimivat yksilöt muokkaavat tilaa omalla toiminnallaan. Lähtökohtaisesti yhdenkin ihmisen toiminnalla on mahdollisesti vaikutusta sekä paikalliseen toimintatilaan että globaaliin tilaan.

8.3.2. Paikallisuudesta globaaliin toimintaan - globaali toimintatila tavoitteena

Jotta aidosti globaalia muutosta voidaan saada aikaan, tarvitaan kansallisen ja kansainvälisen yhteistoiminnan sijaan uudenlaisia, globaaleja poliittisia instrumentteja. (Hiekanjyvät 1/2008, 3)

Globaalilla tasolla erityisesti Amnestyssä on olemassa kansainvälinen sihteeristö, joka yhdistää ja tukee kansallisia osastoja. Se on merkittävä globaali toimija, joka pystyy vaikuttamaan kansainvälisesti. Sihteeristön globaali toimintatila ulottuu ympäri maailman. Erityisesti kansallisille osastoille sihteeristön tarjoama tuki on merkityksellistä. Sen kautta muut kansalliset osastot pystyvät organisoimaan toimintaansa yhdessä ja yhteisten tavoitteiden kautta. Vaikka jokaisella osastolla on omat erityispiirteensä ja -tarpeensa, kansainvälinen sihteeristö tarjoaa oikean tilan yhteistyölle ja vuorovaikutukselle. Amnesty on omasta mielestään harvoja järjestöjä, joka pystyy yhdistämään ruohonjuuritason toiminnan kansainväliseen voimaan. Kansainvälisen sihteeristön ja sen luoman

toimintatilan myötä eri maiden jäsenet ja johtajat pääsevät tapaamaan toisiaan, mikä edesauttaa yhteenkuuluvuuden ja globaaliuden tunnetta. Monesti juuri Amnestyn kansainvälinen sihteeristö on useille toiminnoille se alkutekijä tai toimeenpanija globaalilla tasolla. Tästä käy esimerkkinä Amnestyn toimintamuotona tunnettu pikavetoomusten lähettäminen. Kansainvälinen sihteeristö kerää yksittäisten kansalaisten ja osastojen vetoomukset yhteen ja lähettää ne suurempana joukkona eteenpäin. Näin toiminnan vaikuttavuus kasvaa ja globaaliuden taso lisääntyy.

Attacilla puolestaan ei ole yksittäistä kattojärjestöä tai kansainvälistä sihteeristöä. Siksi järjestö onkin pohtinut, tarvitseeko se uuden tilan keskustelulle, jossa etsitään vaihtoehtoja kansallisista ja kansainvälisistä asioista. Maailman sosiaalifoorumi kerää kansallisia osastojen yhteen, mutta tarvetta voisi olla sellaiselle ylimmän tason toimijalle, joka sitoo kaikki osastot tehokkaammin yhteen. Näin ollen Attacin tulisi kehittää globaalia järjestöverkostoa, joka loisi perustan uudelle globaalille tilalle vaikuttaa ja koordinoisi toimintaa tässä tilassa. ”*Euroopan Attac-verkoston suurimpia haasteita onkin yhteisten kampanjoiden rakentaminen.*” (Hiekanjyvät 2/2005, s. 2). Kansainvälisen koordinoinnin kehittäminen ja tiukentaminen olisi varmasti askel vielä globaalimpaa toimintaa erityisesti rakenteellisesti ja organisatorisesti. Aineiston perusteella Attacin toiminnasta on löydettävissä hieman tarvetta parempaan organisoitumiseen. Osastot saattavat vaikuttaa tällä hetkellä liiaksi omilta toimijoilta, vaikka niitä yhdistää selvästi samat tarkoitusperät. Attacin onkin löydettävä keinot, joilla se näyttäytyy vielä yhtenäisemmältä globaalilla tasolla.

Amnestyn ja Attacin toiminnalla on siis eri tasoja, kuten olemme edellä huomanneet. Kansallisen ja globaalin tason yhdistäminen ei aina luonnistu ilman ongelmia tai vastoinkäymisiä. Toimintojen kohde on yleisesti ottaen melko sama tasosta riippumatta. ”*Tavoitteiden on jatkossakin oltava yhteisiä ja keinojen sellaisia, että koko liike voi ne hyväksyä.*” (Amnesty 2-3/2002, 5). Vaikuttamistyöhön ja uusien sosiaalisten tilojen luomiseksi osastojen välisen yhteydenpidon on kuitenkin oltava hyvällä tasolla. Kansainvälisen osaston säännöt tulisi muuttaa paikallisosastojen sääntöihin, jotta niiden perussäännöt ovat yhtenäiset. Nykyisin varsinkin sähköinen viestintä ja internet ovat helpottaneet globaalin ja paikallisen tason yhdistämistä.

Järjestöjen paikallisosastojen tavoitteena ei ole kuitenkaan yhtenäistyä totaalisesti, koska silloin alueelliset erityistarpeet eivät pääse riittävästi esille. Amnestyn tapauksessa viestinnän ja informaation osalta paikallisosastot ovat kuitenkin osittain riippuvaisia sihteeristöstä, sillä se tuottaa ja tarjoaa materiaalia, jota paikallisosastot käyttävät. Yhtenäisyyden ja paikallisten ominaisuuksien yhteensovittaminen materiaaleissa ei olekaan kaikkein mutkattominta. Lisäksi Amnestyn kansainvälinen sihteeristö tekee paljon tutkimusta, vaikuttamistyötä ja lobbausta. *”Kansainvälisen sihteeristön tehtävä on ohjata ja palvella koko kansainvälistä ihmisoikeusliikettä.”* (Amnesty 3/2009, 10). Keskusosasto luo tutkimuksen pohjalta vetoamuksia kansallisille osastoille ja tarjoavat kampanjoita. *”Palkattu henkilökunta ei koskaan saavuttaisi järjestön tavoitteita yksin. Koko toiminta perustuu jäsenten ja vapaaehtoisten apuun, joka on hyvin monipuolista.”* (Amnesty 3/2009, 10). Edellisestä lainauksesta nostan esille juuri paikallisuuden ja globaaliuden erottamattomuuden. Paikallisten toimijoiden ääntä kuunnellaan, jotta globaalilla tasolla sihteeristö osaisi tuottaa mahdollisimman osuvaa materiaalia takaisin paikallisille osastoille. Mutta kuten olemme huomanneet, ei paikallistason ja globaalitason yhteensovittaminen ole aina yksinkertaista.

Lopuksi vastassa on kansainvälistymisen haaste. Meneillään on yhtäältä globalisoitumis- ja toisaalta pirstaloitumisprosessi. Ihmiset palaavat kansalliseen ja etniseen identiteettiinsä, koska he kokevat globalisaation – sen, että kaikki katsovat samoja televisio-ohjelmia, kuuntelevat samoja musiikkikanavia ja syövät samoissa hampurilaisravintoloissa – uhkana. Tämä on vaarallinen tie, joka voi johtaa fundamentalismiin. (Amnesty 3-4/2001, 9)

Globalisaation vaikutus kaikkialla maailmassa näkyy myös kansalaisjärjestöjen toiminnassa. Globalisaatiosta on monin paikoin kiistelty, mutta tässä tutkielmassa ymmärrän globalisaation kansainvälistymisenä ja verkostoitumisena, jota edesauttaa viestintäteknologian kehittyminen. Amnestyn vahvuus on kansainvälisen arvostuksen takana. Sen toiminnalla on hyväksyntä monin paikoin ja useilta eri toimijoilta, niin yksityishenkilöiltä, toisilta järjestöiltä kuin valtioiltakin. Amnesty pyrkii ammattimaisuuteen, demokraattiseen hallintoon ja kykyyn saada ihmiset liikkeelle. *”Maailma on käynyt pieneksi, ja reaaliaikaisen tiedonvälityksen ansiosta ex-Jugoslavian,*

Ruandan ja Sudanin kiusaajat ja uhrit ovat näköyhteyden päässä meistä.” (Amnesty 4/2004, 2). Esimerkiksi juuri Sloveniassa entisen Jugoslavian jälkeen oli tyhjää tilaa kansalaisjärjestöille. Tähän tilaan Amnesty pyrki ja pääsi. Toisaalta Amnesty joutuu koko ajan entistä enemmän kilpailemaan muiden järjestöjen kanssa tilasta, jossa se toimii. Amnesty vahvuus on sen jäsenten mahdollisuudessa vaikuttaa. Järjestö on verkostomainen, jossa osastot ovat yhteydessä toisiinsa. Tämän vuoksi teoriassa yhden osaston yksi jäsen pystyy vaikuttamaan myös kansainvälisesti järjestön päätöksentekoon ja sen valvontaan. Se on kuitenkin toinen kysymys, kuinka todennäköistä se on.

Globalisaatio on hyödyttänyt Amnestyä juuri teknologisen kehityksen myötä. Amnesty nopea ja yhtenäinen reagointi ympäri maailman ei olisi mahdollista ilman teknologian suoma apua. *”Kidutuksen vastustaminen ja naisten oikeuksien työ saavat osakseen erityistä huomiota kansainvälisesti sekä Suomen osastossa että kansainvälisesti.*” (Amnesty 5/2002, 2). Vaikka Amnesty näkeekin globalisaatiossa huonoja puolia, sen oma toiminta hyötyy siitä myös. *”Jo tuohon kampanjaan oli kylvetty sellaisen globalisaation lajin siemenet, jota Amnesty tänään pyrkii edistämään yhä laajemmalla rintamalla.*” (Amnesty 4/2004, 2). Amnesty peräänkuuluttaakin avointa kriittistä keskustelua. Amnesty näkemyksen mukaan kansalaisyhteiskunta on kasvanut yhden asian liikkeistä laajaksi verkostoksi. *”Ihmisoikeusliike ja globalisaatio kulkevat käsi kädessä. Ihmisoikeudet ovat yleismaailmallisia: ne kuuluvat jokaiselle, ja vastuu niiden toteutumisesta ylittää valtioiden rajat.*” (Amnesty 4-5/2005, 2).

Kuten tässä luvussa olen tuonut esille, globalisaatio koskettaa sekä Amnestyä että Attacin toimintaa monin tavoin. Erityisesti kansainvälistymisen myötä kumpikin järjestö on pystynyt laajentumaan entistä enemmän ympäri maailman. Globaalin tilan syntyminen on yhdistänyt järjestöjen paikallisosastoja toisiinsa ja niiden yhteistoiminta on mahdollista entistä laajemmissa suhteissa. Globaali tila ymmärretään ennen kaikkea globaalina vuorovaikutuksen verkostona, jota analysoin jo analyysiluvun alussa yleisesti. Valtioiden rajat kuitenkin jakavat toimintaa edelleen, joten täysin yhdestä globaalista tilasta ei voida mielestäni puhua. On myös havaittavissa, että esimerkiksi Amnestyä ajattelun mukaan toiset valtiot maailmassa ovat jääneet jälkeen ihmisoikeuksien toteuttamisessa. Massey (2005) huomioikin, että globalisaatio voi johtaa maiden väliseen arvoasteikon

syntymiseen. Tällä hän tarkoittaa sitä, että toisia maita pidetään kehittyneempinä kuin toisia. Tämän ajattelun mukaan maailma olisi yksi globaali tila, jossa arvottaminen on mahdollista.

Aineiston pohjalta on havaittavissa, että globalisaation myötä järjestöt ovat saaneet uuden globaalien julkisen tilan toiminnalleen. Aineistosta on löydettävissä perusteita sille, että entistä globaalimpi toiminta on sekä Amnestyn että Attacin tavoitteena. Molempien järjestöjen paikallisosastoilla on entistä selvemmin yhteiset tavoitteet toiminnan taustalla. Tämä yhtenäisyys lisää globaaliuden tunnetta ja vahvistaa kansalaisjärjestöjen globaalia identiteettiä.

8.3.3. Kehitysmaat riippumattomiksi länsimaista

”Attac edustaa osallistuvaa demokratiaa, demokraattisia instituutioita ja yhteistyötä Euroopassa sekä globaalisti.” (Hiekanjyvät 1/2007, 6). Edellisessä luvussa toin jo lyhyesti esille, että Amnestyn ajattelusta on ajoittain havaittavissa globalisaatiokehityksen eriasteisuus eri maanosien välillä. Lisäksi aineistosta on tulkittavissa, että samanlaista ajattelua on myös Attacin kohdalla. Ympäri maailman toimivat liikkeet kohtaavat eriarvoista kohtelua paikoitellen. Joskus se näkyy siinä, että länsimaista katsoen kehitysmaiden osastot näyttävät ”pikkuveljinä ja -siskoina”, joita tulee ohjata ylhäältä päin. Pohjoisen liikkeiden epäluottamuksesta etelän liikkeitä kohtaan on päästävä eroon. *”Pohjoisen liikkeillä on kuitenkin välillä ikävä taipumus kohdella meitä pelkkinä uhreina ja olettaa automaattisesti, että ratkaisut ja politiikka muotoillaan pohjoisessa.”* (Hiekanjyvät 2-3/2006, 5). Etelän liikkeet tulisi siis paremmin huomioida kumppaneina eikä uhreina tai kohteina. Kumppanina oleminen on olennainen osa sitä, että osastot voivat katsoa toimivansa samassa globaalissa toimintatilassa. Koska globaali toimintatila syntyy suhteissa, vuorovaikutus on erityisen tärkeää.

Globaalien kansalaisjärjestöjen ajattelusta on paikoin löydettävissä yhteys Maseyn (2008) ajatteluun, jossa globalisaatio ymmärretään moderniteetin tarinana. Tällöin kehitysmaat ovat länsimaita jäljessä kehityksen suhteen. Globaaleissa kansalaisjärjestöissä tämä voi ilmentyä ajatteluna, että kehitysmaiden osastot eivät ole samalla tasolla toiminnassaan kuin länsimaiden. Esimerkiksi Amnestyn tapauksessa tämä tarkoittaa sitä, että kehitysmaissa

ihmisoikeustilanne on huonompi kuin länsimaissa. Moderniteetti saavuttaisi globaalien tason, kun maailman kaikissa paikoissa kehitys olisi samalla tasolla. Tätä näkemystä voidaan kritisoida, kuten Masseykin tekee. Moderniteetin näkemys on melko yksipuolinen tapa käsitellä kehitystä. Se on vahvasti länsimaisen historian perusteella määritelty näkemys kehityksestä, joka tapahtuu lineaarisesti. Tällöin maiden kehitys tarkoittaisi aina ikään kuin seuraavalle tasolle siirtymistä. Kehitystä ei voida mitata tällaisen tasoajattelun mukaan, vaan kehitys tarkoittaa eri maille eri asioita. Kehityksessä tulisi huomioida esimerkiksi kulttuuriset, taloudelliset ja poliittiset erot. Kaikki maat eivät välttämättä lähtökohtaisesti halua seurata samaa ”polkua” kehityksessä kuin länsimaat. Itse asiassa se ei välttämättä ole edes suotavaa, jos maailman tilannetta pohditaan esimerkiksi ilmastonmuutoksen ehkäisyn kannalta.

Yhtenä ratkaisuna tälle pohjoisen isovelji-asenteelle olisi, että kehitysmaissa päästäisiin eroon pohjoisten järjestöistä ja tilalle saataisiin vain etelän omia järjestöjä. Attacin tapauksessa järjestöt ovat jo monin paikoin kehitysmaissa olemassa, mutta niille tulisi antaa tasavertaisen kumppanin asema. Aineiston pohjalta on kuitenkin vaikea tulkita, kuinka suuri ongelma on kyseessä. Siksi tulkitsisin asian niin, että eriarvoista kohtelua varmasti tapahtuu, mutta etelän osastot ovat mukana globaalien toimintatilan toiminnassa itsenäisinä toimijoina. Amnestyn tapauksessa järjestö pyrkii paikallisesti ”kulttuurin” ulkopuolelle eli toisin sanoen perinteisiin vapausoikeuksiin (esimerkiksi sananvapaus ja poliittiset oikeudet). Vaikka jokaisen maan kulttuuriset erityispiirteet pyritään ottaa huomioon toiminnassa, taustalla on yhtenäinen ajatus ihmisoikeuksista. Aineiston pohjalta tulkitsen, että kyseessä ei ole kyse kulttuuri-imperialismista, sillä toiminta lähtee paikallisista toimijoista liikkeelle ja paikallisin ehdoin. Globaali toiminta lähtee siitä, että paikallisia tapoja kunnioitetaan ja ne huomioidaan toiminnassa. Toimintatapoja ei tuoda ”ulkoa”, vaan ne sisäistetään paikallisen näkökulman perusteella. Tämän vuoksi paikalliset toimijat ovat avainasemassa globaalissa toiminnassa. Toiminnan pääperiaatteena on siis ihmisten tasavertaisuus niin globaalisti kuin paikallisestikin.

8.4. Virtuaalinen toimintatila Amnestyn ja Attacin toiminnassa

Raikkaan ja älykkään julkisen tilan politisoinnin merkitystä ei pidä aliarvioida. (Hiekanjyvät 11/02, 16)

Internetistä on tulossa arkipäivää suurimmalle osalle väestöstä, joten sen hyödyntäminen on tärkeää, ehkä jopa välttämätöntä tänä päivänä. Kuten Amnestyn lehdessä (2/2010, 27) eräs kannattaja toteaa: *"Netin kautta on kätevä toimia, jos ei halua kadulle ihmisten pariin."* NykYTEknologia mahdollistaa toiminnassa mukana olemisen ilman fyysistä läsnäoloa. *"Internet ja matkapuhelimet ovat tulleet tärkeiksi välineiksi. Ennen aktivismi tarkoitti puhtaammin ryhmän jäsenenä olemista."* (Amnesty 4/2010, 16). Sähköinen viestintä onkin avannut sekä Amnestylle että Attacille uusia vaikuttamiskanavia ja toimintatiloja. Aineistosta on tulkittavissa, että virtuaalitalan suurin saavutus on medianäkyvyyden lisääntyminen ja yhteydenpidon helpottuminen ympäri maailman. Siksi kumpikin näistä globaaleista kansalaisjärjestöistä etsii edelleen uusia vaikuttamis- ja osallistumistapoja, joita toteutetaan entistä enemmän tietotekniikan avulla.

Tarkemmin analysoituna virtuaalitala on sekä Amnestylle että Attacille toiminnan sähköinen jatke. Attac pyrkii tehokkaampaan tiedonkulkuun ja parempaan toiminnan koordinointiin. Etenkin Attacin toiminnassa virtuaalitalan tarkoituksena on lisätä kanssakäymistä muiden toimijoiden ja ihmisten kesken. *"Attac on synnyttänyt älyllisen verkoston, joka elää omaa elämäänsä myös instituutioiden ulkopuolella."* (Hiekanjyvät 1-2/2011, 2). Myös Amnesty tavoittelee teknologian avulla sitä, että se saisi aktiivisia ihmisiä mukaan toimintaansa. Aineistosta on kuitenkin löydettävissä myös lievää kritiikkiä teknologiaintoa kohtaan: *"-- on tärkeää, ettei vanhoja käytäntöjä unohdeta. Ihmisläheinen Amnesty on edelleen arjessa kiinni eikä katoa bittiavaruuteen."* (Amnesty 4/2010, 17). Kritiikki kohdistuu ennen kaikkea sitä kohtaan, että sähköisen viestinnän avulla on mahdollista lähettää liian useita viestejä, jolloin ne voivat hävitä massaan. Attacin itsekritiikki on kohdistunut myös viestintään ja sen epäselvyyteen. Järjestö on omasta mielestään keskittynyt liikaa sisällön tuottamiseen ja unohtanut viestinnän olennaisimman merkityksen: *"Tähän asti Attac on keskittynyt parhaan argumentin hiomiseen, ja on usein siinä onnistunutkin, mutta yhtä usein sen sanoma on jäänyt monilta joko ymmärtämättä tai viestiä ei muuten ole saatu perille."* (Hiekanjyvät 1-2/2011, 10). Tällöin Attacin tiedonkulku ei ole tehokkaampaa, ihmisten ymmärrys sen toiminnasta ei lisääntynyt, eikä järjestö tavoita yksilöitä sen paremmin.

Amnesty kokee sähköisen viestinnän uutena mahdollisuutena kehittää omaa toimintaansa. Järjestö onkin kehittänyt erityisesti sähköistä vaikuttamistaan: ”*Perinteisten kirjeiden sijaan vetoamukset kulkevat yhä useammin sähköpostilla. Suomessa pikavetoamungsverkoston toimintaa uudistettiin keväällä.*” (Amnesty 3/2009, 16). Tämän lisäksi Amnestyille sähköinen viestintä on mahdollistanut tiiviimmän toiminnan pitkistä välimatkoista huolimatta. Aineiston perusteella on mahdollista todeta, että virtuaalisessa tilassa tapahtuva vuorovaikutus yhdistää paikallisryhmiä. ”*Teemme paljon työtä verkossa, sillä pitkien välimatkojen takia paikallisryhmät eivät pysty kokoontumaan kovinkaan usein. -- Sähköpostitse lähetettävät jäsenkirjeet ja nettiadressit ovat yksi tärkeimmistä viestintäkanavista.*” (Amnesty 4/2009, 12). Kummallekin järjestölle sähköisen viestinnän käytön tärkein tavoite on lisätä yhteydenpitoa eli vuorovaikutusta, saavuttaa uusia julkisia tiloja sekä toimia niissä mahdollisimman näkyvästi.

Samansuuntaisia huomioita on myös tehnyt Joanne Lebert (2003) artikkelissaan ”*Wiring Human Rights Activism. Amnesty International and the Challenges of Information and Communication Technologies.*”, jossa hän tarkastelee sähköisen viestinnän mahdollisuuksia ja haasteita Amnesty toiminnassa. Lebertin mukaan sähköinen viestintä on helpottanut Amnesty osastojen yhteydenpitoa erityisesti maissa, joissa välimatkat sekä maan sisällä että ulkomaille ovat pitkät. Hän mainitsee esimerkkinä Kanadan, jossa Amnesty osasto on aiemmin tuntenut olevansa erillään Amnesty muista maaosastoista pitkien välimatkojen vuoksi. Sähköinen viestintä on mahdollistanut selkeästi nopeamman viestinnän ja reaaliaikaisten videokokousten pitämisen. Sähköinen viestintä on myös Lebertin mukaan nopeuttanut Amnesty reagointia ihmisoikeusloukkauksiin ja mahdollistanut aktivistien nopeamman liikekannallepanon vetoamusten kirjoittamiseksi. Lebert kuitenkin huomauttaa artikkelissaan, että kokemuksen perusteella tehokkain keino vaikuttaa on sähköinen viestintä yhdistettynä perinteisiin menetelmiin, kuten kirjeiden kirjoittamiseen. Tämän lisäksi tarve perinteiselle kanssakäymiselle ei ole hävinnyt mihinkään. Sähköinen viestintä ei itsessään ole mullistava ratkaisu tehokkaaseen ihmisoikeustyöhön, vaan se mahdollistaa paremman koordinaation, mobilisoinnin ja tiedon levittämisen.

Medianäkyvyys on nykyisin kansalaisjärjestöille tärkeä keino vaikuttaa yhteiskunnan toimintaan. Järjestöjen kokemus (media)tilasta perustuu siihen, että media luo tilan, jossa järjestön vahva läsnäolo ja näkyvyys synnyttävät tilantuntua. Tässä tilassa pitäisi syntyä vuorovaikutussuhteita eri toimijoiden välille. Medianäkyvyys ja suhde mediaan ovat kuitenkin hieman kuin kaksiteräinen miekka. Sekä Amnesty että Attac tarvitsevat median huomiota, jotta niiden toiminta tulee paremmin ihmisten tietoisuuteen ja näkyville. Toisaalta nykyaikana medianäkyvyyden saaminen saattaa olla hankalaa, kun esimerkiksi internetissä on entistä enemmän kilpailevia järjestöjä ja mahdottoman paljon vapaata informaatiota. Kuitenkin sähköinen viestintä on muuttanut tilannetta parempaan suuntaan nopeamman tiedonvälityksen myötä, koska erityisesti Amnestyn tarkoitus on tuoda julki vaiettuja asioita mahdollisimman nopeasti. Mielestäni mediahuomion saaminen vaatii nykyisin entistä kiinnostavampia asioita. Erityisen tärkeää on se, kuinka asiat tuodaan julki. Jotta Amnesty ja Attac saisivat suurempaa julkisuutta, ne tarvitsevat siihen median apua. Pelkkä oma sähköinen viestintä ei siihen riitä.

Aineiston perusteella Amnesty on ottanut virtuaalitulassa toimimisen paremmin haltuun kuin Attac. Attacilla on vielä enemmän opittavaa sähköisen viestinnän käytöstä. Amnesty on luonut esimerkiksi tekstiviestivaikuttamisen. Tämä on järjestön uusi tapa saada kansalaiset lähettämään vetoamuskirjeitä haluamiensa asioiden puolesta. Amnesty pyrkiikin nopeuden ja suunnitelmallisuuden helpompaan yhdistämiseen. Lisäksi kansalaisille vaikuttaminen halutaan tehdä mahdollisimman helpoksi nykyteknologian avulla. Attac on puolestaan luonut verkkoportaalin, jossa se jakaa ja levittää informaatiota. Verkkoportaalin ongelma verrattuna Amnestyn yksinkertaisempaan viestintään on sen vaikeampi tavoitettavuus. Verkkoportaalialia eivät lue sellaiset ihmiset, jotka eivät ole halukkaita käyttämään tarpeeksi omaa aikaansa kyseisen asian eteen. Informaation ja vapaan tiedon levittäminen on kuitenkin molemmilla järjestöillä yksi merkittävä keino vaikuttaa. Amnestyn mielestä vapaan tiedon levittäminen tulisi olla suojeltua ja sallittua kaikkialla maailmassa. Jokaisen ihmisen perusoikeus tulisi olla sanan- ja ilmaisunvapaus. Itse tulkitseen tämän vaatimukseksi julkiselle tilalle, jossa kansalaiset pääsevät vaikuttamaan omiin asioihinsa. Myös Attac kokee, että sen olisi hyvä olla siellä, missä paikallista toimintaa syntyy. Helpoin tapa osallistua toisella puolella maailmaa tapahtuvaan paikalliseen toimintaan on juuri sähköisen viestinnän avulla.

Sähköinen viestintä mahdollistaa uusia julkaisupohjia ja -tapoja, kuten Wikipedia, Facebook ja Twitter. Nämä julkaisupohjat mahdollistavat paremman sitoutumisen, organisoitumisen ja tietyllä tapaa myös paikallisuuden. Erityisesti verkko mahdollistaa ihmisten uudenlaisen yhdistämisen. Tällöin maailman ihmiset pystyvät olemaan entistä tiiviimmässä yhteydessä toisiinsa, jolloin muodostuu uusia yhteisöjä eli sosiaalisia tiloja. Verkostoituminen on tärkeä osa globaalin kansalaisjärjestön nykypäivää.

Taulukko 3. Tutkielman tulosten havainnollistaminen. Teemat ja ulottuvuudet, joilla Amnesty ja Attacia on tutkittu.

	Amnesty	Attac
Järjestön rakenne	Kansainvälinen sihteeristö ohjaa globaalien tason toimintaa. Paikallisosastot osittain riippuvaisia sihteeristöstä.	Puuttuu kansainvälinen organisaatio, joka ohjaa globaalia toimintaa. Paikallisosastot itsenäisiä.
Arvostus globaalina toimijana	Tunnettu kansainvälinen toimija, jota esim. valtiot kuuntelevat. Ihmisoikeusliikkeen kannatus on kasvanut.	Ei yhtä vaikutusvaltaista toimijaa globaalisti kuin Amnesty. Paikallisesti vaikutusvalta vaihtelee, esim. Suomessa Eduskunnan Attac.
Julkisten tilojen luominen	Suhteet valtioihin, järjestöyhteistyö, ihmisoikeuskasvatus kouluissa. Yhtenäinen toiminta paikallistasolta globaaliin toimintaan, tuki sihteeristöltä. Puolueettomuus ja avoimuus.	Suhteet valtioihin, monikansallisiin yrityksiin ja muihin järjestöihin. Poliittinen lataus julkisessa toiminnassa. Maailman sosiaalifoorumia tärkeä julkisen toiminnan tila. Paikallisuus toiminnan perusta.
Demokratia ja hallinta	Ihmisoikeuksien edistäminen laajasti, mm. demokratia ja yksilön oikeudet. Toiminnan kohteena kaikki ihmisoikeusloukkauksien osapuolet.	Uusliberalismin vastustaminen ja globaalien kapitalismin kritiikki, yksilön osallistumisen ja vaikuttamisen lisääminen.
Virtuaalitallassa toimiminen	Lisää ihmisiä mukaan toimintaan, helpompi sähköinen reaaliaikainen vaikuttaminen (esim. tekstiviestivaikuttaminen). Sähköinen viestintä yhdistää paikallisryhmiä.	Tavoitteena tehokkaampi tiedonkulku, parempi toiminnan koordinaatio ja lisääntynyt vuorovaikutus muiden toimijoiden kanssa. Informaation jakaminen verkkoportaalissa.

9. JOHTOPÄÄTÖKSET

Globaalin kansalaisjärjestön toimintatila ei ole yksiselitteinen, vaan se voi muodostua useista eri tekijöistä. Olen analyysissäni yhdistänyt sosiaalisen tilan teoretisointia globaalin kansalaisyhteiskunnan teoretisointiin, minkä seurauksena toimintatila ei hahmotu perinteisen paikan ymmärtämisen kautta. Sosiaalinen tila muodostuu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja toimijoiden toimintatila määrittyy sen vuoksi usein toiminnan, ei paikan, perusteella. Tärkein johtopäätökseni tämän tutkimuksen perusteella on se, että sekä Amnestyn että Attacin toimintatila voidaan hahmottaa globaalina suhteiden verkostona, joka on jatkuvan muutoksen alaisena. Keskeisin ero järjestöjen välillä on se, että Attacilta puuttuu kansainvälinen organisaatio, joka edistäisi globaalin tason toimintaa ja verkostoitumista. Amnestyn kansainvälinen toiminta on puolestaan selkeämmin organisoitu. Kummankaan järjestön toimintatila ei kuitenkaan ole yksi ainut tila, vaan niitä on useita riippuen pitkälti toiminnan laadusta. Toimintatilat olen määritellyt globaalin kansalaisyhteiskunnan teorioiden perusteella, jolloin toimintatilana voi olla esimerkiksi pyrkimys demokraattisempaan maailmaan muodostamalla vuorovaikutussuhde poliittisiin päättäjiin.

Sekä Amnestyn että Attacin toimintatiloja yhdistää demokraattisemman maailman tavoittelemisen. Toimintatiloissa on oleellista ihmisten osallistumisen vahvistaminen niin paikallisella kuin globaalillakin tasolla. Ihmisten osallistumisen kautta myös demokratia mahdollisesti lisääntyy. Suoria johtopäätöksiä globaalin tason demokratian lisääntymiseksi ei aineistosta voida tehdä, mutta järjestöjen tavoite paikallisen demokratian luomiseksi on nähtävissä. Siksi järjestöjen toimintatilat usein perustuvat paikalliseen, ruohonjuuritason toiminnasta ponnistavaan työhön. Globaali kansalaisyhteiskunta näyttäytyy Amnestyn ja Attacin toiminnassa vastavoimana valtioiden liialliselle vallalle. Globaalit järjestöt eivät kuitenkaan luo institutionaalista globaalin demokratian tilaa. Globaalit institutionaaliset rakenteet tulevat aineiston perusteella pikemminkin ymmärtää niiden tavoitteena kuin nykyisenä asiantilana. Järjestöt toimivat ennen kaikkea sellaisessa toimintatilassa, jossa globaali kansalaisyhteiskunta hahmotetaan normatiivisena ideaalina. Silloin globaali kansalaisyhteiskunta ymmärretään jonakin saavutettavissa olevana päämääränä. Globaalialueita kansalaisyhteiskuntaa pidetään demokraattisesti parempana vaihtoehtona nykyiselle globaalille järjestelmälle. Amnestyn ja Attacin ideaalissa globaalissa

kansalaisyhteiskunnassa ihmiset pystyisivät vaikuttamaan omaan elämäänsä ja tuntemaan omistajuutta (ownership) päätöksenteossa.

Demokratian lisääminen paikallisesti johtaa siihen, että globaalien järjestöjen toimintaa tulee tarkastella paikallisen tason ja globaalien tason näkökulmista. Tutkimuksessani olen tullut siihen johtopäätökseen, että paikallistoiminta on globaalien toiminnan perusta. Globaali toiminta syntyy Amnestylla ja Attacilla useista paikallisten tason toiminnista. Sosiaalisen tilan teorian käsittein globaali tila siis syntyy useista paikallisten tason tilojen verkostosta. Tärkeä huomio tässä on se, että ilman paikallisten tason välistä vuorovaikutusta globaalia tilaa ei voida katsoa syntyneeksi. Tutkimukseni perusteella järjestöt ovat luoneet toiminnalleen sellaiset rakenteet, jotta paikallisten tason toiminta yhdistyy globaalien tason toiminnaksi. Aineistoa analysoidessa on ollut mielenkiintoista huomata, kuinka molempien järjestöjen toiminnan yksi keskeisimmistä lähtökohdista on muodostaa paikallisten ryhmien muodostamia verkostoja. Globaali järjestö myös mahdollistaa yksilöille globaalien tason vaikuttamisen.

Mielenkiintoinen huomio on se, että kumpikin järjestö haluaa edelleen korostaa paikallista globaalien toiminnan sijasta. Julkisesti kumpikin järjestö ilmoittaa paikallisten toimijoiden olevan keskeistä niiden toiminnassa. Amnestyllä globaali järjestö rakenne tukee perustellusti toimintaa paremmin kuin Attacilla. Tämä on pääteltävissä siitä, että Amnestyllä on selkeä kansainvälinen rakenne, jonka toimintaa koordinoi kansainvälinen sihteeristö. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä ettei Attacilla voisi toimia yhtä globaalisti. Attacilla onkin pohtinut, tulisiko sen panostaa enemmän kansainväliseen rakenteeseen, jotta liikkeestä tulisi vielä yhtenäisempi. Paikallisten toimintatilojen yhtenäisempi koordinointi saattaisi luoda järjestöjen kannalta vielä näkyvämpiä ja yhtenäisempiä globaaleja toimintoja. Sitä kautta Attacilla globaali toimintatila laajenisi ja mahdollisesti järjestöstä tulisi painavampi globaali toimija.

Gloaalien kansalaisjärjestöjen toimintaa on ehdottomasti laajentanut virtuaalitalan luomat mahdollisuudet. Virtuaalitala on mahdollistanut sekä Amnestyllä että Attacilla tehokkaan tilan vaikuttaa ja viestittää. Virtuaalitalaa ei tule ymmärtää erillään reaali maailmasta vaan se on sen jatke. Järjestöjen virtuaalitalassa tapahtuva toiminta on suorassa

vuorovaikutuksessa kaiken toiminnan kanssa. Erityisesti on havaittavissa se, että virtuaalitila on luonut paikallisten tilojen välille uudenlaisen kommunikoinnin muodon. Tutkimuksen perusteella voidaan jopa rohkeasti väittää, että virtuaalitilat ovat mahdollistaneet järjestöjen globaalien toiminnan suurelta osalta. Ilman virtuaalitilojen luomia vuorovaikutusmahdollisuuksia globaali toiminta olisi hitaampaa, koordinoimattomampaa ja se ei tapahtuisi yhtä reaaliaikaisesti kuin sähköisten viestintävälineiden myötä. Virtuaalitila mahdollistaa siis järjestöjen eri paikallistoimijoiden olla paremmassa yhteydessä toisiinsa ja se jopa lisää niiden fyysistä kanssakäymistä.

Lopuksi haluan vielä tuoda esille johtopäätöksen, joka koskettaa aiempia tuloksia läpileikkaavasti. Globaalien kansalaisjärjestöjen toiminnan pitää tapahtua julkisessa tilassa, jotta toiminta olisi ylipäänsä vaikuttavaa. Ilman julkista tilaa järjestöt eivät pystyisi edes pyrkimään haluamiinsa tavoitteisiinsa, kuten demokratian lisäämiseen. Julkinen tila on myös järjestöjen toiminnan läpinäkyvyyden, luotettavuuden ja vastuullisuuden näkökulmista oleellista. Julkisessa tilassa globaalit kansalaisjärjestöt ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa muiden toimijoiden kanssa. Amnestyn ja Attacin pitää osittain jakaa julkinen tila kaikkien muiden toimijoiden kanssa. Tästä on kyse erityisesti silloin, kun järjestöt pyrkivät vaikuttamaan hallitukseen. Vuorovaikutuksesta johtuu se että julkinen tila muuttuu jatkuvasti. Julkisen tilan prosessit ovat performatiivisia ja poliittisia. Tällä tarkoitan sitä, että eri toimijat joutuvat kilpailemaan julkisessa tilassa omasta näkyvyydestään ja kiinnostavuudestaan. Lisäksi poliittisuus liittyy toimijoiden jatkuviin neuvotteluihin ja vuorovaikutukseen julkisen tilan suunnasta.

Julkisen tilan avoimuus on erityisen tärkeää globaalien kansalaisjärjestöjen kannalta. Siksi ne vaikuttavat yleisiin käytäntöihin julkiseen tilaan liittyen. Julkinen tila on Amnestyn ja Attacin näkökulmasta se tila, jossa muutoksesta pitää puhua. Ne kamppailevat omasta tilastaan julkisessa tilassa ja siitä, että saavat oman äänensä kuuluviin. Virtuaalitilat ovat mahdollistaneet julkisen tilan pienimuotoisen hallinnan ja säätelyn. Järjestöillä on mahdollisuus virtuaalitilassa tuoda omia näkemyksiään paremmin esille. Ne voivat vaikuttaa esimerkiksi julkisen viestinsä sisältöön helpommin virtuaalitilassa. Lisäksi virtuaalitila on luonut uusia julkisia vuorovaikutuksen tiloja, kuten sosiaalinen media. Sosiaalisen median avulla järjestöt pystyvät laajentumaan alueille, joille niiden muuten

olisi vaikea päästä. Näin julkinen tila levittäytyy yhä laajemmalle. Lisäksi virtuaalitalassa tapahtuva avoin julkinen vuorovaikutus muokkaa järjestöjen sekä globaaleja että paikallisia toimintatiloja.

10. POHDINTA

Tutkimusta aloittaessani minulla oli oletus siitä, että globaalin kansalaisjärjestön toiminta olisi yksiselitteisempää ja toimintatila selkeämmin lokeroitavissa. Järjestön toimintatilan tarkastelu sosiaalisen tilan teorian avulla on laajentanut ymmärrystäni globaalin kansalaisjärjestön toiminnasta, mutta samalla olen havahtunut siihen, että järjestöjen toimintatila ei todellakaan ole yksinkertaisesti luokiteltavissa. Lisäksi sosiaalisen tilan teoria on tuonut tähän tutkimukseen uuden näkökulman globaalin kansalaisyhteiskunnan tutkimiseksi.

Valitsemani tutkimuskohteet, Amnesty ja Attac, olivat minulle entuudestaan tuttuja järjestöinä, mutta en ollut tutustunut tarkemmin niiden globaaliin toimintaan. Sen vuoksi tutkimuksen tekeminen oli mielenkiintoista ja toisaalta ajoittain haasteellista. Vahvat ennako-oletukset minulta puuttuivat, mikä saattoi osaltaan helpottaa tutkimuksen tekemistä. Valitsemani järjestöt sopivat hyvin tutkimukseeni. Tapaustutkimuksen tekeminen oli mielekästä, sillä globaalin kansalaisyhteiskunnan toimijoita on hyvin monenlaisia ja siksi koko kansalaisyhteiskuntaa koskevat yleistyksiset ovat käytännössä mahdottomia. Sen vuoksi koen, että aihetta oli hyvä lähteä tarkastelemaan juuri kahden järjestön perusteella.

Tämä tutkimus on keskittynyt kahden kansainvälisen ja tunnetun järjestön toimintatilan tarkasteluun. Käyttämäni aineisto on järjestöjen suomalaisten osastojen jäsenlehdet, mikä on olennaista muistaa tutkimuksen tuloksista ja johtopäätöksistä puhuttaessa. Löytämäni toimintatilat ovat siis suomalaisten jäsenlehtien sisällön näkökulmasta rakennettuja. Toimintatilat voisivat olla erilaisia, mikäli aineistona olisi käytetty esimerkiksi Ranskan tai Ruotsin osastojen jäsenlehtiä.

Jatkotutkimuksen näkökulmasta olisikin mielenkiintoista tehdä vertaileva tutkimus eri maiden jäsenlehdistä. Tällöin pystyisi tekemään vertailua sen suhteen, löytyisikö jäsenlehdistä samanlaisia perusteita järjestöjen toimintatilaksi kuin tässä tutkimuksessa. Uskoisin, että yhtäläisyyksiä löytyisi, mutta erityisen mielenkiintoista olisi se, millaisia eroavaisuuksia toimintatiloihin löytyisi. Tutkimukseeni olisi antanut myös lisäarvoa

Amnestyn ja Attacin suomalaisten toimijoiden haastattelu. Haastattelut olisivat voineet tarjota erilaista tietoa ja aineistoa tutkimukseeni. Mahdollisen jatkotutkimuksen voisi tehdä haastattelututkimuksena tai vaihtoehtoisesta laajentamalla aineistoa kansainvälisemmäksi.

Tämä tutkimus on nostanut esille Amnestyn ja Attacin toimintatilojen moninaisuuden. Kummankin järjestön toiminta on sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa toimintaa samanaikaisesti sekä paikallisella että globaalilla tasolla. Tällaista toimintaa kutsutaan glokaaliksi toiminnaksi. Globaalien kansalaisjärjestöjen sosiaalisten tilojen tutkiminen globaalin kansalaisyhteiskunnan teoretisoinnin kautta on tarjonnut mielekkään ja monipuolisen lähestymistavan tutkimukseen. Tutkimukseni yksi perimmäinen idea on ollut nostaa esille juuri globaalin kansalaisyhteiskunnan moninaisuus ja ajatus siitä, että globaali kansalaisyhteiskunta ei ole yksiselitteisesti määriteltävissä.

Kansainvälistyminen jatkuu voimakkaana myös tulevaisuudessa. Globaalin kansalaisyhteiskunnan verkosto laajenee entisestään ympäri maailman ja erilaisten globaalien toimintatilojen syntyminen on yhä pirstaleisempaa. Tällä tarkoitan sitä, että globaaleja vuorovaikutussuhteita syntyy entistä useammin ja entistä enemmän. Globaalissa maailmassa kansalaisyhteiskunta toivottavasti kasvattaa rooliaan ja sen toimintatilojen merkittävyys kasvaa. Maailma on jatkuvassa muutoksen tilassa, erityisesti globaalin kansalaisyhteiskunnan ansiosta.

LÄHTEET

Kirjallisuus

- Andersson, Harri (2009) Kaupungin julkisen tilan globaali ulottuvuus. Teoksessa Ridell, Saija, Kymäläinen, Päivi & Nyssönen, Timo (toim.): *Julkisen tilan poetiikkaa ja politiikkaa. Tieteidenvälisiä otteita vallasta kaupunki-, media- ja virtuaalituloissa.* Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere, s. 41-59.
- Arendt, Hannah (2002) *Vita Activa. Ihmisenä olemisen ehdot.* Vastapaino, Tampere. (Engl. Alkuteos *The Human Condition*, 1958)
- Armstrong, David, Lloyd, Lorna & Redmond, John (2004) *International Organisation in World Politics.* Palgrave MacMillan, New York.
- Baker, Gideon (2002) Problems in the Theorisation of Global Civil Society. *Political Studies* vol 50, 928-943.
- Bartelson, Jens (2006) Making Sense of Global Civil Society. *European Journal of International Relations.* SAGE Publications and ECPR-European Consortium for Political Research, vol 12(3): 371-395.
- Batliwala, Srilatha & Brown, L. David (2006) Introduction: Why Transnational Civil Society Matters. Teoksessa Batliwala Srilatha & Brown L. David (toim.): *Transnational Civil Society: An Introduction.*
- Cassirer, Ernst (1944) *An Essay on Man.* New Haven, Connecticut.
- Castells, Manuel (2000) *The Rise of the Network Society.* Blackwell, Oxford.
- Cox, Robert (1999) Civil society at the turn of the millennium: prospects for an alternative world order. *Review of International Studies* 25:1-28
- Dodge, Martin & Kitchin, Rob (2001) *Mapping Cyberspace.* Routledge, New York.
- Eräsaari, Risto (2007) *Konteksti.* Kirjassa Laine, Markus, Bamberg, Jarkko & Jokinen, Pekka (toim.): *Tapaustutkimuksen taito.* Gaudeamus University Press, Helsinki, s. 149-170.
- Eskola, Jari (1996) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen.* Lapin yliopistopaino, Rovaniemi.
- Eskola, Jari (2001) Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen tutkimuksen analyysi vaihe vaiheelta. Kirjassa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.): *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittavalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin.* PS-kustannus, Jyväskylä, s. 179-203.
- Florini, Ann M. & Simmons, P.J. (2000) *What the World Needs Now?* Teoksessa Florini, Ann M. (toim.): *The Third Force. The Rise of Transnational Civil Society.* The Japan Centre for International Exchange, Tokio, The Carnegie Endowment for International Peace, Washington, D.C.
- Habermas, Jürgen (2004) *Julkisuuden rakennemuutos.* Vastapaino, Tampere. (Saks. Alkuteos *Strukturwandel der Öffentlichkeit*, 1962)
- Harvey, David (2009) *Social Justice and the City.* The University of Georgia Press, Georgia. (alkuperäisteos vuodelta 1973?)
- Held, David (1993) *Political Theory and the Modern State.* Polity Press, Cambridge.

- Held, David (1995) *Democracy and the Global Order: from the Modern State to Cosmopolitan Governance*. Polity Press, Cambridge.
- Häikiö, Liisa & Niemenmaa, Viivi (2007) *Valinnan paikat*. Kirjassa Laine, Markus, Bamberg, Jarkko & Jokinen, Pekka (toim.): *Tapaustutkimuksen taito*. Gaudeamus University Press, Helsinki, s. 41-56.
- Kaldor, Mary (2006) *Globaali kansalaisyhteiskunta*. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu.
- Keane, John (1998) *Civil Society. Old Images, New Visions*. Polity Press, Cambridge.
- Keane, John (2003) *Global Civil Society?* University Press, Cambridge.
- Korten, David C., Perlas, Nicanor & Shiva, Vandana (2002) *Global Civil Society: The Path Ahead*. Discussion Paper, November 20, 2002
- Kymäläinen, Päivi (2009): *Kaupunkitaide ja julkisen tilan hetkittäiset käytöt*. Teoksessa *Teoksessa Ridell, Saija, Kymäläinen, Päivi & Nyysönen, Timo (toim.): Julkisen tilan poetiikkaa ja politiikkaa. Tieteidenvälisiä otteita vallasta kaupunki-, media- ja virtuaalituloissa*. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere, s. 91-113.
- Laine, Markus, Bamberg, Jarkko & Jokinen, Pekka (2007) *Tapaustutkimuksen käytäntö ja teoria*. Kirjassa Laine, Markus, Bamberg, Jarkko & Jokinen, Pekka (toim.): *Tapaustutkimuksen taito*. Gaudeamus University Press, Helsinki, s. 9-38.
- Laine, Timo (2001) *Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma*. Kirjassa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.): *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittavalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus, Jyväskylä, s. 28-45.
- Lefebvre, Henri (1991) *The Production of Space*. Blackwell, Oxford. Alkuperäinen teos *La production de l'espace* vuodelta 1974.
- Lebert, Joanne (2003) *Wiring Human Rights Activism. Amnesty International and the Challenges of Information and Communication Technologies*. Kirjassa McCaughey, Martha & Ayers, Michael D. (toim.): *Cyberactivism. Online Activism in Theory and Practice*. Routledge, New York, s. 209-231.
- Massey, Doreen (2005) *For Space*. SAGE Publications Ltd, California.
- Massey, Doreen (2008) *Samanaikainen tila*. Vastapaino, Tampere.
- Munck, Ronaldo (2004) *Global Civil Society: Myths and Prospects*. Teoksessa Taylor, Rupert (toim.): *Creating a Better World: Interpreting Global Civil Society*. Kumarian Press Inc., s. 13-26.
- Nisbett, Nicholas (2006) *The Internet, Cybercafés and the New Social Spaces of Bangalorean Youth*. Kirjassa Coleman, Simon & Collins, Peter (toim.): *Locating the Field. Space, Place and Context in Anthropology*. Berg, Oxford, s. 129-147.
- Rajanti, Taina (1999) *Kaupunki on ihmisen koti*. Tutkijaliitto, Helsinki.
- Ridell, Saija, Kymäläinen, Päivi & Nyysönen, Timo toim. (2009) *Julkisen tilan poetiikkaa ja politiikkaa. Tieteidenvälisiä otteita vallasta kaupunki-, media- ja virtuaalituloissa*. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere.
- Shaw, Martin (1994) *Civil society and global politics: beyond a social movements approach*. *Millennium* 23 (3), 647-667.

Silverman, David (1993) *Interpreting Qualitative Data. Methods for Analysing Talk, Text and Interaction*. SAGE Publications Ltd, London.

Sirkkunen, Esa (2009) *Aidattu vai avoin verkko?* Teoksessa Ridell, Saija, Kymäläinen, Päivi & Nyssönen, Timo (toim.): *Julkisen tilan poetiikkaa ja politiikkaa. Tieteidenvälisiä otteita vallasta kaupunki-, media- ja virtuaalituloissa*. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere, s. 350-374.

Taylor, Rupert (2004) *Interpreting Global Civil Society*. Teoksessa Taylor, Rupert (toim.): *Creating a Better World: Interpreting Global Civil Society*. Kumarian Press Inc., USA, 1-12.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Helsinki?

Walzer, Michael (1998) *The Concept of Civil Society*. Teoksessa Walzer, Michael (toim.): *Toward a Global Civil Society. International Political Currents vol 1*, Berghahn, s. 7-27.

Internet-lähteet

Amnesty International (n.d.a) *Amnesty International*. [online] <URL: <http://www.amnesty.fi/tietoa-meista>> [viitattu 10.9.2012]

Amnesty International (n.d.b) *Näihin vaikutamme*. [online] <URL: <http://www.amnesty.fi/tietoa-meista/amnestyn-teemat>> [viitattu 10.9.2012]

Amnesty International (n.d.c) *Prioriteettimaat*. [online] <URL: <http://www.amnesty.fi/tietoa-meista/prioriteettimaat>> [viitattu 10.9.2012]

Amnesty International (n.d.d) *Amnestyn Suomen osasto*. [online] <URL: <http://www.amnesty.fi/tietoa-meista/amnestyn-suomen-osasto>> [viitattu 10.9.2012]

Amnesty International Suomen osasto ry (2012) *Toimintakertomus 2011*. [online] <URL: http://www.amnesty.fi/tietoa-meista/amnestyn-suomen-osasto/yhdistysasiakirjat/05_toimintakertomus-2011.pdf> [viitattu 10.9.2012]

Attac (n.d.a) *Mikä on Attac?* [online] <URL: <http://www.attac.fi/?q=perustietoa>> [viitattu 12.9.2012]

Attac (n.d.b) *Attacin historiaa*. [online] <URL: <http://www.attac.fi/?q=attacin-historiaa>> [viitattu 12.9.2012]

Attac (n.d.c) *Paikallisryhmät*. [online] <URL: <http://www.attac.fi/yhteystiedot/paikallisryhmat>> [viitattu 12.9.2012]

Aineisto

Amnesty International Suomen osaston jäsenlehti Amnesty

Paperijulkaisuna

- Amnesty 1-8/2001
- Amnesty 1-8/2002
- Amnesty 1-5/2003
- Amnesty 1-6/2004
- Amnesty 1-6/2005

Verkkojulkaisuna

- Amnesty 3-5/2009
- Amnesty 1-4/2010
- Amnesty 2-4/2011

Verkkajulkaisut ovat saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.amnesty.fi/amnesty-lehti>>

ATTAC-järjestön jäsenlehti Hiekanjyvät

Paperijulkaisuna

- Hiekanjyvät 11/02
- Hiekanjyvät syksy 2003
- Hiekanjyvät 04/03
- Hiekanjyvät 1-4/2004
- Hiekanjyvät 1-4/2005
- Hiekanjyvät 1-4/2006
- Hiekanjyvät 1-4/2007
- Hiekanjyvät 1-4/2008
- Hiekanjyvät 1-4/2009
- Hiekanjyvät 1-3/2010
- Hiekanjyvät 1-3/2011